

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KENTSEL MEKANDA KALİTE VE YEREL KİMLİK
BAĞLAMINDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Muhammed Taha SEVGİN

İstanbul, 2017

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KENTSEL MEKANDA KALİTE VE YEREL KİMLİK
BAĞLAMINDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Muhammed Taha SEVGİN

Öğrenci No:

140807027

Danışman:

Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM

İstanbul, 2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ **KENTSEL MEKANDA KALİTE VE YEREL KİMLİK BAĞLAMINDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 18.06.2017

Aday: **Muhammet Taha SEVGİN**

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI SONUÇ TUTANAĞI

Beykent Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aşağıda tez adı belirtilen yüksek lisans öğrencisi 140807027 no'lu Muhammed Taha SEVGİN'in 18/05/2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı¹ sonucunda 45.. dakika süreyle sunduğu ve savunduğu tezi hakkında² oybirliği / oyçokluğu ile, **başarılı**.. kararı verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

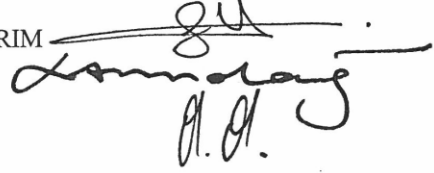
Anabilim Dalı :Mimarlık
Programı :Mimarlık
Tez Başlığı³ :Kentsel Mekanda Kalite Ve Yerel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberleri Üzerine Bir Araştırma

Tez Sınav Jürisi

Öğretim Üyesi

İmza

Danışman : Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM
Üye : Doç. Dr. Levent ARIDAĞ
Üye : Yrd. Doç. Dr. M. Orkun ÖZÜER

¹ Jüri üyeleri söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez savunma sınavına alır. Belirlenen günde yapılamayan jüri toplantısı, katılanların hazırladığı bir tutanakla enstitü yönetimine bildirilir. Bu durumda jüri en geç onbeş gün içinde toplanarak adayı tez savunma sınavına alır. Tez savunma sınav süresi en az 45 dakikadır. Yüksek lisans tez savunma sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-yanıt bölümlerinden oluşur ve dinleyiciye açıktır. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-3)

² Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri, tez hakkında "kabul", "düzeltme" veya "red" kararı verir. Jüri başkanı, jüri üyelerince imzalanmış sınav tutanağını, tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitü yönetimine teslim eder. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak ve yönetmelikte belirtilen usullere uygun olarak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-4)

³ İleride doğabilecek aksaklıkların engellenmesi için tezin başlığının yazılması gerekmektedir.

İTHAF / ADAMA

Yüksek Lisans tezimi, bugünlere gelmemde büyük emekleri olan, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim Ailem' e ithaf ediyorum.

TEŐEKKÜR

Tez yazım sürecinde manevi desteklerini esirgemeyen, başta tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Sercan Özgencil YILDIRIM olmak üzere, tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma, ilgili ve özverili yaklaşımlarından dolayı

Teőekkürlerimi sunarım...

Muhammet Taha SEVGİN

Adı ve Soyadı : Muhammed Taha SEVGİN
Danışmanı : Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2017
Alanı : Mimarlık
Anahtar Kelimeler : Kalite, Kentsel Tasarım, Kentsel Planlama, Bölgesel Kimlik, Yerel Karakteristikler, Çevresel Bağlam, Yerel Morfoloji, Kentsel Tasarım Rehberleri

ÖZET

KENTSEL MEKANDA KALİTE VE YEREL KİMLİK BAĞLAMINDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Gün geçtikçe gelişen dünyamızda yerel ve özgün değerlerimizi koruyup aynı zamanda çağımızın getirdiği yeniliklere uyum sağlamamız gerekmektedir. Özellikle yaşadığımız kentleri, çevresel sorumlulukları, ekonomik gelişmeleri ve sosyal çevreyi gözeterak düzenlemek başlıca görevlerimizdendir. Bu düzenlemeyi yaparken kent kimliğinin özgünlüğünün korunması çok önemlidir. Çünkü aslında kentler, o kentin içerisinde yaşayan toplumların kimliğini yansıtmaktadır. Kentsel tasarım bu ihtiyaçlar çerçevesinde ortaya çıkmış bir kavramdır. İçerisinde yaşayan toplumların ihtiyaç gereksinimlerinin, konfor koşullarının sağlanabilmesi için bir anlamda yaşam kalitesinin arttırılması amaçlı yapılan çalışmalar bütünüdür.

Kentsel mekân tasarımları birçok parametreye bağlı olarak her kent için değişkenlik göstermektedir. Çünkü her bölgenin bölgesel kimliği, yerel karakterleri ve ihtiyaç gereksinimleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu bağlamda kentler, bölgesel kimlik, çevresel bağlam, yerel karakteristikler, yerel morfoloji, doğal özellikler ve sosyo – ekonomik profil bağlamında incelenerek kentlerin doğru bir şekilde yenilenebilmesi için tasarım rehberleri oluşturulmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın içeriğinde, kent parametreleri üzerinden dünya üzerinde yapılmış kentsel tasarım rehberi örnekleri incelenmiş, Eyüp meydanı ve yakın çevresi bu parametreler doğrultusunda araştırılarak değerlendirilme yapılmıştır.

Name and Surname : Muhammed Taha SEVGİN
Consultant : Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM
Type and Date : Masters, 2017
Majör : Architecture
Key Words : Quality, Urban Design, Urban Planning, Regional Identity,
Local Characteristics, Environmental Context, Local
Morphology, Urban Design Guides

ABSTRACT

A RESEARCH ON QUALITY IN URBAN SPACES AND URBAN DESIGN GUIDES IN THE CONTEXT OF LOCAL IDENTITY

In our ever-evolving world, we have to protect our local and original values and at the same time adapt to the innovations that our time brings. Especially, it is one of our major responsibilities to design the cities we live in, by taking into account environmental responsibilities, economic developments and the social environment. It is very important to protect the authenticity of urban identity while doing this designing. Because the cities actually reflect the identity of the communities living in those cities. Urban design is a term emerging within these needs. It is the whole of the works carried out in order to provide the needs and the comfort conditions of the communities living in it, in a way, to increase the quality of life.

Urban space designs vary for each city depending on many parameters. Because the regional identity, the local characters, and the needs of each region differ from each other. In this context, cities are examined in the context of regional identity, environmental context, local characteristics, local morphology, natural features and socio-economic profile and design guidelines for the correct renewal of cities are created. In this context, within the study examples of urban design guides made on the world through urban parameters were examined and the Eyüp square and surrounding area were investigated and evaluated in the direction of these parameters.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	v
1.GİRİŞ	1
1.1.Çalışmanın Konusu ve Amacı	1
1.2.Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	2
2.KENTSEL MEKÂNDA KALİTE VE KENTSEL TASARIM REHBERİ	3
2.1.Kentsel Mekânda Kalite	3
2.1.1. Kentsel Mekân ve Kalite Kavramları.....	3
2.1.2. Kentsel Mekân ve Kalite İlişkisi	4
2.2.Planlama ve Kentsel Tasarım	8
2.2.1. Kentsel Tasarım Planlama Süreci	10
2.2.2. Kentsel Tasarım Kavramı ve Araçları.....	12
2.2.3. Kentsel Tasarımın Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci	14
2.2.4. Kentsel Tasarım ve Çok Disiplinli Çalışma Ortamı.....	17
2.2.4.1.Kentsel Tasarım – Mimarlık İlişkisi	18
2.2.4.2.Kentsel Tasarım – Peyzaj Mimarlığı İlişkisi.....	18
2.2.4.3.Kentsel Tasarım – Şehir Planlama İlişkisi	18
2.2.5. Kentsel Tasarım Süreci ve Yeni Yaklaşımlar	18
2.2.6. Kentsel Tasarımda Doğal Verilerin Kullanımı	20
2.3.Kentsel Tasarım Rehberi	21
2.3.1. Kentsel Tasarım Rehberi Kavramı ve Yaklaşımı.....	21
2.3.2. Kentsel Tasarım Rehberi Ortaya Çıkış Süreci	23
2.3.3. Kentsel Tasarım Rehberi ve Planlama	25
2.3.4. Kentsel Tasarım Rehberinin Hazırlanması ve Rol Alan Aktörler.....	26
2.4.Kentsel Tasarım Rehberi Çeşitleri	27
2.5.Bölgesel Kimlik ve Yerel Karakterler Çerçevesinde Kentsel Tasarım Rehberleri	29
2.5.1. Bölgesel Kimlik.....	29
2.5.2. Çevresel Bağlam	30

2.5.3. Yerel Karakteristikler	30
2.5.4. Yerel Morfoloji	31
2.5.5. Doğal Özellikler	32
2.5.6. Sosyo Ekonomik Profil	33
2.6.Kentsel Tasarım Rehberi Uygulama Ölçekleri	33
2.6.1. Ülkesel ve Kentsel Tasarım Politikaları.....	34
2.6.2. Yerleşmeye İlişkin Kentsel Tasarım Stratejileri	35
2.6.3. Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri	38
2.6.4. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri	40
3.YEREL KİMLİK BAĞLAMINDA KENTSEL TASARIM REHBERİ	
ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ VE EYÜP MEYDANI YAKIN	
ÇEVRESİNE İLİŞKİN SORUNLARIN ARAŞTIRILMASI	42
3.1.Yerel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberi Örneklerinin İncelenmesi..	42
3.1.1. Yerel Kimlik Bağlamında HONG KONG Kentsel Tasarım Rehberi	
Örneğinin İncelenmesi	42
3.1.2. Yerel Kimlik Bağlamında SEATTLE Kentsel Tasarım Rehberi Örneğinin	
İncelenmesi	71
3.1.3. Değerlendirme.....	85
3.2.Yerel Kimlik Bağlamında Eyüp Meydanı Ve Yakın Çevresine Ait Sorunların	
Araştırılması	99
4.SONUÇ.....	117
KAYNAKÇA	119
EKLER.....	123
Ek 1: Hong Kong Kentsel Tasarım Rehberinde Kullanılan Şekiller.....	123
Ek 2: Seattle Kentsel Tasarım Rehberinde Kullanılan Fotoğraflar ve Şekiller.....	141

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil.1. Mimari, Kentsel ve Doğal Mekân Ayırımı.....	4
Şekil.2. Çevre Kalitesi Üzerine Gehl Yaklaşımı - Gehl, kamu mekânlarının kalitesine yönelik, yaya merkezli yaklaşımdan başka kamusal mekânlardaki aktivitelere bağlı olarak da bir fiziksel çevrenin kalitesi üzerine de bir yaklaşım sunmuştur	7
Şekil.3. Kentsel Tasarımın Kavramsal Yapısı	12
Şekil.4. Kentsel Tasarımın Çok Boyutlu Yapısı.....	17
Şekil.5. Kentsel Tasarım, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı ve Planlama İlişkisi	20
Şekil.6. Kentsel Tasarım Rehberlerinin Kapsamı.....	25
Şekil.7. Ekolojik karakteristikler topografik analizlerle ortaya çıkarılmaktadır. Ayrıca fotoğraflarla görsel ilişkiler vurgulanır.....	30
Şekil.8. Yerel kimlik belirlemede dokusal karakteristiklerin, üç boyutlu kimlik ve doku özelliklerinin plana yansımaları	31
Şekil.9. Tarihsel ve kültürel mirasa ilişkin detaylı analizler. Tarihsel süreçte yapılan çevresel örüntü ve analizleri. Yerel etki alan sınırları ve çok boyutlu mekansal açılımlar	32
Şekil.10. Yerel kimliğin omurgasını oluşturan sistem, yeşil ve doğaya açılımı gösterilmesi.....	33
Şekil.11. Yerel kimliği tanımlayan gelenekleri gösteren bazı görseller.	34
Şekil.12. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema Örneği.....	38
Şekil.13. Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri.....	39
Şekil.14. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri (turizm, konut, yeşil sistem, aktivite alanları, merkezler, aydınlatma, sokak cepheleri, bisiklet vb.)	41
Şekil.15. Güvenli, Temiz ve Erişilebilir Yaya Ortamı	52
Şekil.16. Engelli Kişilere Erişim Kolaylığı	52
Şekil.17. Üst Geçitlere Yönelik Görüntü Hafifletme Yöntemleri	54
Şekil.18. Perakende Satış Merkezleri Arasındaki Bu Tür Bağlantılar teşvik edilmelidir.....	55
Şekil.19. Eğimli arazilere yapılan yapıların negatif görsel etkisini en düşük seviyeye indirilmelidir.....	57

Şekil.20. Önemli Geçiş Aksları	60
Şekil.21. Geçiş akslarını oluşturmak için yolların, açık alanların ve düşük katlı binaların bağlanması.....	60
Şekil.22. Rüzgâr Aksları.....	61
Şekil.23. Hava yolu sağlamaya yönelik yapılaşmaya kapalı alanların düzenlenmesi	61
Şekil.24. Sokak Akslarının Rüzgâra Göre Yönü	62
Şekil.25. Sokak Akslarının Dokusu.....	62
Şekil.26. Sokak Genişletme / Bina Geri Çekilme.....	63
Şekil.27. Kıyıda bulunan yerlerde Hâkim Rüzgâr Yönüne engel teşkil edecek yapılaşmadan kaçınılmalıdır.....	64
Şekil.28. Hava Hareketi Sağlanabilmesi İçin Farklı Yüksekliklerde Yapılaşma	64
Şekil.29. Platformun daha fazla açık alana imkân vermesi için kütleli bütünlüğünün düzenlenmesi	66
Şekil.30. Teraslı Podyum(Platform) Tasarımı	66
Şekil.31. Yapılar Arasındaki Boşluklar İle Hava Geçirgenliğinin Arttırılması.....	67
Şekil.32. Rüzgârın Sokak Seviyesine Ulaşması İçin Kulelerin Yerleştirilme Biçimi	68
Şekil.33. Hava Geçirgenliğini Geliştirmek İçin Platform ve Yapılar Arasındaki Boşluklar.....	68
Şekil.34. Bölge Hakkında Veri Toplanması	72
Şekil.35. Gün Işığının Cephe Yüzlerine Etkisi.....	73
Şekil.36. Başarılı Bir Giriş Kat İçin Konutların İhtiyaçları.....	77
Şekil.37. Başarılı bir konutun zemin seviyesinde dikey ve yatay ayrımlar.	78
Şekil.38. İkincil Mimari Öğelerin, Binanın Karakteri Ve Ölçeği Üzerindeki Etkisi.....	81
Şekil.39. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresi	100
Şekil.40. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresi Genel Görünüm.....	101
Şekil.41. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresinde Korunmuş Ağaç Dokusu	101
Şekil.42. Eyüp Meydanı Ve Yakın Çevresine Ait Tarihsel Kimlik.....	102
Şekil.43. Eyüp Sultan Camii Görünüşü	103
Şekil.44. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Bina Cepheleri	107
Şekil.45. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinden Bir Sokak Görünümü	108
Şekil.46. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinde Yaya Sirkülasyonu	109
Şekil.47. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Kaldırım genişliği ve Yüzeyi	109
Şekil.48. Eyüp Meydanı Çevresine Ait Yol Kenarı Peyzaj Çalışması	110
Şekil.49. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinden Kent Mobilyası Örnekleri	111

Şekil.50. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinden Tabela ve Reklam Panosu Örnekleri.....	111
Şekil.51. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresine Ait Güvenlik Problemi Olan Alan.....	112
Şekil.52. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Açık Alan Kullanımı.....	113
Şekil.53. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Kıyı Şeridi	114
Şekil.54. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi E-5 Bağlantı Yolu	114
Şekil.55. Eyüp Meydanı Ve Kıyı Arasındaki İspark Otoparkı	115

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu ve Amacı

Kentleşmeye ilginin artması sanayi devrimi ve ikinci dünya savaşı sonrasında ve 1980'ler de dünyada kendini gösteren ve hızla gelişen teknoloji, ekonomik ve sosyal gelişmeler ile birlikte hızla değişmeye başlamıştır. Kent ölçeğinde ayrıntılı düzenleme ve uygulama biçimi olan bu tasarımın kentlere yansıması ve yanıtı farklı olmuştur. Sağlıklı bir kentsel tasarım süreci ve dönüşümün yönetilmesi doğru planlama yöntemleri ile sağlanabilmektedir.

Kentlerin ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan kentsel planlamada, tasarımcılar, gün geçtikçe hızla artan nüfusa istihdam sağlayabilmek, gelişen teknolojiler ile ulaşımın farklı noktalara hızlı ve konforlu bir şekilde sağlanabilmesi, çevre sorunlarının çözüme kavuşturulmasını amaçlamaktadırlar. Amaç, yerel ve özgün, doğaya saygılı, daha yaşanabilir kent modelleri oluşturmaktır.

Kentsel planlama sürecinde tüm bu ihtiyaçlara cevap verebilmesi amaçlı kentsel tasarım rehberleri hazırlanmaktadır. Kentsel planlama bütünlük bir tasarım süreci gerektirmektedir. Sağlıklı bir planlama için parça bütün ilişkisi kurularak bütünlük tasarım süreç izlenmesi gerekmektedir. Amaç, kentin öz yapısını koruyarak çağın hızlı gelişiminin getirdiği ihtiyaçlara cevap verebilmektir.

Bu bağlamda tezin kapsamında, kentsel mekan, kalite, planlama, tasarım süreçleri üzerinde durulmuştur. Kent parametreleri üzerinden dünya üzerinde yapılmış kentsel tasarım rehberi örnekleri incelenmiştir. Kentsel mekan ve ihtiyaçları kalite kavramıyla beraber ele alınarak doğru planlama ve kentsel tasarımın nitelikleri incelenecek ve bu süreçte bir araç olarak ortaya çıkan kentsel tasarım rehberi kavramı, gelişim süreci ve ölçekleriyle ele alınmıştır. Tüm bu bağlamlar çerçevesinde, Hong Kong ve Seattle kentsel tasarım rehberleri yerel kimlik bağlamında incelenip, değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler kapsamında İstanbul'da henüz kentsel tasarım rehberi hazırlanmamış Eyüp Meydanı ve yakın çevresinin kentsel tasarım rehberine ilişkin tespitler gerçekleştirilmiştir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Kentsel kontrolün sağlanabilmesi amaçlı bütüncül bir yaklaşım ile tasarım planı yapılması ile kentsel kalitenin artırılması amaçlanmaktadır. Bu nedenle kentsel tasarım rehberleri hazırlanarak problem odaklı çözümler üretilmekte, kentsel ve mekânsal bütünlük sağlanması hedeflenmektedir. Bu bağlamda dünya üzerinde hazırlanmış 3 kentsel tasarım rehberi örneği incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, öncelikle kentsel mekân ve kalite kavramları ayrı olarak araştırılmış sonrasında bu iki kavramın birbiri ile olan etkileşimi Kentsel Mekân ve Kalite İlişkisi başlığı altında incelenmiştir. Doğal ve yapay çevre olarak ikiye ayrılan kentsel mekân içerisinde yaşamını sürdüren popülasyonun ihtiyaç gereksinimleri, konfor koşulları ve ulaşılabilirlik üzerinde durulmuştur. Önde gelen mimarların söylemleri ile derinleştirilen başlık üçüncü bölümde planlama ile birlikte değerlendirilmiştir. Doğru planlama yöntemleri ile tasarlanan kent, hayat kalitesinin artırılmasında önem arz etmektedir. Gün geçtikçe artan taleplere cevap verilebilmesi ve istenilen hedefe ulaşılabilmesi amaçlı yenilikçi kentsel tasarım yaklaşım ve araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte bir kentin gelişmişlik düzeyi kentsel tasarım yaklaşımı ile doğru orantılıdır. Bu nedenle kentsel tasarımın çok disiplinli çalışma ortamları ile ilişkisi ve yeni yaklaşımları üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde, önceki bölümlerde üzerinde durulan kavramlardan yola çıkılarak hazırlanan kentsel tasarım rehberleri üzerinde durulmuştur. Kentsel tasarım rehberi planlama süreci, rol alan aktörler, tasarım strateji ve politikaları irdelenerek yere özgü tasarım rehberleri üzerine araştırmalar derinleştirilmiştir.

Son bölümde, yerel kimlik bağlamında, Hong Kong ve Seattle için hazırlanmış kentsel tasarım rehberi örnekleri üzerinden incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde, bölgesel kimlik, çevresel bağlam, yerel karakteristikler, yerel morfoloji, doğal özellikler, kamusal alan ve sürdürülebilirlik başlıkları altında bir değerlendirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu değerlendirme bağlamında, Türkiye, İstanbul da bulunan Eyüp meydanı ve yakın çevresi, değerlendirmeye alınarak bu bölgenin sorunlarına ve ihtiyaçlarına yönelik bir araştırma yapılmıştır.

2. KENTSEL MEKÂNDA KALİTE VE KENTSEL TASARIM REHBERİ

2.1. Kentsel Mekânda Kalite

2.1.1. Kentsel Mekân ve Kalite Kavramları

Kalite kavramı;

Kalite kavramı insanların ve sistemlerin hata yapması ve mükemmeliyet arayışından ortaya çıkmıştır. Latince nasıl oluştuğu anlamına gelen "Qualis" kelimesinden türemiş ve "Qualitas" kelimesiyle ifade edilmiştir.

Kalite' nin değişik tanımları bulunmaktadır;

- Belirlenen şartlar altında ve belirlenen bir zaman süresi içinde istenilen fonksiyonları yerine getirebilme kabiliyetidir.
- Bir ürünün kullanım uygunluğunu belirleyen özelliklerinin tümüdür.
- Herhangi bir ürün sınıfının özelliklerinin insan topluluklarının istek potansiyelini karşılayabilme derecesidir.
- Önceden tespit edilmiş olan spesifikasyonlara ya da standartlara göre üretim yapma olgusudur.

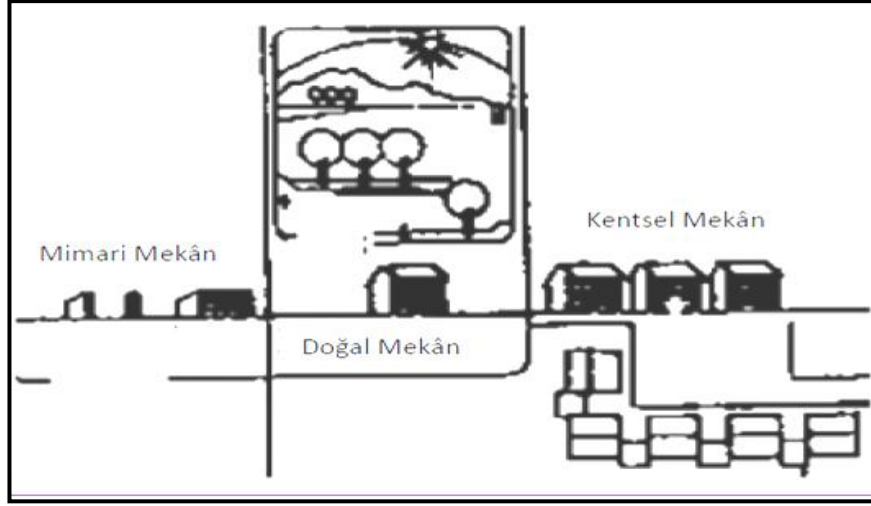
Alıcı tarafından aranılan belirli şartları en iyi karşılayan anlamında kullanılan "Kalite" kısaca "amaçlara uygunluk derecesi" olarak tanımlanabilmektedir. Kalite beraberinde müşteri memnuniyetini de getirir.

Kentsel mekân kavramı;

- Yerinde saymayan ve sürekli devinim halinde olan katmanlar bütünüdür.
- Dönüşüm içerisinde olan parçalar ilişkisinin toplamıdır.

Tasarımcılara göre kentsel mekân kavramı;

Kraemer' e göre, mekânda rol alan öğelerin değişkenliği, mekânın mimari veya doğal mekân olmasını belirlemektedir (mekân ayrımı kavramı). Örneğin, mekânda rol alan öğeler kolon, giriş, tabliye ve buna benzer öğeler ise mimari mekân, dış çevreye ait öğelere sahip ise doğal mekân olarak adlandırılmaktadır [1].

Şekil.1. Mimari, Kentsel ve Doğal Mekân Ayrımı [1]

2.1.2. Kentsel Mekân ve Kalite İlişkisi

Kentsel mekânlar, bölgede yaşamını sürdüren popülasyonunun kolaylıkla erişebildiği doğal veya yapay çevreyi içermektedir. İçerisinde yaşam ve akışın geçtiği yollar, meydanlar, ticari, kamusal alanlar, kapalı mekânlar gibi tüm yerleri içermektedir.

Kentsel mekânların herkes tarafından ulaşılabilir olması kaliteyi etkilemektedir ve bunu karşılamakla yükümlü olması gerekmektedir. Ulaşılabilirlik kentsel mekân kalitesi bahsedilen tüm mekânlarda sağlanması gerekmektedir.

Kentsel mekânın kalitesi hayatımızın da kalitesini etkilemektedir. Kentsel mekânlar, anlamlı ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde tasarlanmalıdır.

Kullanıcı için kentsel mekân tasarım parametreleri;

- Konfor
- Aktif ve pasif olma durumu
- Keşfetme
- Ulaşılabilirlik
- Kullanıcı gereksinimleri

Kentte yaşayan canlılar olarak hangi yaşta hangi cinsiyette ve nerde yaşarsak yaşayalım evimizden çıktığımız andan itibaren kentsel mekânlardan her birini ayrı ayrı kullanırız.

Kevin Lynch ‘Güzel Şehir Biçimi (Good City Form)’ eserinde ‘Bir şehri güzel yapan şey nedir?’ sorusuna yanıt aramıştır ve her bir değer anlamının kendi yapısının içerisinde gizli olduğunu söylemiştir [2].

İyi bir şehir yapısını elde edebilmek amacı ile Lynch yerleşim kalitesini ölçebilmek için beş önemli kriter ve iki ana başlık belirlemiştir [2].

Bunlar;

- Canlılık
- Duygu
- Uygun Olma
- Erişim
- Kontrol’ dür.

Yerleşim kalitesi iyi olan her yer için bu iki ana başlık geçerlidir.

Bunlar;

1. Verimlilik;

Lynch, yerleşim kalitesi için belirttiği beş önemli kriterin ne oranda yerine getirildiğine bakmaksızın, yerleşkenin tasarımı ve korunması amaçlı ilk olarak maliyetin önemini vurgulamıştır [2].

2. Adalet;

Eşitlik, ihtiyaç, asli değer, ödeme gücü, sarf edilen emek, potansiyel katkı veya güç gibi bazı prensiplere göre çevresel menfaatlerin ve masrafların kişiler arasında ne şekilde paylaştırıldığı ile ilgilidir [2].

L. Davies Yeang, Kentsel Yaşam Kalitesi ve Yaşanabilir Kentler Çerçevesinde Olması Gereken Ölçütleri şu şekilde ifade etmiştir [3];

Çevresel Kalite (Environmental Quality)

- Gürültülü mü? - Sessiz mi? (Noisier – Quieter?)
- Kirli mi? - Temiz mi? (Dirtier-Cleaner?)
- Kalabalık ya da az kalabalık (More or less congested?)
- Yapım kalitesi, iyi ya da kötü (Building quality, better or worse?)

Yerin Fiziksel Kalitesi (Place Quality (Physical))

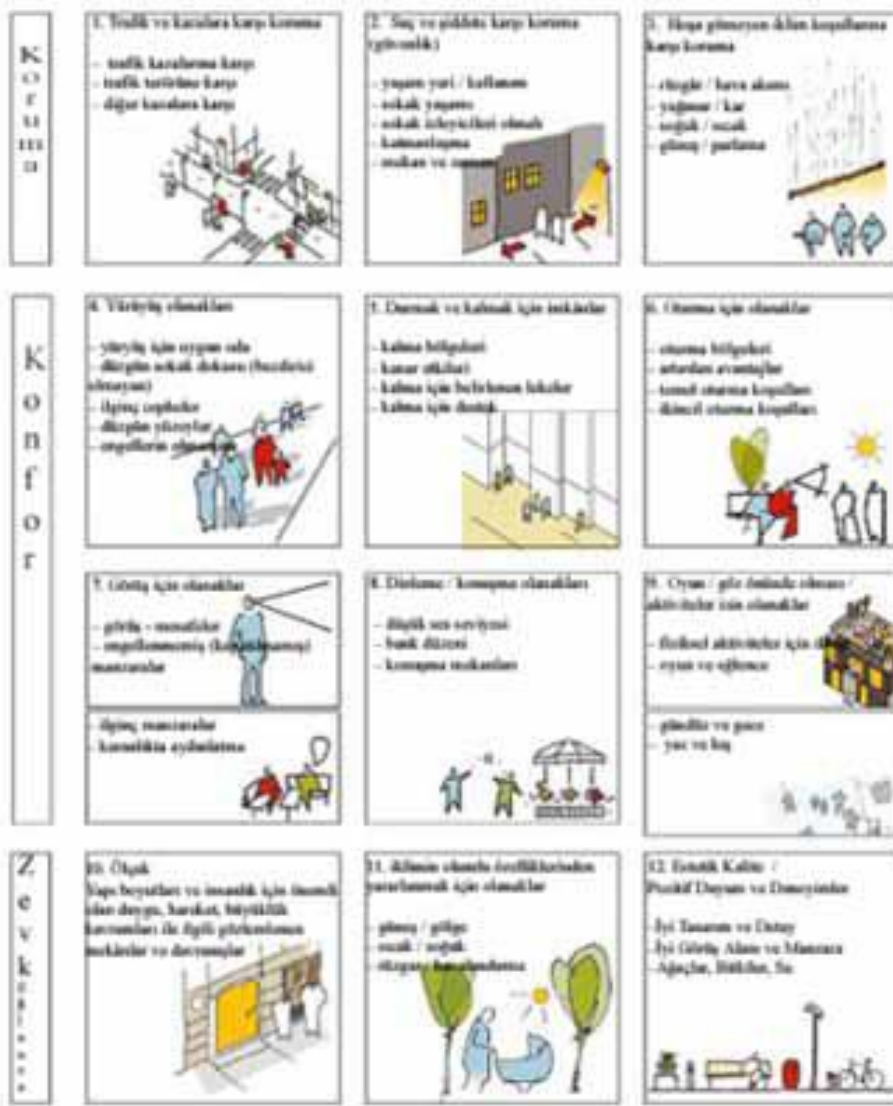
- Yapılı çevrenin kalitesi “ürün” (quality of the built environment “product”)
- Terkedilmiş mekânın Seviyesi (Level of derelict land)
- Parkların ve yeşil mekânların kalitesi (Quality of parks and green spaces)
- Halk mekânının kalitesi (Public realm quality)

Yerin İşlevsel Kalitesi (Place quality Functional)

- Yayaların gezileri kolay-zor (Pedestrian journeys easier-harder)
- Halk ulaşım kalitesi (Public transport quality)
- Servislerin canlılık ve yaşanabilirliği (vitality and viability of services)

Güvenli Yerler(Safes Places)

- Suç oranları (Crime levels)
- Sosyal olmayan davranışlar (Anti-social behaviour)

Şekil.2. Çevre Kalitesi Üzerine Gehl Yaklaşımı - Gehl, kamu mekânlarının kalitesine yönelik, yaya merkezli yaklaşımdan başka kamusal mekânlardaki aktivitelere bağlı olarak da bir fiziksel çevrenin kalitesi üzerine de bir yaklaşım sunmuştur [4].

Kentsel mekânda kalite analizi için yaya odaklı bir yaklaşımda kalite parametreleri şöyledir [4]:

- Koruma
- Konfor
- Eğlence

ABD’ de bulunan kamusal mekânlar çalışmalarını yürüten PPS şirketi verimli ve kaliteli bir kent meydanı yaratabilmenin 10 ilkesi olduğunu belirtmiştir [5].

Bunlar;

1. Kentin imaj ve kimliği
2. Kentin çekim noktaları
3. Kentin konfor koşulları
4. Kentin esnek yapıda olması
5. Kentin mevsim geçişlerine stratejik planlarının olması
6. Girişlerin önemi
7. Meydanların iç ve dış sınırları
8. Ulaşılabilirlik
9. Merkezilik
10. Sermaye kaynakları’ dır.

2.2. Planlama ve Kentsel Tasarım

Kentsel tasarım, yerel yönetimlerde planlama ve tasarım kalitesinin artırılması hususunda büyük öneme sahiptir. Planlama yapanlar için geleceğe yönelik istenilen hedefe ulaşmak ve yenilikçi kentsel tasarım yaklaşımı, sistem programları hazırlanması için oldukça önemli araçlardır. Bu doğrultuda planın hedeflenen amacına, kaliteli bir tasarım ve çevrede olduğu kadar, kişilerin kentsel çevrede sürekli artmakta olan taleplerini karşılayacak şekilde bu araçların kullanılması gerekmektedir. Kentsel form ve tasarım projeleri kentlerdeki kişilerin ve ülkelerin ekonomik gelişimini sağlamakla beraber küreselleşme ile değişen sistem ile ‘kentsel tasarım’ değerini arttırmaktadır. Kentlerin ekonomik gelişiminde bir araç olan ‘yeni kentsel tasarım’, bu ortamda kentlerin farklılaşmasına yönelik yeni değişkenler ile birlikte bir faktörü haline gelmiştir.

Kentsel tasarımın etkin rolü ile birlikte kentlerde ekonomik güç önem kazanmış ve insan sermayesi ön plana çıkmıştır. Bu durumu insanların daha etkin olduğu bir değişim süreci olarak gösterebiliriz. Bu değişim süreci kentlerde bilgi ekonomisinin gelişmesini, bilgi tabanlı kurumların artmasını, ileri teknoloji ürün servisleri ve bunlar arasındaki birlikteliği sağlamıştır. Böylelikle kentlerde yenilenmiş bir alt yapı

oluşmuştur. Ulaşım ve telekomünikasyon sistemleri kentlerin alt yapılarını yenileyerek kentsel yaşamın kolaylaşmasını sağlamıştır. Bu yenileşme sonucunda kurumlarda geleceğe dönük izlenimlerin ve kapasitelerin artırılması için yeni yöntemlerin geliştirilmesini gerektirmektedir. Kentsel tasarımın insanların yeni talebi durumuna gelmesiyle kentler farklı bir duruş sergilemiştir. İnsanların yüksek kaliteli çevre, yeniden yapılanmış modern binalar talep etmesi yaşam kalitesinin artmasını ve hızlı kentsel değişim ortamında kentsel tasarımının önemini ortaya koymuştur. Kentsel mekân kalitesi, kentlerde bu temel değişimin en önemli getirisidir.

Bu değişim, kent gelişiminde yeni tasarım yaklaşımı ile oluşan kentsel dönüşüm anlayışını da ortaya koymuştur. Bugün kentsel mekânın kalitesi ekonomik gelişmenin en önemli göstergesidir. İnsanların talebiyle gelişen bu ortamda kentsel tasarım, kalitenin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır. Kentsel dönüşüm ve kentlerin yapılandırılmasına yönelik sanayi mirasının yeniden etkinleştirilmesi, kıyı kullanımları, su yolu ve kanalların çevre bilimsel olarak restore edilmesi, kentsel yaşam için pek çok ürünün yeniden değerlendirilmesi ve değiştirilmesini gerektirmektedir. Burada ki dikkat edilmesi gereken nokta süreç içinde yerleşimlerin kentsel tasarım açısından tasarım farkı oluşturmasıdır.

Ekonomik büyüme ve gelişmede kentler 'yerellik' başlığında da bireysel hareketlenmeler yapmışlar ve fark yaratmak için küresel bir yarışın içine girmişlerdir; 'yerelin gücü, kentsel imaj, yeni fiziksel ortam, kültürel ve yaratıcı endüstriler' başlıkları altında ekonomilerini güçlendirmişler ve tüm bunlar için 'kentsel tasarımı' kentlerin yeni görsel ifadesi olarak değerlendirmişlerdir. Yaşanan tüm bu gelişmeler, kentlerde sermaye artışı ilgili hareketlenmelere neden olmuştur.

Gelişim ve dönüşüm sürecinde en önemli olgu 'planlama' ve 'kentsel tasarım' ikilisinin birlikte hareket etmesi ve yeni araçlar ile süreci kontrol edebilmesidir. 'Planlama mı?' yoksa 'Kentsel Tasarım mı?' sorusu yerine, 'Küresel dinamiklerin kenti biçimlendirmesinin mi?' yoksa 'Kent'in bu dinamikleri yönlendirerek akıllı yaklaşımlar ve yeni vizyonu ile geleceğe bakmasının mı?' daha önemli olduğu sorularının cevabı ortaya çıkmaktadır. Uzun vadeli kazanımlar için kentsel gelişmeyi, kentsel stratejik planlama ve kentsel tasarım ile birlikte kurgulamak gerekmektedir. Yeni simge ve imge ile yerel kaliteyi yeniden

değerlendirilmesinde ‘tasarım’ ve ‘tasarım kalitesi’ önemli bir yönlendirici rol üstlenmektedir[6,7].

Planlama sürecinde hedeflenen amaca başarılı bir şekilde ulaşmak için en önemli araç ‘kentsel tasarımı’ ve ‘kentsel tasarım rehberlerini’ kullanma becerisine bağlıdır.

2.2.1. Kentsel Tasarım Planlama Süreci

Kentsel tasarım sürecinin toplumsal, mekânsal ve ekonomik boyutlarını ele alan bir yaklaşım, kentsel planlama ve kentsel altyapı ilişki sisteminin yeniden kurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kentlerin büyüme ve gelişmesinde en önemli etken artan iletişim kaynakları ve küreselleşme ile kentlere olan ilginin artmasıyla önlenemez göçlerin oluşmasıdır. Bu süreçte kentlerde oluşan problemlere çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi için ‘Kentsel Tasarım Kavramı’ ortaya çıkmıştır.

“ Kentsel tasarım fiziksel, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik bağlamlarda çok boyutlu, kentsel detay irdeleme ve çözümlemelerini içeren ayrıntılı bir düzenleme yöntemidir. Kent ölçeğinde gerçekleştirilen ayrıntılı düzenleme ve uygulama biçimidir ” [6].

Kentsel tasarımda hedeflenen, binaların ve konutların tekil bir yapı olarak düşünülmeden bu yapılar ile sokak, mekân ve parklar arasındaki ilişkiyi kurgulayıp kaliteli yaşam alanları tasarlamaktır.

“ Nüfus artışı, sosyal ve ekonomik yapıların değişimleriyle kentin içindeki aktif hareketlerin arasındaki mekânların tasarım işlemi kentsel tasarımı tanımlar. Kentsel tasarım, kamusal alanın fiziksel tasarımıdır ” [7].

Kentsel tasarım; kentlerde kaybolan birlikteliği yeniden kurmak, kentlerin mimarisi ve planlama kararları arasındaki boşluğu doldurmayı amaçlar. Bu açıdan bakıldığında kentsel tasarım, genellikle kent planlama disiplin dalının kentin biçimi, düzeni ve estetikleriyle ilgilenen kısmı olarak algılanabilir

Mekân yaratmada alınan çeşitli kararlar tasarım kararlarıdır. Planlama araçları bu tasarım kararlarına müdahale fırsatı sunmaktadır. Gelişme sürecini etkileyen bir

alandaki olması gereken dengeyi bulma konusunda ise hedefler belirli faktörlere dayanmaktadır.

Bunlar;

- Politik kararlar, merkezi ve yerel hükümet kararları,
- Ekonomik ve pazar koşullarını anlamaya dayanan fizibilite kararları,
- Alan ve arazi kullanımı,
- Yerel miras,
- Kimlik konularını içeren bağlam,
- Katılımcı konularını doğrudan etkileyen genel değerler,
- Yerel gruplar,
- Geniş topluluklar ve toplumsallık ve
- Kentsel Tasarım grubunun bir projenin tasarım sürecini etkileyen tasarım kararlarıdır.

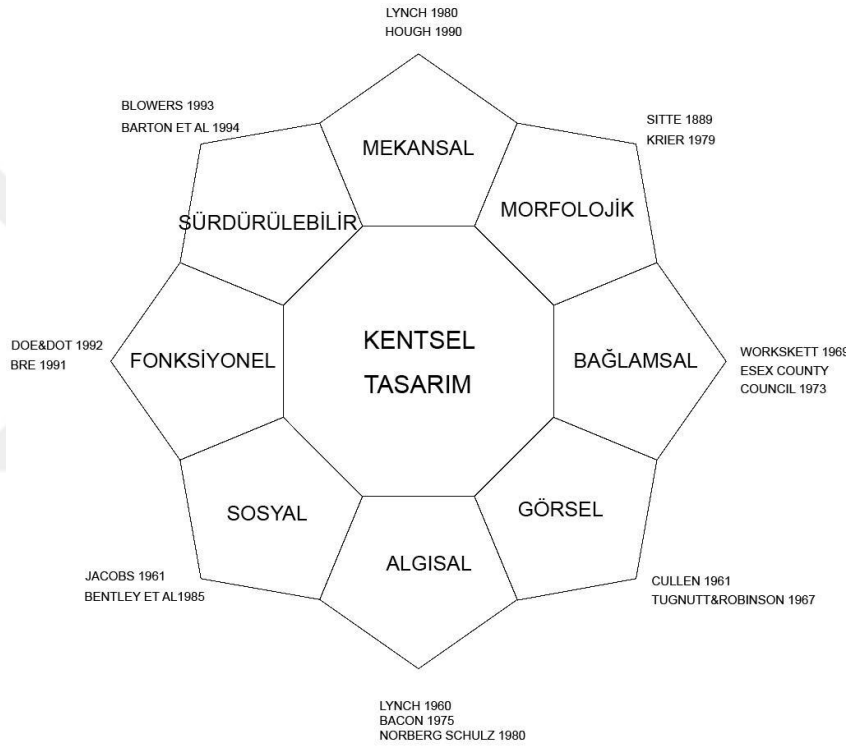
Bu kararlar aşağıdaki nedenlerden dolayı önemlidir;

1. Eğer mekânla ilgili politik kararlar yeterince açık değilse, girişimciler için öneri geliştirmede çelişkiler olacaktır. Bu durumda kentsel tasarım hedefleri de planlamada başarısız olacaktır.
2. Fizibiliteye az önem verilirse, çözüm önerisi ticari olacak veya ekonomik olarak başarısız olacaktır.
3. Yerel bağlama az önem verilirse, gelişme potansiyeline erişmekte başarısız olunur ya da beklenmedik sorunlarla karşılaşılır duruma gelinecek, yerelin gücü değerlendirilemeyecektir.
4. Eğer tasarım yaklaşımı yetersiz ise, kentsel tasarıma ilişkin alan ve proje fırsatları kaçırılacak ve tasarım standartları yetersiz olacaktır [6, 7].

Bu nedenler, planlama ve kentsel tasarım ilişkisini öne çıkarmakta ve kentsel tasarımın planlama ile bütünleşik davranmasında yeni araçlara yani 'Kentsel Tasarım Rehberleri'ne daha çok gereksinim duyulacağı acık hale gelmektedir.

2.2.2. Kentsel Tasarım Kavramı ve Araçları

Kentsel tasarım, kentler gibi sürekli gelişim ve değişim içindedir. Çalışılan alanın fiziksel özelliklerini barındırıp çevresiyle olan ilişkiyi de gözetirken doğru uygulamalar ve araçlarla kentlerin gelişim ve değişimini kentsel kaliteyi arttıracak güce sahiptir. Kentsel tasarım kavramsal yapısının komponentleri (mekânsal, morfolojik, bağlamsal, görsel, algısal, sosyal, fonksiyonel, sürdürülebilir), M. Carmona'nın kurduğu modelde 'Kentsel tasarım' kavramının araçları hakkında bilgi vermektedir [8].

Şekil.3. Kentsel Tasarımın Kavramsal Yapısı [9]

Kentsel Tasarımda etkili olmak için uygulama araçlarını kullanmak gerekmektedir. Kentsel tasarım uygulama yöntemleri ve araçları birbirinden farklıdır. Kentsel Tasarımın fiziksel araçları projeler ve tasarım kontrolleridir. Finansal ve yönetsel araçlar ise diğer uygulama araçlarıdır.

Fiziksel Araçlar

Projeler

Kentsel tasarım projesi hazırlandığı çevrenin ekonomik, sosyal, politik, ekolojik bütünlüğünü içermesi gerekmektedir. Kentten kopuk, soyutlanmış bağımsız bir tasarım algılanması düşünülemez. Kentsel tasarım; dönüşümün, mekânsal boyutunun yanı sıra toplumsal ve ekonomik boyutunu da kapsamalıdır. Bu ilişkiler sisteminin kurulması ve kent geleceğinin kurgulanması bütüncül bir planlama yaklaşımı çerçevesinde, kentsel tasarım sürecini kapsamlı bir kent planlama anlayışı içinde ele almayı sağlayacaktır.

Ekonomiyi yeniden canlandırma ve kentlere yeni kimlikler kazandırmak amacıyla oluşan dönüşüm projeleri kentsel projeleri ortaya çıkarmıştır. Kentsel projeler Günümüzde kentsel ekonomileri, ulusal ve bölgesel ekonominin gelişimini destekleyen motor güçler olarak görülmektedirler [10].

Kentsel Tasarım projeleri kullandıkları yöntem, yapıldıkları ölçek ve içeriklerine göre farklılık göstermektedir. Kentsel tasarım projeleri tematik olarak mimarlar için imge yaratıcı ve artistik olarak, peyzaj mimarlarına göre uygulamalı ekolojist olarak, mühendislere göre altyapı tasarımcısı olarak, kent planlamacılarına göre de sosyal güç olarak karşımıza çıkmaktadır [11].

Kentsel tasarım projeleri tema olarak 4 ana gruba ayrılır, bunlar mimarların, peyzaj mimarlarının, mühendislerin ve plancıların bakış açılarına göre hazırlanmış olan kentsel tasarım projeleridir [11].

Kentsel tasarım projeleri, şehir bazında kalmayıp daha makro bir ölçekte ele alınarak ülkesel ölçeğe kadar uygulanabilen tasarım projeleri olarak hazırlanabilir. Her ülkenin kendine has ekolojik alanının belirlenmesinde ulusal park alanları projesi, kentsel tasarım projesinde makro ölçek için örnek olarak gösterilebilir. Şehir bazındaki küçük ölçeklere ise ulaşım sistemleri, yaya ulaşım sistemleri, açık mekânlar, konut alanları tasarımı kentsel dönüşüm kapsamında incelediği projeler olarak gösterilebilir.

Tasarım Kontrolleri

Tasarım kontrolleri; tasarım programları, tasarım politikaları, tasarım planları ve tasarım rehberlerinden oluşan bütünsel bir süreci içerir. Başarılı bir tasarım kontrolü bu unsurlar göz önüne alınarak doğru analizlerin yapılmasını, çalışmanın net ve anlaşılır olmasını ve kontrollerin, uygulandıkları çevrenin karakterine ve tasarım stratejisine uyumlu olmasını gerektirmektedir.

Kentleri iyileştirmek, geliştirmek ve yaşanılabilen yerler haline getirmek için, insan ölçeğine inilmesi gerekliliğinin farkına varılması ile tasarım kontrolleri önem kazanmaya başlamıştır [12].

Tasarım kontrollerinin hedefleri ise şu şekilde tanımlanmıştır;

Tasarım kontrolleri planlama süreciyle birlikteliğini oluşturmak, önceden algılanan, ulaşılabilen, nesnel bir çerçeve kurarak planın başarısına katkı sağlayacaktır. Tasarım kalitesine ulaşmada, planlama ve tasarım süreçlerinin kontroller ile birbirini desteklemesi büyük önem taşımaktadır. Tasarım kontrolleri, yaratıcı tasarımı korumak için anlatımın değerini ve planlama sürecinin geliştirilmesinde, profesyonel yapı ve gelişim arasındaki köprüyü, tasarımı yorumlamada tasarım dilini oluşturarak kentsellik ve mimari arasında tamamlayıcı bir rol almaktadır. Tasarım kontrolleri, geniş kapsamlı nitelikleri nedeniyle mimaride sınırlandırıcı, detay ve standarda yönelik olmaktan öte, sosyal, görsel, mekânsal, fonksiyonel, algısal, sürdürülebilir, bağlamsal boyutlarda zengin ve esnek çerçeveler sunmaktadır. Tasarım kalitesi bağlamında bakıldığında ise yükleri nedeniyle, yapılanmış çevrenin kamusal rolünü ifade etmektedir. Bir başka deyişle demokrasinin meşruluğu ve arabulucu yapısında kentsel çevre kalitesinin savunucusudur. Bu yaklaşımı ile planlama ve tasarım sürecinin bir parçası olarak, uyumlu bir aracılık ile çatışmalar arası denge gücü olarak gösterilebilir[13].

2.2.3. Kentsel Tasarımın Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Kent planlama fikri ve uygulaması tarım devrimi ile yerleşik yaşama geçilen ve ilk kentsel yerleşmelerin oluşmaya başladığı çağa dek gelir. Ancak, bugün anladığımız anlamda planlamayı, salt mekânsal düzeyde, mimari öğelerin birbirleriyle ilişkisini toplumsal ilişkiler ağında karşılıklı ilişkisellik içinde ele alan yaklaşıma geçilmesi sanayi devrimini izleyen dönemle başlar. Kentsel planlama

kavramı sanayi devriminin yol açtığı kırsal alanlardan sanayinin yoğunlaştığı kentlere yapılan göç ile büyük nüfus hareketleri oluşturduğu altyapı, konut, ulaşım ve çevre sorunlarına karşı geliştirilmiş bir araç olarak gösterilebilir. Kent planlamanın ortaya çıkışı bu bağlamda 19. Yüzyıl sonları diye tarihlendirilebilir [14].

Mevcut kentin kamusal alanlarının görkemli yapılarla ve yeni bir kent planlama ve tasarım anlayışıyla şekillendirilmesi özellikle son otuz sene içerisinde gelişmiş ve olgunlaşmıştır. Kent yeni bir toplumsal düzenin mekânsal ifadesi olarak geliştirilmesi, planlamanın kentsel alanlarda salt estetik ya da yararçı işlevinin ötesinde işlevler de üstlenebileceğini ‘Kentsel Tasarım’ kavramı başlığında incelenmiştir. Kentsel Tasarım kavramı ilk başta fiziksel mekân olarak başlamış, fakat gelişiminde içeriğine sosyal, kültürel ve buna benzer öğeler katarak olgunlaşmış ve günümüzde kullanılarak son halini almıştır [14].

Yıllarca gelişen, kullanıldığı ülkelere göre biçim değişikliğine uğrayan ama hedefinde aynı amacı taşıyan kentsel tasarım, fiziksel ilkelerin sıklıkla kullanılıp değer kazandığı 1940’lı yılların başında kent inşa etmek anlamındaydı. 1950’li yıllarda 1940’lı yıllara oranla farklılık oluşmuş ve güncel çözümler ön plana çıkmıştı, rekonstrüksiyon yerini yeni yerleşim alanlarına bırakmış, 1960’lı yılların başında ise Kevin Lynch ‘The Image of the City’ adlı eseriyle kentsel tasarıma farklı bir bakış açısı katmış, okunabilirliğin, kentsel çevre için önemini ve kentlerin yeniden inşa edilmelerinde nasıl kullanılacağını açıklamıştır [14].

1960’lı yıllarda planlamalarda çevresel sorunlar ele alınmış ve pek çok uygulamalarda ekolojik tasarımlar yapılmıştır. Diğer taraftan toplum yaşamındaki sosyal, ekonomik ve fiziksel değişimlerle planlamaya yeni anlamlar yüklenmiş ve bunun sonucunda değişen planlama anlayışının bir ürünü olarak ta kentsel tasarım kavramı ortaya çıkmıştır [14].

1970 li yıllarda kentin bir bütün olarak algılanmasına dair çalışmalar ön plana çıkmıştır. Türkiye’de Kentsel Tasarım, 1970’li yıllardan itibaren ele alınmaya başlanmıştır. 1970’li yıllarda, İ.T.Ü. Şehircilik Kürsüsünde yapılan yeni düzenlemede oluşturulan ‘Kentsel Tasarım Birimi’nde K.A.ARÛ ‘Yerleşmeler ve Şehircel Tasarım Uygulamaları’ dersini başlatmıştır. Ancak daha çok 1975 yılından itibaren eğitim programları dışında tartışılmaya başlanmıştır [15].

Türkiye’de; Şehirsel Tasarım - Kent Mimarlığı ve Kent Tasarım Uzmanlığı gibi farklı isim fakat aynı anlam taşıyan kelimelerle kullanılırken 1983 yılında gerçekleşen Üniversite Reformu sırasında Kentsel Tasarım adı altında bu terimler için tek bir tanım oluşturulmuştur [15].

1990’lı yıllardan itibaren Kentsel tasarım doğa ile bütünleşerek ekolojik değerlere büyük önem vermiştir. Tasarıma pek çok öğelerin katılımıyla kullanımlarda çeşitlilik sağlayan fakat açık mekânları içeren kentsel mekanlar tasarlamayı amaçlamıştır.

Kentsel tasarım uygulanırken kaliteyi önemsemekle beraber kılavuzluk yaparak ve geniş kapsamlı bir yaklaşım ile yapılmalıdır. Kentsel tasarım, ürün ile biten bir dizayn sürecidir. Bu süreç ne bir kuram ne de yeni bir yöntem olarak algılanmamalıdır. Konu geniş bir perspektifle ele alınmalı ve detaylarına bakılarak sorgulanmalıdır. Bu sorgulama sonucunda kentsel tasarım planlamayı ve dönüşüm sürecini idare ederek, yaratıcı ve sorun çözücü rolü üstlenmektedir. Bu sebeple de kentsel tasarım kentin ilerlemesinin önemli bir parçasıdır. Kentsel tasarım aşamalarını dört şekilde inceleyebiliriz;

1. Tanım: Kentsel tasarıma sadece görsel olarak yani fiziksel boyutta bakılmamalıdır. Kentsel tasarım bütünleşmiş bir eylemdir ve aynı zamanda kişilerin yaşam kalitesini artırmayı amaçlayarak yapılmalıdır. Bu süreç tanımlanırken ne olduğu değil de nasıl olması gerektiği ön planda olmalıdır.
2. Süreç: Kentsel tasarım sürecinde sosyal adalet ve eşitlik kavramları önem kazanır. Kamu yararına verimliliğin sağlanması amaçlandığı için yerelden küresele bağlamsal bir yaklaşım sergilenmelidir. Bununla birlikte kentsel tasarımın bileşenleri ön plana çıkmaktadır.
3. Bağlam: Tasarım sürecini oluşturan boyutlar vardır. Bunlar algısal, görsel, işlevsel ve zamana ilişkin bağlamda yapılmalıdır. Çıkan sonuç bütüne bakıldığında anlam kazanır.
4. Kontrol: Kentsel tasarım üç aşamalıdır. Bunlar; Gelişme süreci, kontrol süreci ve iletişim sürecidir. Planlama aşamasında daha iyi bir tasarım için gelişen bir katılım, tasarım ve yönetim eylemi olmalıdır. Kentsel tasarım kamuda olduğu kadar özel sektörde de talep görmektedir. Kentsel çevreye önemli katılımlar sağlamaktadır.

birinin uzantısı olarak düşünölmek yerine, kendi amacı ve bu disiplinlerle hangi açılardan birleştigi açısından değeriendirilmelidir [18].

2.2.4.1. Kentsel Tasarım – Mimarlık İlişkisi

Mimarlık ve kentsel tasarım ilişkisinde binaların bağı olduğı çevreye uygun olarak tasarlanması ve geliştirilmesi ön plandadır. Mimarların tek bina ölçeğinde yaptıkları projelerin güzel veya ihtişamlı olmalarına karşı kentin ruhuna uymaları sonucu kentsel tasarım ve mimarlık ilişkisi artmış ve önem kazanmıştır.

2.2.4.2. Kentsel Tasarım – Peyzaj Mimarlığı İlişkisi

Yeşil alan planlamaları peyzaj mimarlarının kentsel tasarım sürecinde esas alanıdır. Ekolojik öğelerin belirlenmesi ve kullanılması gibi konular kentsel tasarım ve peyzaj mimarları arasındaki en önemli bağlantıdır.

2.2.4.3. Kentsel Tasarım – Şehir Planlama İlişkisi

Şehir planlamacıları planlamadan daha çok kentsel tasarım politikaları üzerinde rol alırlar. Planlama belirlediğı hedeflerle belli bir süreci takip edip mekânları yaşanabilir kılmayı amaçlar. Kentsel Tasarım sürecinde mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir planlama dışında ekonomi, doğa bilimleri, sosyal bilimler, inşaat mühendisliği, hukuk, gayrimenkul geliştirme gibi farklı rol alanları olan meslek dalları da vardır.

2.2.5. Kentsel Tasarım Süreci ve Yeni Yaklaşımlar

Kentin planlama sürecinin bir parçası kentsel tasarım yerinde saymayan, sürekli gelişen ve evrimleşen bir olgudur. Kentsel tasarımın istenilen hedefe ulaşması için doğru süreç ve evrelerin izlenmesi önemli rol oynamaktadır.

Kentsel tasarım sürecini John Lang beş evreye ayırmıştır;

1. Anlayış evresi,
2. Tasarım evresi,
3. Seçim evresi,
4. Uygulama evresi
5. Uygulama sonrası evresi.

Her evre kendi içinde analiz, düşünce üretilmesi, sentez, tahmin, değerlendirme ve karar verme gibi aktiviteleri kapsamaktadır [19].

Geçen zamanla beraber Kentsel Tasarım ilk ortaya çıktığı 1940' lı yıllardan bu yana değişime uğramış, disiplinler arası bir çalışma haline gelmiştir. İlk dönemlerde kentsel tasarımlar geçmiş dönem kentlerinin incelenip mevcut sorunlara cevap bulmaya çalışırken ilerleyen dönemlerde, hızla gelişen kentlerin daha yaşanabilir hale gelmesini amaçlayan ve farklı yaklaşımlarla bu sorunlara ışık tutan bir araç haline gelmiştir.

Sınmaz, S., “Yeni Gelişen Planlama Yaklaşımları ve Prensiplerini” aşağıdaki gibi 10 başlık altında sınıflandırmıştır [20].

Yaşanabilir Kentler (Liveable Cities)

Yenilikçi Şehir (New Urbanism)

Akıllı Büyüme (Smart Growth)

Sürdürülebilir Kentler (Sustainable Cities)

Ekolojik Kent/Ekokent (Ecological City/Ecocity)

Yeşil Kentler (Green Cities)

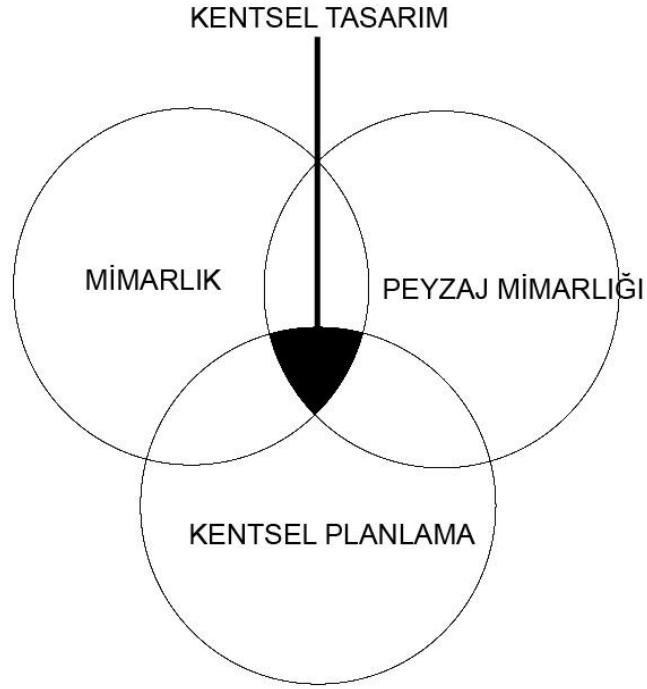
Düşük Karbonlu Kentler (Low Carbon Cities)

Kentsel Rönesans (Urban Renaissance)

Digital Kentler (Digital Cities)

Yavaş Kentler (Slow Cities)

Kentsel tasarım; Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı ve Kentsel Planlama disiplinleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu disiplinlerden birinin değerlendirmeye dâhil edilmediği yaklaşımlarda tamamlanmış bir kentsel tasarım kavramından söz edilememektedir.

Şekil.5. Kentsel Tasarım, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı ve Planlama İlişkisi [21]

Kentsel tasarımdaki tüm bu yaklaşımlar yaşam kalitesini arttırmayı, ekolojik dengeyi sağlamayı ve sürdürülebilir bir kent oluşturmayı hedeflemektedir. Kentsel tasarım etkili olabilmek için kentsel tasarım uygulama araçlarını kullanmak zorundadır.

2.2.6. Kentsel Tasarımda Doğal Verilerin Kullanımı

Kentsel tasarımlarda çok boyutlu bir yaklaşım kentsel mekânlarda kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren öneriler getirmektedir. Kent bütününe bakıldığında en işlevsel ve gereksinimleri karşılayan nitelikli alanlar kentsel tasarım ve kent estetiği çerçevesinde tarif edilen mekân biçimleri olduğu görülür [22].

Yaşayan kentler, kentsel mekânlarda kullanıcıların zaman geçirebildiği, dış mekân yaşantısının canlı ve çekici olduğu bunun sonucunda güçlü sosyal ilişkilerin kurulduğu fiziksel çevreler olarak tanımlanabilir. Kentsel tasarımda yaşayan kent kavramını oluşturmak için mekânın niteliğini belirleyen fiziksel, sosyal, ekonomik ve doğal özelliklerin ele alınması kaçınılmazdır.

Kentin mekân biçiminin belirleyicisi insan yapısı çevre ve doğal çevre ilişkisi, doğal kaynaklar, doğal ulaşım yolları, topoğrafik veriler ve iklim koşulları kentin kurulduğu alanın doğal niteliklerini oluşturur. Başarılı bir kentsel tasarım için alanın sahip olduğu doğal çevre verilerinin iyi incelenmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir.

Tasarıma yön veren iklimsel özellikler, manzara ve topoğrafya doğal veriler olarak tanımlarken dış mekânların niteliğinden söz edilebilmesi için bu verilere ek olarak fiziksel, sosyal ve ekonomik unsurları göz ardı etmemek gerekir.

Dolayısıyla, nitelikli kentsel mekân çözümlerine ulaşılmasında doğal, fiziksel, sosyal ve ekonomik özellikler bir zincirin halkaları gibi düşünülmesi, tasarım ve kullanım sürecinde bir bütün olarak ele alınması kentsel tasarımda başarı sağlayacaktır.

2.3. Kentsel Tasarım Rehberi

2.3.1. Kentsel Tasarım Rehberi Kavramı ve Yaklaşımı

Tasarım rehberleri belirli bir alan için standart ve yöntemleri açıklayan ve yönlendirici kitaplardır. İmar planlarından daha detaylılardır. Mimari karakter, detay, malzeme ve ulaşım gibi konuları detaylı biçimde işler [23].

“ Tasarım rehberleri, kentsel tasarım projelerinin amaçlarının çerçevesini oluşturmaktadırlar ” [Zafer Samur, 2007].

Kentsel tasarım rehberleri hazırlanış amacına ve içeriğine göre farklılık göstermesine rağmen, genelde kapsamında şu bölümler bulunmaktadır [24];

- Rehberin amaç ve hedefleri
- Kapsadığı temel ve detay konular
- Uygulanabilirlik
- Bazı uygulamaları gösteren detay ve şekiller

Kentsel tasarım geniş bir anlamda insan için mekân yaratmaktır ve daha çok ürün odaklı bir süreci işaret etmektedir. Kentsel tasarımı günümüzde açıklarken insan - mekân ikilisi kadar, pratikte zorlukların yönlendirildiği bir ilerleme olarak da idrak

etmek gerekir. İlerleme, insan için, insanla ilgilidir, ancak mekânın değer ve önemini vurgulamakta, ekonomik ve siyasal zorlukların fırsat ve sınırlandırıcılarını bize anımsatmaktadır. Bu bakımdan kentsel tasarım yaklaşımı ve gelişimini anlamak, tartışmak ve uygulama ile ilişkilendirmek kaçınılmazdır.

Kentsel tasarım terimi, 1950’lerde Kuzey Amerika’da dar bir alanda sivil tasarım olarak modellenmiştir. Güzel kent hareketi ile sivil tasarım özellikle kamu yapılarının ve ilişkili mekânların dizaynına konu olmuştur. Önceleri estetik özellikleri vurgulanırken, bina kitleleri dağılımı, yapılar arası mekânlar, kamusal mekân kalitesi, fiziksel ve sosyo-kültürel özellikleri ile birlikte insanın mutlu olması ve kullanımı için mekân yaratma işi zamanla öne çıkmıştır. Kentsel tasarım terminolojik olarak, kentin karakteristik yapısı ile tasarımın canlı, yaratıcı özelliklerini birleştirmiştir. Ayrıca kentsel canlılık ile tasarım kalitesi de bu yeni terminolojinin çağrıştırdığı olgulardır. “Ali Madanipour (1996) kentsel tasarımın belirsizliğinden yola çıkarak bir yandan pek çok farklı ölçeklere odaklandığını diğer yandan da kentsel çevrenin görsel kalitesi kadar kentsel mekânın geniş anlamda düzenleme ve yönetiminden sorumlu olduğunu ifade etmekte “mekânsal uyumluluk kadar kültürel ve sosyal bağlantıların da mekânda yer alışdır” söylemi ile kentsel tasarımdan söz ederken, “ürün mü yoksa ilerleme mi?” sorusunu gündeme getirmektedir. Bu soruya “ürünle biten bir ilerleme” demek tam yerinde olacaktır. Yine kentsel tasarımı mimarlık ile planlama arasında bir köprü gibi düşünmek ve kamu - özel sektör işbirliği ya da etkinlik içinde olduğundan söz etmek gerekir. Ayrıca, kentsel tasarımın nesnel akılcı bir süreç yani bir bilim mi, sübjektif ifadeci bir süreç mi ya da sanat mı olduğu sorusunun yanıtı ise hepsini kapsadığı yönündedir. Sanat ve bilim yönünün varlığı ve bir ara yüz olduğu tartışılmazdır. Bu ikilemler doğal olarak, uçları simgelemektedir ve kent tasarımcısı hem süreç hem de ürün ile ilgilenirken, aynı zamanda her ikisine de nitelik katmalıdır. Kentsel tasarım aynı zamanda disiplinler arası da bir ‘ortak’ platform olmaktadır. Covan (2001), şu soruyu yönlendirmektedir: “Hangi meslek alanı, yerel ekonomi ve gayrimenkul piyasasını en iyi yorumlamaktadır; hangi meslek alanı arazi kullanımı, ekolojii, peyzajı, yerel koşulları, tarihi, arkeolojii, sosyal faktörleri, kent formunu, ulaşımı, donatım ve katılım sürecini, tasarım ilkelerini koymak ve programlamayı sürecinde değerlendirir?” Yanıt kentsel tasarımdır. İşbirliği ve düzenler arası özelliği ile tüm profesyonellerle birlikte bütünleşmiş biçimde gelişmeye yaklaşmaktadır. İşte kentsel

tasarım bu güçlü rolünü tüm etkili düzenler ile birlikte bütünsel bir şekilde çok önemli yenilikçi araçlar ile çözmektedir” [25].

2.3.2. Kentsel Tasarım Rehberi Ortaya Çıkış Süreci

Kentsel tasarım rehberleri, tasarım kontrollerini uygulama araçlarındandır. Bu kavram günümüz anlamıyla ilk kez 1956 yılında ABD’de, Harvard Üniversitesi’nde gerçekleştirilen ve planlamanın fiziki boyutunun öne çıkartıldığı kentsel tasarım konferansında tartışılmıştır.

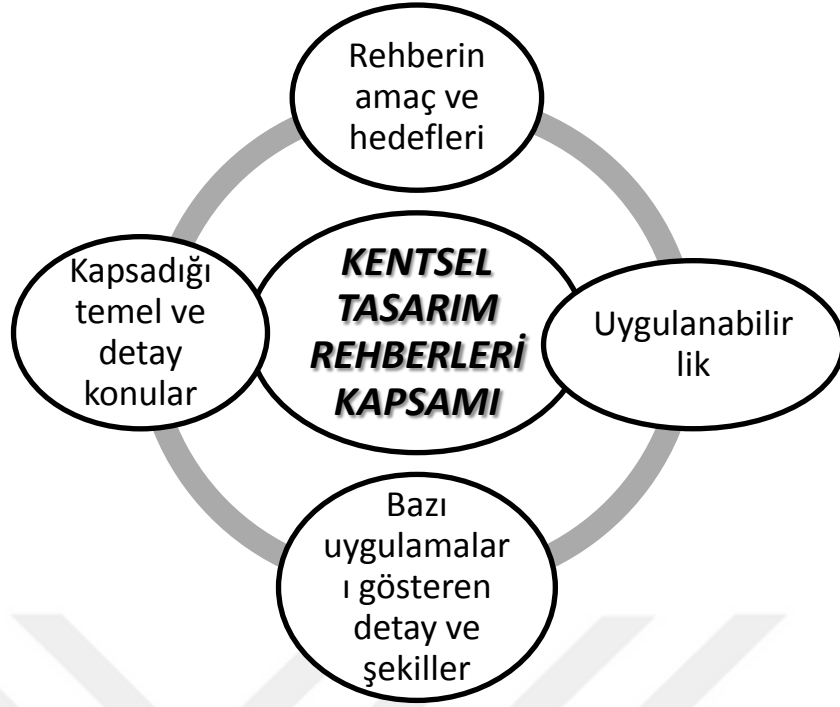
Tasarım rehberleri bir topluluğun belki de en ayrıntılı tasarım politikalarının ifade bulabileceği araçlardır. Niceliksel standartlar verebilirler ama daha çoklukla, nitelikseldirler [27].

Tasarım rehberlerinin tarihsel sürecini şu şekilde ortaya koyabiliriz:

1. 14.yy da İtalya da başlayan ve amacı pencere düzenini kapsayan dış cephe rehberlerinin tanımlanması amacıyla yapılmıştır.
2. 1920 ‘ler Tasarım kontrolleri üzerine İngiliz yaklaşımını ilk yansıtan çalışmalardan biri Arthur Trystan Edwards’ ın ‘Good and Bad Manners in Architecture’ çalışmasıdır. Bu çalışmada bina yüksekliklerinin birbirlerinin kimliğini olumsuz yönde etkilemeden belirlenmesi gerekliliği söz konusudur.
3. 1930 ‘lar tasarım kontrolleri düzenleme aracı değil daha çok aykırılık mimarların birbirleriyle olan yarışlarını ve yeni üsluplar yaratmak için mücadele verildiği gözlenmiştir. O yüzden bu dönem ‘stillerin savaşı’ olarak bilinmektedir.
4. 1933 yılında ise kanunlara karşı gelmeyi önlemek adına genelge yayınlanmıştır.
5. 1950’li yıllara doğru kentleşme ve göçlerin artması ile birlikte kapsamlı planlama gündeme gelmiştir. Bu da yeni alanları ortaya çıkarmıştır.
6. 1960’lı yıllarda ise koruma kavramı ortaya çıkmaya başlamıştır.
7. 1970’li yıllarda ise standartları göz ardı eden yeni bir kentsel tasarım rehberi düşüncesi yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu ilk olarak İngiltere ‘de görülmüştür.
8. 1973 yılında İngiltere ‘de ‘Essex Konut Alanları Tasarım Rehberi’ düzenlenmiştir. Bu çalışma tasarım rehberleri adına atılan oldukça önemli bir adımdır. Tasarım rehberiyle ilgili ilk ve en önemli belge olma niteliği

göstermektedir. ‘Yüksek kalitede tasarımlar’ felsefesini benimsemiştir. Bu tasarım rehberinin amacı kentsel mekânın kalitesinin artırılması, yerleşim karakterinin oluşturulması ve oluşturulan bu karakterin korunması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, yazılı ve görsel olarak yol gösterici kurallar oluşturulmuştur.

9. 1976 – 1977 yılında yapılan, ‘Konut Alanları için Standartların Önemi’ adlı çalışma olmuştur ve ‘Tasarım Bülteni 32’ yayınlanmıştır. Bu çalışma ile daha serbest ve özgün tasarımlara ihtiyaç duyulmasının gündeme gelmiştir [30].
10. 1980’ li yıllarda tasarım rehberleri yaygınlaşmış, planlamanın önemi daha çok ortaya çıkmış, hızla gelişen ve büyüyen şehirlere uygun değişimlere açık tasarım rehberleri yapılmaya başlanmıştır. Dönemde karar yetkililerinin tasarım ve planda geri kalma fikrinin daha doğru bir karar olacağı fikri savunulmuştur. Aynı zamanda bu dönemlerde ekolojik değerlerin korunması da önem kazanmıştır. Bu değerleri savunan ülkelerin başında Hollanda, Almanya ve İngiltere’nin belli kesimleri gelmekteydi.
11. 1990’ların başında ‘Britanya Yaklaşımı’ doğmuştur ve tasarımlar üzerinde tartışmalarla ortak kazanımlara varılmıştır. 90’larda hızlı değişim ve gelişimler karşısında ‘sürdürülebilirlik’ kavramı da gündeme gelmiştir. 1990 yılında Birmingham kentsel tasarım çalışması; kent ölçeğinde tasarımlar belirlenmiş ve rehberler arasında hiyerarşik sıralama yapılmıştır [30].
12. 1993 yılında yapılan Suffolk Tasarım Rehberi de yenilikçi bir yaklaşımı gündeme getirmiş ve kentsel tasarımda mimariye öncelik tanımıştır.

Şekil.6. Kentsel Tasarım Rehberlerinin Kapsamı [31]

Tasarım rehberleri adından da anlaşılacağı gibi belirlenen çözümlerin doğru bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Bunu belirleyen plancılar, mimarlar proje çözümlerini oluştururken ilk olarak çevresini sorgulamaya ve çözümlenmeye başlar. Bunu çözümlenmeye başlarken aslında aranan soru projenin amaçlarını oluşturmaktır. Cevaplar bu neden sonuç ilişkisiyle kurulur ve çözümlenir. Bu sorunlar ve sorunsallar dâhilinden tasarım rehberlerinde ulaşılması gereken belli başlı hedefler bulunmaktadır.

2.3.3. Kentsel Tasarım Rehberi ve Planlama

“Kentsel Tasarım Rehberleri”, “Ek Planlama Rehberi” için yardımcı bir dokümandır. Kent kimliğini, tasarım kalitesini oluşturmak ve sürdürmek için tasarım kontrollerini yönlendiren bu önemli planlama araçları, yasa koyucuların yanı sıra tasarımcı ve girişimcileri de yönetmektedir. Yerel yönetimlerce hazırlanan bu “Kentsel Tasarım Rehberleri” terminoloji olarak ve planlama rehberi olarak girişimcilere ve gelişmeye rehberlik yapan yenilikçi araçlardır. Ancak yerel yönetimler tarafından hazırlanan bu araçlar ile arsa sahipleri, girişimciler, ortaklıklar ve toplumsal birlikler bu surece katılmakta ve gelecek vizyonunda ortak bir ürün üzerinden birlikte hareket etmektedirler. Üç grup kentsel tasarım rehberleri sistemi önerilmektedir [15].

2.3.4. Kentsel Tasarım Rehberinin Hazırlanması ve Rol Alan Aktörler

Kentsel Tasarım rehberleri ulaşım kolaylığı, kent karakterini sağlamak, kentsel mekânda kalite sağlamak, anlaşılabilirlik, ekolojik dengeyi korumak, sürekliliği sağlamak ve uygulanabilir olmayı hedefler.

Mekân Karakteri - Kimliği;

Her şehrin her mekânın kendine ait bir dokusu, bir kimliği ve bir yaşanmışlığı vardır. Kendine ait bir dokunun ve tarihinin bulunması kentsel mekânların kimliğini oluşturmakta ve kentsel tasarım rehberi için bir kod oluşturmaktadır. Kentlere ait olan dokular kendine has olduğu için sadece kendiyle özdeşerek kalıcılık sağlamaktadır. Kentsel tasarım rehberleri kimliği olan mekânlarda şehrin doğru şekilde analiz edilip bu bilgiler ışığında çözümlenerek doğru bir süreçte ilerlenmesine neden olur.

Kapsam ve Devamlılık;

Tasarım rehberlerinde karakter ve kimlik kadar bir o kadar da önemli olan devamlılık ve sürekliliktir. Kentsel tasarım rehberleri bir kılavuz olarak planlandığı için uzun süreli etkiler yaratmalı, çözümleri kısa süreli değil uzun süreli bir etki yaratacak şekilde ve bir devamlılığı olmalıdır. Kapsam ve devamlılığı olan bir çevre içinde yer almalıdır.

Kamusal Mekânların Kalitesi;

Kamusal mekânların kalitesi çevrenin karakter ve kimliğinin çözülmesiyle doğru orantılıdır. Bu madde ne kadar doğru çözümlenirse mekânların ve alanın kalitesi o kadar ortaya çıkar. Sadece kimlik ve çevreyle değil bunların yanında malzemeler, detaylar, peyzaj öğeleri, uyum gibi öğelerin bir arada bulunduğu bir ortamda kaliteden söz edebiliriz.

Hareket Kolaylığı;

Planlanmış bir çevre için olan öneriler, sorunlara çözüm içeriyor olması gerekmektedir. Tasarlanan tüm tasarımlar sorunsuz ve rahat bir şekilde çözüm odaklı olmuş olması gerekmektedir. Bunu başarmış olan tasarım hareket kolaylığını ve dolaşımı sağlamış olduğu için mekânlara olan çekiciliği ortaya çıkartır.

Okunabilirlik;

Gözün karmaşık olarak nitelendirmediği algının mekânı kavrayabildiği alanlar kullanıcılara içgüdüsel olarak bir güven hissi yaşatır. Doğru planlama ile bu algılar kentsel mekânı daha da algılanabilir hale getirir.

Uyum;

Farklılığa ve esnekliğe sahip mekânlar uyumun yüksek olduğu kentsel alanlardır. Bu alanlar değişen koşullara ayak uyduran, canlı organizmalardır.

Farklılık;

Farklılık insanlara seçim yapma hakkı sunar. Çünkü bize farklılık çeşitliliği ifade eder. Böylece seçim hakkı çoğalır ve bu durum bize geniş kitlelere olan ulaşımı sağlar.

Ekolojik Bilinç;

Sürdürülebilirlik adına dikkat edilmesi gereken en önemli konudur. Tasarım sürecinde bir şeyi inşa ederken diğerinin yok olmasına dikkat etmek gerekir.

2.4. Kentsel Tasarım Rehberi Çeşitleri

Kentsel tasarım rehberlerini, hazırlanma yöntemlerine göre ve uygulanma alanlarına göre iki ana başlık altında incelenmektedir. Rehberlerde kentin ele alınmış tiplerine göre bu ana başlıklara sınıflamalar getirilmiştir.

Hazırlanma yöntemlerine göre oluşturulan rehberler, bölgesel ya da yerleşme/mahalle ölçeklerini içine alan ve tasarım planlarını destekleyen çalışmalardır. Bu çalışmalarda ‘ön tanımlanmış / sınır koyucu rehberler’ ve ‘performans rehberleri’ olmak üzere iki tip kentsel tasarım rehberinden bahsedilir.

Ön tanımlanmış rehberler, kentin ana karakteri ve tasarım prensipleri üzerine temellendirilir. Mevcut çevre için beklenen tüm gereksinimlerin ve bunlara çözüm sağlayacak tasarım modellerin iyi sonuca ulaştıracağı konuları üzerinde dururken kent üzerinde çalışacak olan tasarımcılar çalışma sınırları belirler. Kentsel tasarım projelerinin, ön tanımlanmış rehberler ile sınırlandırılması tasarımın değerlendirilmesini sağlar.

Tasarımlar “Ön Tanımlanmış Rehberler” (sınır koyucu veya tanımlayıcı rehberler) üzerine temellendiğinde değerlendirme yapmak daha kolaydır. Sonuç ürünün temel karakteristiklerini ortaya koyan tanımlayıcı rehberler ne tür örüntülerin yerin özelliklerine, ekolojik yapısına, davranış ve kültürel tercihlere uygun olacağını tanımlayan rehberlerdir. Örneğin; Türkiye'nin çeşitli iklim bölgeleri ve kültürel değerleriyle bütünleşen örneklerin yöreden yöreye farklı olmasının gerekliliğinin tanımlanması gibi. Performans rehberleri sonuç ürünün tasarım özelliklerinin kent bütünlüğü içindeki gerekli uyumu sağlamasına yönelik hazırlanan rehberlerdir. Bu tasarımcının belirlediği felsefi tercihlerdir. Çevreye biçimsel, estetik açıdan uyumlu ya da tezat olmasının belirlenmesi, gabarilerin oluşturulması gibi.[Karaman, A., 1999].

Kentsel tasarımın performans rehberlerine göre ele alınması, her ölçekte ürünün gerekli performansını ortaya koyarken sonuç ürünün nasıl oluşacağı üzerine tavsiyelerde bulunur. Performans rehberleri, gerekli peyzaj düzenlemelerini, gün ışığı ölçüsünü, altyapı kapasitelerini ele alır. Bu rehberler tasarım alanlarına standart önlemler uygularken sıkı kural koyucu tekniklerden daha esneklerdir. Tasarımcılara daha kreatif bir yaklaşım imkanı sağlar. Performans rehberlerinin çalışma alanı ile ilgili olarak belirli kurallar koymaması, katılımcılara kreatif yaklaşım imkanı sağlaması, tasarımın belirsizliğine ve ön görülmeyen sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilir. Bu durumu tasarım uygulama esnasında sürecin izlenmesi, değerlendirilmesi ve alınan sonuçlara göre geri dönüş yapılmasını gerektirmektedir.

Kentsel tasarım rehberlerinde uygulanacak bölge ve ya kentin niteliklerin, kimliğine, kültürüne, yaşam biçimine göre o bölgeye özel olarak hazırlanmalıdır. Bu etkenler doğrultusunda kentsel tasarım rehberleri hangi türde olursa olsun uygulanacak bölge için yeterince genel ve her bölgeye göre farklılık göstermesi beklenmektedir.

Farklı ölçeklerde hazırlanmış kentsel tasarım rehberlerin kapsamına, tasarımcıya sağladıkları imkânların sınırlarına ve uygulandıkları çevreye bakıldığında ortaya çıkan bu iki çeşit tasarım rehberi; performans rehberleri ve ön tanımlanmış rehberler, hazırlanma aşamalarında uygulanan bölgeye uygunluk açısından yeterli görülse de, uygulama aşamasında farklı sorunlarla karşılaşmaktadır.

Ön tanımlanmış rehberler ve performans rehberleri karşılaştırılmalı olarak şu şekilde ifade edilebilmektedir [34];

Ön tanımlanmış rehberlerde, son ürünün temel karakteri tarif edilmekte iken, performans rehberlerinde, son ürünün gereken işlemselliği tarif edilmektedir. İşlemsel rehberlere, son ürünün nasıl elde edilebileceğini tarif eden öğütler eşlik edebilir. Örnek; San Francisco Tasarım Rehberi.

Ön tanımlanmış rehberleri, dayandırıldıkları tasarım prensipleri kadar iyi veya kötü iken, performans rehberlerinde, tüm yerleşmeler için belirli ölçüler getirilmekte, fakat standart formlar oluşmasına izin verilmemektedir.

Ön tanımlanmış rehberlerde, tasarımcı, yapılaşmış çevrenin ne çeşit bir dokusu olduğu konusunda çalışmakta iken, performans rehberleri, tasarımcının bireysel şeması üzerine kuruludur.

Ön tanımlanmış rehberleri, yapı elemanlarına kadar ayrıntılı tanımlamalar içerebilmekte iken, performans rehberleri, kentsel tasarımın bireysel elemanlarının tasarımını, tasarımcıya bırakmaktadır. Ön tanımlanmış rehberlerinin, esneklikleri az iken, performans rehberleri, Daha esnektir ve tasarımcının yaratıcılığına izin vermektedir. Ön tanımlanmış rehberlerinin, esneklikleri az iken, performans rehberleri, daha esnektir ve tasarımcının yaratıcılığına izin vermektedir. Ön tanımlanmış rehberleri, daha çok kontrol amaçlı kullanılmakta iken, performans rehberleri, değişken düşünceyi teşvik eden, hedeflere ulaşılabilmenin sağlanması için daha çok güç gerektiren bir yapıdadır. Ön tanımlanmış rehberlerinde, İlk gelişen tasarımları değerlendirmek kolay iken, performans rehberlerinde, İlk gelişen tasarımları değerlendirmek daha zordur.

2.5. Bölgesel Kimlik ve Yerel Karakterler Çerçevesinde Kentsel Tasarım Rehberleri

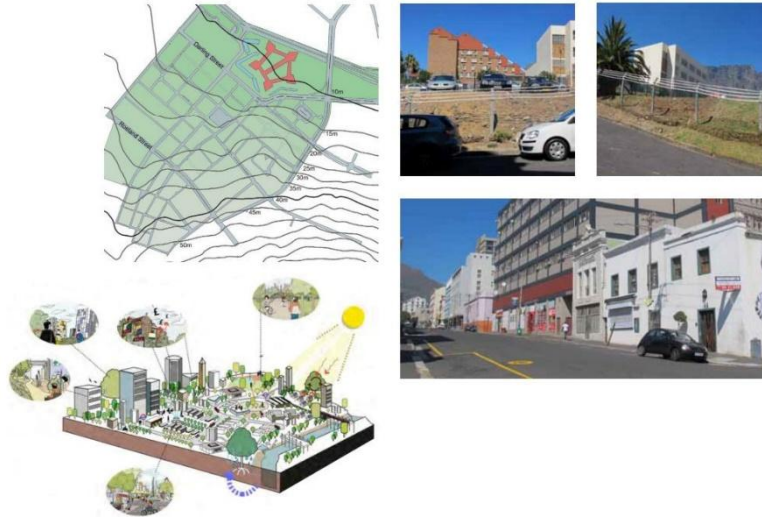
2.5.1. Bölgesel Kimlik

Kentsel tasarım sürecinde öncelikli dikkat edilmesi gereken kentin karakteristiğini bozmadan uygulama geliştirmektir. Bu sebeple bölgenin yerel özellikleri, iklim ve yapılanma ilişkisini, geleneksel ya da yerel mimari özelliklerini, farklılıklarını ve

sosyo - ekonomik karakterleri kapsamında analiz edilmelidir. Var olan tarihsel ve kültürel mirasa ilişkin bilgilere bakılarak yerel kimlik ve mekânsal ilişki içinde kimlik analizi yapılmalıdır. Bu kapsamda tarihsel süreçte yapılan bina, öge, ritim ve örüntü analizleri de kullanılmalıdır.

2.5.2. Çevresel Bağlam

Kentsel yaşamın bir yansıması olarak kent; bir doğal süreç olduğu kadar, kültürün dili ve anlatısıdır. Bu nedenle bağlam, bu birlikteliği okumayı ve veriler ile yönlendirmeyi üstlenmektedir. Çevresel Bağlam yerleşmenin biçimi, yapısal ve mekânsal kurgusu, ekolojik altyapısı, konum ve ilişkilerinin oluşturduğu özgünlük ve yaşayanlarla olan birliktelik olarak açıklanabilir. Bu sebeple, güçlü çevresel, iklimsel özellikler, coğrafi veriler, ulaşım, iletişim ve bağlantı farklılığının iyi yansıtılmasını gerektirmektedir.

Şekil.7. Ekolojik karakteristیکler topografik analizlerle ortaya çıkarılmaktadır. Ayrıca fotoğraflarla görsel ilişkiler vurgulanır. [26]

2.5.3. Yerel Karakteristikler

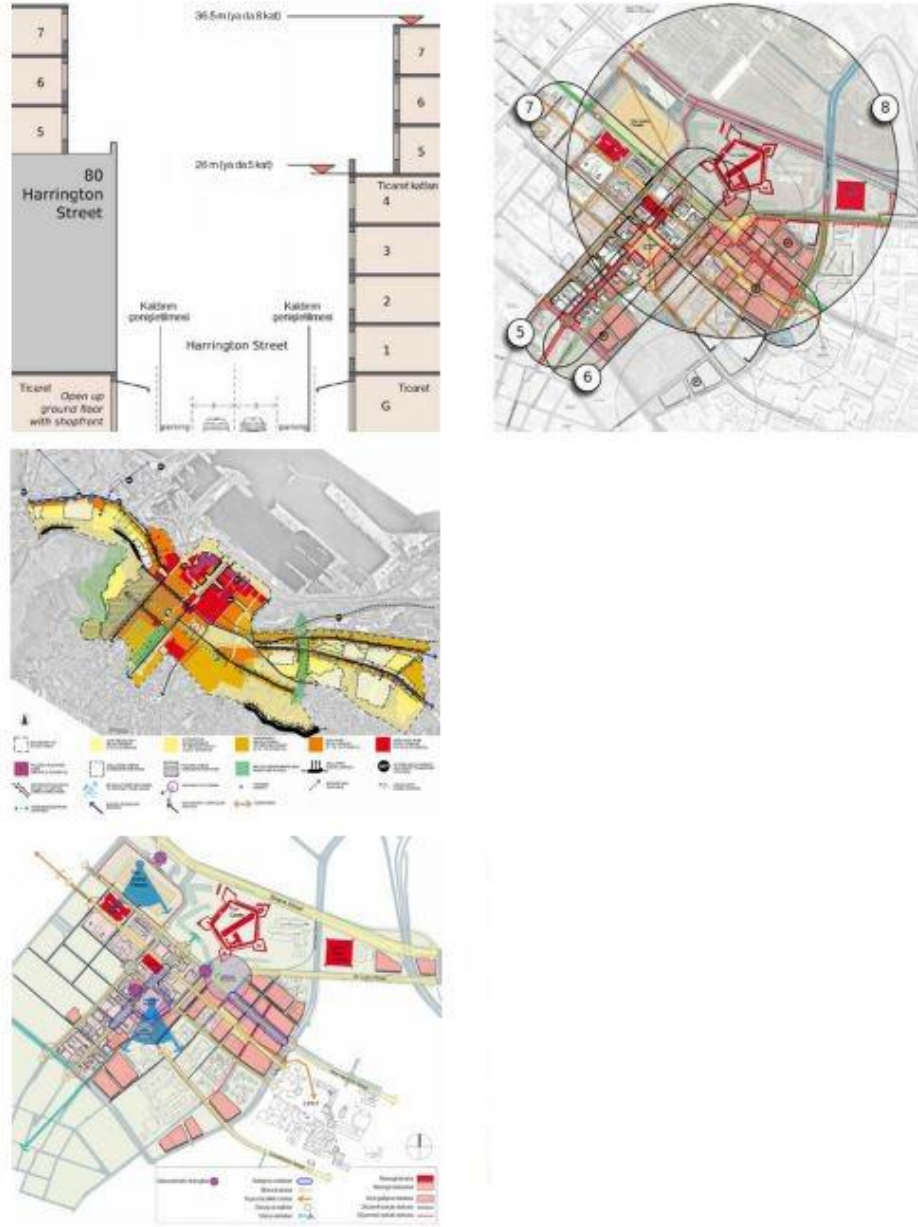
Her kentin kendine özel bir kültürü ve buna bağlı olarak bir karakteristiğı vardır. Bu durum kültürle beraber yapılarda da farklılık gösterir. Yerel farklılık; biçim ve mekân, form ve malzeme ve yapı özellikleri açısından incelenebilir. Aynı zamanda kimlik, renk, doku yerel karakteristiğın içindedir.

Şekil.8. Yerel kimlik belirlemede dokusal karakteristiklerin, üç boyutlu kimlik ve doku özelliklerinin plana yansımaları[28].

2.5.4. Yerel Morfoloji

Kentin yerel morfolojisi incelendiğinde bakılması gereken unsurlar; tarihsel izler, yerel, geleneksel, yöresel mimarlık ortamı, yapı ve yapı adası ilişkisi, kütle, parsel, örüntüsü, tipoloji ve süreklilik bu kapsamda analiz edilmelidir.

Şekil.9. Tarihsel ve kültürel mirasa ilişkin detaylı analizler. Tarihsel süreçte yapılan çevresel örüntü ve analizleri. Yerel etki alan sınırları ve çok boyutlu mekansal açılımlar. [29]

2.5.5. Doğal Özellikler

Kentin doğal özellikleri yerel kimliğe yönelik ekolojik karakteristikleri ortaya çıkartmaktadır. Buna bağlı olarak kentsel tasarım analiz sürecinde; doğaya ilişkin detaylar, ekonomik, sosyal ve çevresel yarar getirecek incelemeler doğal karakteristikleri belirleyen kırımlar, yapısal izler ve birimler incelenmelidir.

Şekil.10. Yerel kimliğin omurgasını oluşturan sistem, yeşil ve doğaya açılımı gösterilmesi. [32]

2.5.6. Sosyo Ekonomik Profil

Kentin sosyo - ekonomik profilini incelerken; yerel demografik yapı, yerel gelenekler, yerel kullanım farklılıkları, yerel etkiler ve kutlamalar çok önemli veriler olarak değerlendirilmeli yerel kimlik açısından incelenmelidir.

2.6. Kentsel Tasarım Rehberi Uygulama Ölçekleri

Kentsel tasarım; stratejik, yasal olarak mevzuata ilişkin düşünme ve bağlamsal bir yaklaşım gerektirmektedir. Kentsel tasarım rehberleri hazırlanması ilk aşamasında yapılan incelemeler, planlama stratejilerine ilişkin dört ayrı açılım ortaya çıkarmaktadır.

Şekil.11. Yerel kimliği tanımlayan gelenekleri gösteren bazı görseller. [33]

Bu açılımlar;

- Ülkesel Kentsel Tasarım Politikaları
- Yerleşmeye İlişkin Kentsel Tasarım Stratejileri
- Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri
- Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri

2.6.1. Ülkesel ve Kentsel Tasarım Politikaları

19. yüzyılın ve hatta daha öncesinde görünen sorunlar ve bunlara yönelik girişimler olmasına karşın, sistematik olarak çevre koruma düşüncesi 20. Yüzyılın ürünü olduğu söylenebilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde erken dönemdeki girişimler üzerinde yükselmekler birlikte, 20. Yüzyılın ikinci yarısında kitlesel bir çevresel koruma, iyileştirme ve muhafaza hareketinin birçok ülkede ortaya çıkışı, birleşmeleri ve tüm dünyada yayılmasına birçok faktör katkıda bulunmuştur. Kaplan 20.yüzyılın ikinci yarısında çevre eylemlerinin yoğunlaşmasının başlıca üç nedenine işaret etmektedir; Birincisi bilimsel çalışmalar sayesinde hareketin çevre korumaya yönelik bileşenleri, özellikle çevre bilimcilerin etkisiyle genişletilmiştir. İkinci olarak Avrupa ve Amerika'nın dışında pek çok ülkede çevreye ilişkin değerlerde gelişmeler olmuştur. Son olarak da çevre sorunlarına bakış açısı değişmiş ve çevre daha geniş anlamda algılanmaya başlanmıştır [35].

Ülkesel kentsel tasarım politikalar ulusal hedefleri, kentsel gelişim ve değişime rehberlik eden bütünsel bir yaklaşım içermektedir. Bu politikalar üretken, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir geleceği yönlendiren stratejik kararlardan oluşup, tasarım kalitesine önem veren, kentsel ve ülkesel geleceğe yönelik kamu ve özel sektör yatırımlarına rehberlik etmelidir. Yerel ölçekteki kentsel tasarım rehberlerini hedef, amaç ve ilke ile karar ortamına yönlendiren ülkesel ölçekteki kentsel tasarım politikaları en önemli araç olmaktadır.

Ülkesel kentsel tasarım politikaları; ortak protokoller, kampanyalar, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması, eğitimler ve katılım ortamlarının desteklenmesine ilişkin etkin politikalar ile tüm ülkede kentsel kaliteyi arttıracak ortak bir yaklaşım içinde olması, bu konuda geliştirilmiş araçların kullanımını desteklemesi, yatırımcıların ve kullanıcıların motivasyon içinde hareket etmesine imkan veren bir ortamın kurulması gerekmektedir. Ülkemizde Kalkınma Planları ve Ülkesel Mekânsal Strateji Planlarının bütüncül düşünülerek tasarım politikalarını destekleyici yaklaşım ve ilkeler barındırması gerekmektedir. Bu doğrultuda 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na bakıldığında kentsel tasarım politikalarına yer vererek yaşam kalitesinin yükseltilmesi üzerinde durduğu görülmektedir. Ülkesel rehberlik için Ülkesel Mekânsal Strateji Planı bir başka araç olarak görülmektedir.

2.6.2. Yerleşmeye İlişkin Kentsel Tasarım Stratejileri

“Sürdürülebilir kentsel gelişme, kentsel mekânların, bu mekânlar içinde yer alan eylemlerin ve kentte yaşayanların, çevresiyle birlikte bir bütün olarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesini ifade eder. Yani, sürdürülebilir kentler, kentlerin en uygun eylemlerde bulunmasını işaret etmektedir. Yazında ‘sustainable cities’ (sürdürülebilir kentler), ‘sustainable urban development’ (sürdürülebilir kentsel gelişme), ‘sustainable human settlements’ (sürdürülebilir insan yerleşimleri), ‘ecocities’ (eko-kentler), ‘liveable cities’ (yaşanabilir kentler), ‘green cities’ (yeşil kentler) gibi kavramlarla yer alan ve her birinde küçük anlam farklılaşmaları olan yaklaşımlar, özünde kentlerin çevre ile uyumlu bir ilişki içinde olmasını dile getirmektedirler” [Yazar, M., 2006].

Ayrıca kentlerin sürdürülebilirliği, toplumların sürdürülebilirliği olarak ta tanımlanabilir. İnsan toplulukları, yaşadıkları mekândan birebir etkilenmekte, aynı zamanda etkilenmektedir. Kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, kentlerde

yaşayan ve gelecekte yaşayacak olanların yaşam kalitelerinin yükselerek, devamlılığın sağlanmasıdır. Sürdürülebilir kentsel gelişim, sürdürülebilir toplumsal kalkınmayla paralel olarak düşünülmelidir [Atıl ve ark., 2005].

Stratejik planlama anlayışı çerçevesinde, sürdürülebilir kentlerin şu ortak özellikleri taşıması gerekmektedir;

1. Stratejik planlama çerçevesinde çevresel değerlerin dikkate alınması,
2. Kaynakların verimli ve gerekli miktarlarda, gerekli amaçlar doğrultusunda kullanımının sağlanması,
3. Yerel ve bölgesel çevrenin olumsuz etkilerinin giderilmesi adına kararlar ortaya konması önem taşımaktadır.
4. Ekonomik gelişimin sağlanması,
5. Kaynakların tüketilmemesi ile orantılı olarak en iyi şekilde planlanmalıdır.

Kentlerin mekânsal büyümelerinin kontrol altında, planlama kararları çerçevesinde geliştirilmesi, doğanın sürdürülebilir kullanımı ve gelecek nesillere aktarımı açısından önem taşımaktadır. Sürekli betonlaşan ve her türlü doğal değerlerini kaybeden kentsel yaşam alanlar ve fonksiyonları, artık yalnızca kendi iç organizmalarını değil, çevreleri ile birlikte oldukça geniş alanları da tehdit eder duruma gelmiş oldukları bilinmektedir. Bu durumun önüne geçilmesini sağlayacak temel araçlardan biri planlamadır.

Yerleşmenin bütünü için oluşturulacak kentsel tasarım stratejileri, birçok araçla bir bütün halinde hazırlanan yenilikçi bir yaklaşımdır. Makro ölçekte mekânsal stratejilerden mikro ölçekte sokak ve yapı ölçeğine kadar uygulamanın başarılı bir şekilde yapılması için gerekli bir dizi aracı tanımlar. Politikalar düzeyinde kentsel tasarım çerçevelerini kullanır. Norm ve standartlar düzeyine kadar inen araçları kullanır. Yerleşmeye İlişkin Kentsel Tasarım Stratejileri bu araçların içeriğinin oluşturulduğu ve sonunda yerleşmenin geleceği için mekânsal kaliteyi sağlayacak ortamın hazırlandığı bir bütündür. Bu ise makro ölçekte mekânsal stratejik planlama veya altyapı örüntüsünden, mikro ölçekte kent mobilyasına kadar olan her çalışmayı içerir. Aynı zamanda kentsel alandan kırsal alana kadar mekânı kesintisiz ele almayı da gerektirir [36].

Yerleşmeye ilişkin kentsel tasarım stratejileri; Yerleşim alanlarında kaliteyi arttırmak için ilgili araçlar kullanılarak hazırlanan, bütünsel bir sistem sağlayan, yerleşmeye ilişkin Kentsel Tasarım Çerçevesini ortaya koyan, belirlenmiş alanlara Kentsel ve Kırsal Tasarım Rehberlerini sunan, uygulamaya temel olacak standartlar ile ilgili tespitleri gerçekleştiren, kentsel mekânda gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin stratejilerdir. Yerleşmeye ilişkin kentsel tasarım stratejilerinin hazırlanması ve onaylanması süreci yetkili kamu kurumları tarafından yürütülür.

Tanımlı ve kimlikli bir kentsel alanda kentsel tasarımla tespit edilen problemlere, çözüm bulmada kullanılan yaklaşımdır. Kentsel tasarımın amacı yerleşmeye ilişkin kentsel tasarımı standartlara uygun şekilde gerçekleştirmektir. Planlama çalışmaları ile birlikte yürütülen, yenilikçi araçlar ve yaklaşımları içeren bir süreç yürütülmelidir. Yenilikçi yaklaşımlar; sürdürülebilir, yaşanabilir ve sosyal bütünleşmeyi sağlayan mekânlar tasarlanmasını sağlayacaktır.

Kentsel gelişim ve büyüme olanakları, kentsel tasarım ile stratejik bir planlanma sürecinin beraber yürütüldüğü bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır. Rehberler, kentsel tasarımın, kentsel mekânda kalitenin ve etkin biçimde uygulamanın sağlanması için tüm safhaları değerlendirmektedir.

Yerleşmeye ilişkin kentsel tasarım stratejileri altı ayrı açılımda gelişmektedir. Bunlar:

Kentsel Tasarım Çerçevesi: Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı belgelerdir. Politika ve uygulama arasında bir köprü niteliğindedir.

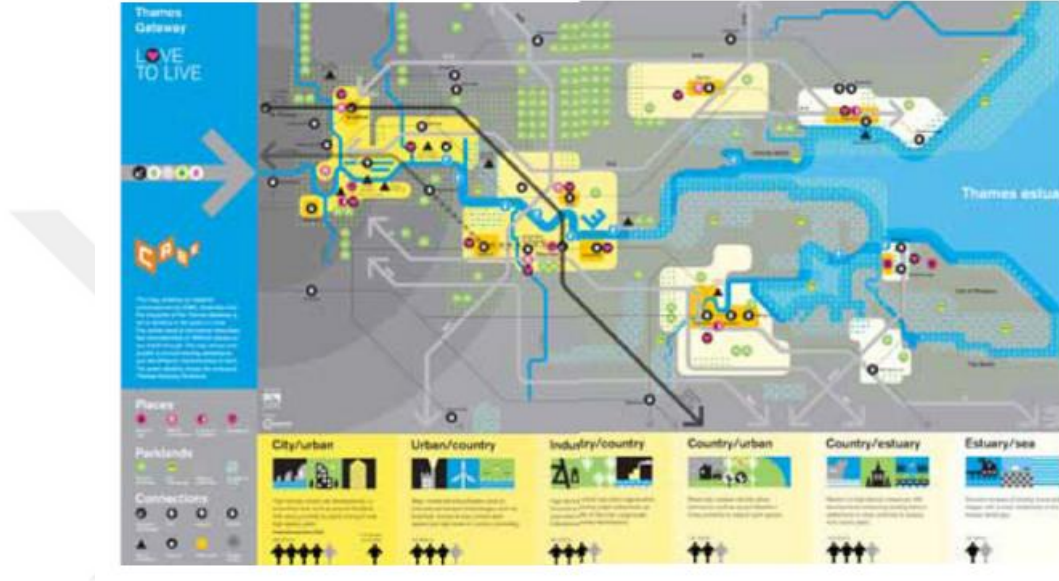
Kentsel Tasarım Konsept Planı: Tüm tekil kentsel tasarım proje ve rehberlerinin hareket ettiği bağlamsal bir çerçevedir. Kentsel tasarıma yönelik stratejik düşünme ve çözüm ilişkisinin şematik anlatımını içerir.

Kentsel ve Kırsal Tasarım Rehberleri: Yerel kimlik ve birliktelik ile kaliteli bir yaşam ortamı sunmak üzere vizyon ve stratejilerin tanımlandığı sistematik araçlardır.

Kentsel Tasarım Norm ve Standartları: Kentsel tasarım kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarım ilkelerini tüm aktörlere aktaran, bir dizi norm ve standarttan oluşan araçlardır.

Kentsel Tasarım Özetleri: Özel kent parçaları için hazırlanan, planlama konularına vurgu yapan, kentsel tasarım konularında ortaklık sağlayan proaktif / öngörsel yaklaşımları içeren rehberlerdir.

Kentsel Tasarım Kodları: Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendiren, tasarım karar ve gereksinimlerini görselleştiren, vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir [35].

Şekil.12. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema Örneği [35].

2.6.3. Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri

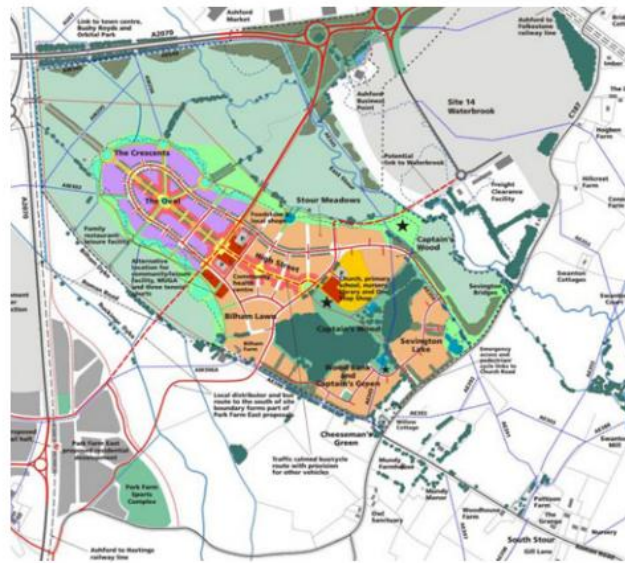
Kentsel mekânda detaylı ve alana özgü kentsel tasarım çalışmaları için hazırlanan rehberlerdir. Yere Özgü Rehberler, mimari ölçekte mekân veya yerle buluşan, sistemi çözen detayları içeren bir kentsel tasarım projesi niteliğindedir. Kentsel akslar, kamusal mekânlar ve kentsel odaklar için hazırlanırlar. Kentsel mekânın kimliğini kuvvetlendirmek ve kentsel mekânda bir odak oluşturmak için hazırlanan rehberlerdir. Yere özgü kentsel tasarım rehberlerinin, hazırlanması ve onaylanması süreci alanda yetkilendirilmiş kamu kurumları tarafından yürütülür. Kentsel dokunun yere özgü ve değişkenlik gösteren kimliği bu tür rehberlerde kullanılacak en önemli özelliklerdir. Kimliğin tanımlanması ile mekânsal süreklilik ve zenginleşmenin sağlanması istenmektedir. En önemli hedef, kullanıcı ile mekân arasındaki ilişkinin kuvvetlendirilmesidir. Bu hedef doğrultusunda, çeşitlilik ve

farklılıkların yansıtılması yoluyla, mekânsal ve sosyal ağların birlikte oluşturulması saplanmalıdır

Yere özgü yürütülen planlama çalışmalarında, yasalar ile tasarım için koruma ve tarihsel imaj, yapı ve çevresinin tasarımı, kamusal alan düzenlemesi ve teknik altyapının tasarım yaklaşımları kararlaştırılır. Yerel yönetimler tarafından, kentsel tasarım rehberleri tasarım araçları ile birlikte sunulmaktadır. Daha iyi yönlendirmelerde bulunarak, sistemin olabildiğince detaylı çözülmesi amaçlanmaktadır.

Mekânla buluşan ve gelişme sürecini tasarıma ilişkin detaylarla besleyen bu rehberler dört ayrı açılım içermektedir:

1. Kentsel Tasarım Projelerine Yönelik Kentsel Tasarım Rehberleri: Kentsel tasarım projelerinin hazırlanmasında çerçeve oluşturan kentsel tasarım rehberleridir.
2. Kentsel Akşlar Kentsel Koridorlar: Prestij akşları ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.
3. Kentsel Kamusal Mekânlar: Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekânlar, köprüler için hazırlanan Kentsel Tasarım Rehberleri bunlara örnek olarak verilebilir.
4. Kentsel Odaklar: Kent kapıları ya da kentsel simgelerin oluşturduğu özel mekânlar için hazırlanan Kentsel Tasarım Rehberleri' dir [35].

Şekil.13. Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri [35].

2.6.4. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri

Belirlenen bir tema doğrultusunda hazırlanan rehberlere, tematik kentsel tasarım rehberleri denir. Kıyılar, sağlıklı kentler, toplu konut alanları, pasajlar gibi farklı temalar için tematik kentsel tasarım rehberleri hazırlanabilir. Kavramsal ve mekânsal detaylar beraber ele alınmalıdır. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri ile ilgili hazırlanma ve onaylanma işlemleri kamu kurumları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, ilçe belediyeleri ve İl Özel İdareleri tarafından gerçekleştirilir.

Tematik Kentsel Tasarım Rehberlerinin uygulama alanları; tematik politikalara dayalı rehberler, yerel yönetim alanlarında tematik alanlar için hazırlanan rehberler, tematik alanlar için hazırlanan ara yüz rehberleri, Tematik alanlar için hazırlanan detaylı tasarım rehberleri olarak sıralanabilir.

Mekân tasarımında ülkesel rehber ve araçların yanı sıra güncel ve özgün yaklaşımlar da gereklidir. Bu kapsamda, çeşitli gereksinimler doğrultusunda kentsel gelişme için tematik rehber ve araçlar sunulmaktadır. Örneğin, Sağlık Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ortak bir çalışma ile kentlilerin sağlığı için tematik “aktif mekân/sokak” rehberleri oluşturmuştur. Bir başka örnekte ise su kenarı ya da kıyı alanları için doğa ağırlıklı bütünleşik bir ele alışı gerektiren tematik rehberler oluşturmaktadır. Tematik rehberler, kentsel tasarım ve planlama sistemi ile entegre bir stratejik yaklaşımla dinamizm yaratarak yasal çerçeve ve mevzuata ilişkin çözümler ve bağlamsal bir yaklaşım sunmaktadır. kimliği ya da aktif mekânlar çerçevesinde hazırlanabilmektedir. [35].

Şekil.14. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri (turizm, konut, yeşil sistem, aktivite alanları, merkezler, aydınlatma, sokak cepheleri, bisiklet vb.) [35]

3. YEREL KİMLİK BAĞLAMINDA KENTSEL TASARIM REHBERİ ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ VE EYÜP MEYDANI YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN SORUNLARIN ARAŞTIRILMASI

3.1. Yerel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberi Örneklerinin İncelenmesi

3.1.1. Yerel Kimlik Bağlamında HONG KONG Kentsel Tasarım Rehberi Örneğinin İncelenmesi [38]

Hong Kong' un imajının dünya standartlarında bir şehir olarak tanıtılması ve inşa edilen çevrenin kalitesinin artırılması amaçlı 2003 yılında Hong Kong için kentsel tasarım rehberi ve 2005 yılında hava kalitesi değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Kentsel tasarım ilkeleri, daha iyi bir fiziksel çevre oluşturulması için makro ve mikro ölçekte ele alınmıştır.

Kentsel tasarım, insanlar için mekânlar tasarlayan bir sanattır ve bu durum Hong Kong gibi kompakt ve dinamik bir şehir için kentsel planlamanın önemli bir unsuru olmuştur. Kentteki yapı kütlelerine parçadan bütüne bakıldığında etkisi, hareket alanlarının oluşturulması, kentsel olanaklar ile kamusal alan ve kentin görünümünün iyileştirilmesidir. Bu bağlamda kentsel tasarım, yerleşik formların fiziki ve mekânsal düzenlenmesiyle oluşan kompozisyonu, çevresinde boşluklar ile (doluluk-boşluk) ilişkileri, estetik ve sosyo – kültürel niteliklerin sağlanmasını kısacası kentsel mekânı düzenlenmektedir.

Hong Kong' da kaliteli, sürdürülebilir bir ortam oluşturulması amaçlı yapılan planlama ve geliştirme sürecinde farklı kentsel tasarım konseptleri üzerinde çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmaların halk tarafından bilinirliğinin, bilinçlenmenin ve halk üzerindeki etkisinin ölçülebilmesi amaçlı kentsel tasarım rehberi hazırlanmıştır.

Hong Kong Fiziksel Tasarımı;

Çok dağlık arazi yapısına, birçok kıyı şeridinde ve doğal limana sahip olan Hong Kong' un fiziksel bağlamı kentsel form üzerinde önemli etkilere sahiptir;

1. Şehir, Victoria Limanının etrafında örgütlenmeye başlamıştır ve her iki yakadan dağlara doğru yükselme göstermektedir.
2. Dik topografya, Hong Kong' un çeşitli yerlerinde şehirleşmeye yöneltmiştir. Dağ sıraları kentsel tasarım yerlerine doğa ile iç içe yaşama şansı sağlamıştır.
3. Sıra dağlar, Hong Kong' a farklı manzara bakı noktaları sağlamıştır.

Hong Kong kentsel tasarım temelleri, kentin olumlu yönleri üzerinde odaklanarak geliştirilmiştir. Bu bağlamda, olumlu nitelikler korunarak ve geliştirilerek, yapılı çevrenin ise tatmin edici olmayan yönleri belirlenerek geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması hedeflenmiştir.

Kentsel tasarım ilkeleri, daha iyi bir fiziksel çevre oluşturulması için makro mezo ve mikro ölçekte ele alınmıştır.

Makro, mezo, mikro ölçekte ele alınan Hong Kong kentsel tasarım rehberi aşağıdaki özellikleri içermektedir;

Makro Seviye;

- Şehrin İmajı
- Doğal Ortam
- Eksenel planlama
- Liman
- Kentsel kalıp ve form
- Dağlar, Geçitler
- Altyapı
- Fonksiyonel Bölgeler
- Koruma
- Arazi kullanımı ve faaliyetleri
- Bölge karakteri ve imkânları

Orta Seviye;

- Binalar ve Alan
- Kompozisyon
- Kütle ve yükseklik
- Tasarım ve mimari
- Simgesel yapılar
- Kentsel mekan ve şehir meydanları
- Açık alan ve parklar
- Caddeler ve cadde dağılımı
- Kaldırımlar ve yaya
- Bakış koridoru ağları
- Bağlantı ve entegrasyon

Mikro Seviye;

- Kullanıcı ortamı
- İnsan ölçeği
- Geçiş
- Uyum
- Street scape
- Sokak döşeme
- Reklamlar ve tabela
- Malzemeler, renk ve dokular

Kentsel tasarım ilkeleri aşırı ölçüde kısıtlayıcı ve kuralcı olmayarak yenilikçi yaklaşımlara teşvik etmelidir. Kentsel tasarımın, gelişim ihtiyaçlarına ve kullanıcı konforlarına cevap verebilmesi için aşağıda belirtilen hedeflere ulaşabilmesi gerekmektedir.

1. Yüksek kalite; Doğal ortamda yüksek kaliteli yapılaşmış çevre ile yaşam kalitesinin yükseltilmesi
2. Sağlamlık; Kentsel tasarım ile doğru kararların verilmesi
3. Dinamizm; Hong Kong'un çoğulculuk ve dinamizm üzerindeki ruhunun teşvik edilmesi

4. Esneklik; Yenilikçi düşünce ve imkânlarla olanak verilmesi

Kentsel tasarım çok disiplinli bir başlıktır. Genel tasarım kararları için planlama ve gelişim önerilerinin takibi için bir kontrol listesi gerekmektedir. Böylece kentsel tasarımın etkileri bu başlıklar altından irdelenebilmektedir. Bu bağlamda Hong Kong için aşağıda bulunan başlıklar altından değerlendirmeleri yapılmalıdır.

Makro düzeyde;

Doğal ölçek;

- Doğal ortamın temel nitelikleri / bileşenleri
- Doğal manzara, kültürel veya sosyo - ekonomik varlıkların fiziksel ve görsel kalitesine doğrudan ve dolaylı etkiler
- Doğal ve peyzaj düzenlemesi ile uyumluluk

İnsan ölçeği;

- Kentsel bağlam / ilişki
- Okunabilirlik kazandırma ve yüksek kalitede şehir ortamı yaratma açısından şehir manzarasına katkıda bulunmak
- Görsel etki ve dönüm noktası özelliğine uygunluk
- Görsel özelliklerin uygunluğu ve görünürlüğü
- Peyzaj ve gelişim dokusu ile uyumluluk
- Toplam yükseklik profili ve kütle oluşturma ile uyumluluk
- Yerel karaktere katkısı
- Yerel mirasa uyumluluk

Mezo düzeyde;

Doğal ölçek;

- Doğal manzara fiziksel ve görsel nitelikleri üzerine doğrudan ve dolaylı etkiler

İnsan ölçeği;

- Yer uygunluğu
- Görsel koridorlarla olan ilişkisi

- Işık ve havanın penetrasyonu üzerindeki etkisi
- Sokak deseni ile uyumluluk
- Görsel etki ve dönüm noktası özelliğine uygunluk
- Toplam yükseklik profili ve kütle oluşturma ile uyumluluk
- Yerel mirasa uyumluluk
- Çevredeki etkiler

Mikro düzeyde;

Doğal ölçek;

- Doğal çevre ile ilişkili olarak işlevsel uygunluk
- Yerel bağlamda doğal peyzaja etki

İnsan ölçeği;

- Sokak düzeyinde bağlamsal ve işlevsel uygunluk
- Yaya dostu çevreye katkı
- İnsan ölçeği ve kalite geliştirme
- Mekansal duygu yaratma

Hong Kong kentsel tasarım rehberinde ele alınan başlıklar;

Kentsel Alanlarda ve Kırsal Alanlarda Yapılaşma ve Yoğunluk

Kentsel saçak bölgeleri;

Kentsel saçak gelişmiş şehir alanları ile gelişmemiş kırsal alanlar arasındaki ara yüz olarak tanımlanmaktadır. Bir saçak alanında gelişme için genel ilke, doğal çevreye saygı göstermek, uygun bir kenar oluşturmaktır. Bununla birlikte kentsel - kırsal alanlar arasında görsel ve fiziksel bağlantıların sağlanmasıdır.

Toplumun psikolojik refahının artırılması ve böylece yaşam kalitesine katkıda bulunmak için insanlar arasındaki bağların güçlü olması gerekmektedir. Bu bağlamda görsel sürekliliğin sağlanması ile insan ve doğal çevre arasındaki ilişki güçlendirilerek kentin kalbine ulaşılmalıdır.

Kırsal bölgeler;

Kırsal alanlarda kentsel tasarım için, bina yüksekliği, kütle oluşumunun bölgenin yapısına, dokusuna, geleneksel yapısına ve mevcut gelişimine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Aynılıktan ve monotonluktan uzak bir o kadar da mevcut düzene tezat olmayan bir mimari tarz yakalanabilmesi amaçlı farklı tasarım kararları üzerine çalışmalar yapılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.1**).

Hong Kong' un mevcut profili

Hong Kong da bulunan baskın kentsel biçimler, geçmişte yapılan düzenlemeler, küçük parsellerin ve yoğunluğun azami hale getirilmesinin sonucu olarak meydana gelen dar sokaklar ve yüksek katlı yapılaşma kentin yapısını meydana getirmiştir.

Victoria Peak ve Lion Rock' da ki kılcal damarlar, şehrin metropol bölgesinde panoramik manzaralar ve doğal bir zemin oluşturan ünlü unsurlardır, ancak bugün artan yüksek katlı binalar ile gölgede bırakılmıştır. Lantau Island ve New Territories teki dağlar ise, şehrin ve milli parkların, dış sınırlarını ve manzara noktalarını tanımlamaktadır.

Sırt Çizgileri

Zirvelerde bulunan değerli doğal varlıkların gelişme sürecinde mümkün olduğunca korunmasına özen gösterilmesi toplum tarafından desteklenmiştir. Bu bağlamda bir yükseklik profili oluşturulmasının temel amacı, kent ile doğal peyzaj arasındaki bulunan ilişkinin korunması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda özellikle sırt çizgileri ve zirveler için düşünülen gelişim önerisi; Victoria Limanı çevresinde bulunan sırt, zirve ve dağ eteklerinde doğal yapı ve kaynaklara zarar verilmemesi, manzaranın kesintiye uğramaması amaçlı yapılaşmaya izin verilmemesi olmuştur.

Dağ sırtlarının hemen altından başlanması sureti ile %20 ile %30 luk kısımda yapılaşmaya kapalı bir boş bölge öneren Metroplan (1991) klavuzu, bir başlangıç noktası olarak kullanımı öngörülmüştür. Uygun yerlerde boşluklar bırakılması ile özel öneme sahip ve tekil yapılar ile rahatlama ve esneklik sağlanabilecektir (bkz. **Ek-1, Şekil.2**).

Hong Kong Adası için Rehberler

Hong Kong Adası, Victoria Limanına ve Kowloon Yarımadasına bakan muhteşem bir doğal yerleşime ve Viktoria Peak dağ manzarasına sahiptir. Hong Kong Adası'nın kuzey kıyısındaki gelişmelere, Kowloon tarafını, özellikle Batı Kowloon kültür bölgesi' ni izlerken, Victoria Zirvesi' nin ve diğer dağ sırtlarının doğal düzenine zarar vermeyecek şekilde düzenlemesi gerekmektedir ve kontrolsüz bina yükseklikleri önlenmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.3**)

Kente bakıldığında dağlar, gökyüzü ve deniz bir süreklilik içerisinde bir bütün olarak büyüleyici doğal bir tasarım halindedir. Dünyadaki en güzel beş liman kenti arasında bulunan Hong Kong adasında (Sidney, Vancouver, San Francisco, Rio de Janerio, Hong Kong) Viktoria Peak' tan Viktoria Limanına olan panoramik görüntünün korunması önem arz etmektedir.

Kentsel tasarım yapılırken, Hong Kong Adası'nın yerel yerleşim alanlarının kalitesi artırılarak, yere ait karakteristik özelliklerin ve doğal topografik yapının korunması gerekmektedir. Farklı yerleşim yerlerinde, bina yüksekliklerine göre oluşan çeşitlilik, topografya ile ilişkili olarak derecelendirilerek kentsel gelişim kümeleri oluşturulmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.4**).

Yeni Kentler İçin Rehberler

Kentsel tasarım gelişmeleri, şehrin orta kesiminde en yüksek seviyede olmalı, doğal ortama geçişte seyrek şekilde, doğal dengeyi ve dağ silüetini bozmayacak şekilde yapılmalıdır. Yeni gelişimlerin, topografik yapıya uygun olarak düşünülmesi ve rüzgâr, su gibi akış akslarının kesintiye uğratılmaması gerekmektedir. Bina yükseklikleri bölgenin yapısına göre tasarlanarak komşuluk ilişkilerinin düşünülmesi, odak noktalarının, önemli sivil ve ticari merkezlerin yerleri belirtilmelidir. Kamusal alanlar, okullar gibi az katlı yapılar, kent merkezinde düşünülmalıdır. Kent merkezinde oluşan yoğunluğun azaltılması bir anlamda kentsel rahatlama sağlayabilmektedir.(bkz. **Ek-1, Şekil.5,6,7**).

Kırsal Alanlar için Rehberler

Kırsal alanlarda, mevcut düşük yükseklik profilinin korunması ve kırsal alanla uyumlu olması gerekmektedir.

Bakıldığında, dünya üzerinde en tanınmış şehirler çoğunlukla bildiğimiz bina profili dışında daha yüksek kulelere sahip yerler olarak bilinmektedir. Tasarım kuleler bir odak olarak şehirlerin imajlarını tanımlamaktadırlar. Mega kulelerin kent içerisinde yerleşimi iki kritere dayanmaktadır (bkz. **Ek-1, Şekil.8**).

1. Fiziksel yapısı ile konumu, yüksekliği şehir yapısı bakımından uygun, kentsel tasarım amaç ve tasarımlarına aykırı olmamalıdır.
2. Fonksiyonellik, ulaşım merkezi olarak kent merkezinde önem arz eden, fonksiyonel açıdan önemli ve ya sosyal, kültürel öneme sahip olmalıdır.

Kıyı Alanları

Belediye Planlama Kurulu'nun Victoria Limanına ilişkin vizyon ifadesi, Victoria Limanı'nı Hong Kong'u çekici, canlı, erişilebilir ve sembolik hale getirmek, halka ve yaşamın limanına dönüştürmektir.

Kentsel tasarım hedefleri; halkı limana, limanı halka götürmek, limanın doğal manzarasını güçlendirilmesi, liman ile görsel iletişimin sağlanması, limanın yerel halk ve turistler için çekim merkezi haline getirilmesi, yenilikçi ve az katlı yapı tasarımları, turistik, dinlenme ve alışveriş alanları, açık ve kapalı alan tasarımları ile kaliteli ve işlek bir liman ağı örgütlenmesi sayılabilir.

Liman, Hong Kong halkının özel bir kamu varlığı ve doğal bir mirası olarak korunmalıdır. Limandaki ıslah, çevresel açıdan kabul edilebilir olmalı ve sürdürülebilir kalkınma ilkesi ile uyumlu olmalıdır.

Rıhtımlar boyunca yer alan yerler, kültürel, turizmle ilgili, rekreasyonel ve ticaret faaliyetleri için ayrılmıştır. Liman Sürekli yaşayan tüm ihtiyaçlara cevap verebilen işlek bir aks olarak kendini göstermelidir. Bununla birlikte rıhtımda balık tutma, yürüyüş, koşu, uçurtma ve bisiklet sürme gibi faaliyet alanları düzenlenmelidir. Peyzaj alanları, oturma alanları, seyir alanları, sahil gezintileri ve rıhtım alanının canlılığını güçlendirecek küçük iskeleler gibi ilgi noktaları ve düğüm noktaları tesis edilmelidir. Liman gezinti aksının sürekliliğini engelleyecek uyumsuz kıyı kullanımları ve alt yapı projelerinin uygulanmasına izin verilmemelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.9,10**).

Kıyı bölgelerinde yapılan gelişmeler, kıyı alanlarının arttırılmasını ve kıyı düzenlemelerine cevap vermelidir. Uygun yerlerdeki nirengi noktalarında; örneğin liman girişinde veya bir ilçede uygun noktalarda yer işaretleri ile belirtilip tanıtılmalıdır.

Yapı topluluğu temel bir görsel etkiye sahiptir. Rıhtım alanlarında arsa boyutları ve yapı yüksekliklerinin oranları dikkate alınmalıdır. Bina yükseklikleri ve boşlukları, insan ölçeği dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Böylece kolay kullanım, algı, erişilebilirlik, etkileşim sağlanabilmektedir (bkz. **Ek-1, Şekil.11**).

Bina Yüksekliği ve Yapı Formu;

Sokakların kıyıya dik bir şekilde açılması ile kıyıya erişim yapılabilir. Kıyı şeridinden iç bölgelere görsel geçirgenlik sağlanabilmektedir. Bununla birlikte bölgede monoton bir liman imajını önlemek için yapı kütlesi çeşitliliği teşvik edilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.12**).

Yayanın, deniz kenarındaki deneyimden tam olarak fayda sağlayabilmesi için yaya dostu bir ortam sağlanmalıdır. Merkez alanlardan yaya için (engelliler de dâhil olmak üzere) rıhtıma erişilebilirlik en üst seviyeye çıkarılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.13**).

Kıyıda iç merkezlere geçiş için belirli aralıklar ile peyzaj ve açık alanlar düşünülmelidir. Bu alanlar farklı şekillerde düzenlenerek halka hizmet etmelidirler. Yeterli seviyede halka açık toplantılar veya kültürel ve sosyal etkinliklere ev sahipliği yapabilmesi için geniş açık alanlar düşünülmelidir.

Kamusal Alan

Kentsel Tasarım bütün yönleriyle kamusal alana katkıda bulunmaktadır. Yaya yolculuklarını ilginç kılmak ve sokak aksında canlılık kazandırmak amaçlı cephe tasarımları üzerine yoğunlaşılmalıdır. Bununla birlikte, insan ve bina arasında ara ölçek oluşturabilmek için insan faktörlü tasarımda ön kriter olmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.14**).

Açık Alan

Aktif ve pasif rekreasyon alanların kullanımlarının işlevsel gerekliliklerinin karşılanabilmesi için sert ve yumuşak peyzajın birlikte dengeli bir şekilde düzenlenmesi ile açık alanlar teşvik edilerek şehirde yeşillenme sağlanmalıdır. Yönlendirmeyi ve aidiyet hissi yaratmak için açık alanlarda odak noktaları belirtilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.15,16**).

Yapay çevrenin dengelenmesi için yeşil alanlar artırılmalıdır. Sokaklara ağaçların dikilmesi, büyük ulaşım koridorları ve yürüyüş yolları sağlanmalıdır. Açık alanlara erişilebilirlik ve esnek kullanım olanakları en üst seviyeye çıkarılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.17**).

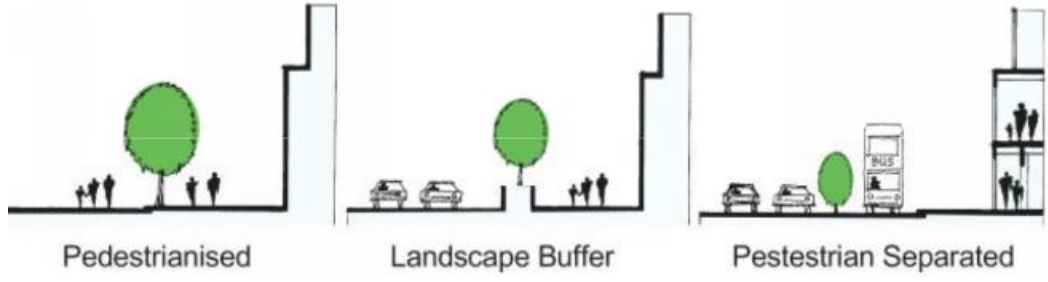
Sokak Görünümü

Kent tasarımında sokaklar için bazı temel gereksinimler bulunmaktadır. Tasarım ve düzenlemede kullanılan tüm ürünlerin yüksek kalitede olması gerekmektedir. Kullanılan tasarım öğelerinin ve diğer elemanların birbiri ile uyum içerisinde olmalıdır. Merkez / odak alanları ve yaya akslarının düşünülmesi ve belirginleştirilmesi gerekmektedir. İnsan ölçeğinde ve engelli / yaşlı kişilerin kullanabileceği şekilde ekipman tasarımı ve/veya kullanımı sağlanmalıdır. Sokaklar bir bütünlük içerisinde düşünülerek tasarlanmalıdır. Sokaklar yerin bütünlüğü ile ilişkilidir ve yere göre ihtiyaç gereklilikleri değişkenlik gösterebilmektedir.

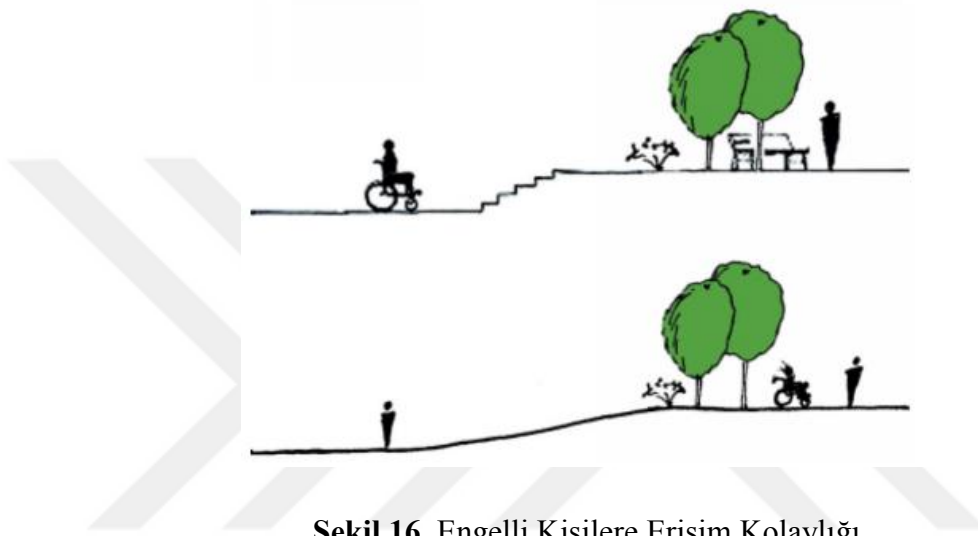
Yaya Ortamı

Hong Kong' da, kentin iklimi nemli ve sıcaktır. Yağış alan mevsim periyotlarında ise yağışlı mevsimler yayaalar üzerinde zorluk ve hareket kısıtlılığı gibi olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu gibi olumsuz koşullar düşünülerek yayalara bir gölgeleme, korunma alanı düşünülmalıdır. Yaya sirkülasyonu için mikro-iklim dikkate alınarak güvenli, temiz, erişilebilir ve dikkat çekici bir yaya ortamı sağlanmalı ve engelli kişiler için kolay erişim sağlanmalıdır.

Nitelikli ve kolay ve hızlı bir sirkülasyonun sağlanabilmesi amaçlı yaya geçitleri kullanıcı istekleri doğrultusunda yerleştirilmelidir. Yaya akışını sınırlayıcı ve rahatsız edici kademeli geçişlerden kaçınılmalıdır.

Şekil.15. Güvenli, Temiz ve Erişilebilir Yaya Ortamı

Şekil.16. Engelli Kişilere Erişim Kolaylığı

Kaldırımlar

Kaldırımlar, yaya akışlarının, sokak mobilyalarının, ağaç/peyzaj düzenlemelerinin yapılabilmesi için yeterli genişlikte yapılmalıdır. Mevcut durumda, bu gibi ihtiyaç gereksinimlerini karşılamayan yerlerde bu durum için alternatif çözümler geliştirilmelidir. Kaldırım yüzeyi dokusu hem görsel açıdan, hem de engelli kişiler düşünülerek seçilmelidir.

Peyzaj

Canlı ve aktif bir sokak hareketi sağlamak amaçlı cephelerin yayalara hizmet eden mağaza, kafe vs. cephe silüetlerinde iyileştirmeler ve farklı tasarım çalışmaları teşvik edilmelidir. Bununla birlikte mağaza tabelalarından kaçınılmalı, çeşitlilik ve farklılığın olduğu ama birbiri sürekli tasarımlar yapılmalıdır. Bununla birlikte cadde ve sokak çevresi kalitesinin iyileştirilmesi için yol kenarlarında ağaç dikimi ile

peyzaj sağlanmalıdır. Ağaç dikimi ile ısı birikim azaltılmakta ve gölgelik yaya yollarının oluşması sağlanmaktadır (bkz. Ek-1, Şekil.20).

Hong Kong için hazırlanan kentsel tasarım rehberinde amaç, bölüme girişte de belirtildiği gibidir. ‘Amaç, Kentteki yapı kütlelerine parçadan bütüne bakıldığında etkisi, hareket alanlarının oluşturulması, kentsel olanaklar ile kamusal alan ve kentin görünümünün iyileştirilmesini sağlamaktır’. Bu bağlamda Hong Kong kentsel tasarım rehberinde, kent öncelikle fiziki, yerel ve bölgesel kimlik olarak incelenmiştir. Sonrasında kentin ihtiyaç gereksinimleri üzerinde durularak çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar kapsamında, kentin mevcut doğal, topolojik yapısına zarar vermeden, kentin iyileştirilmesi olmuştur. Bu kapsamda halk ile işbirliği içerisinde çalışılarak, hem kentin hem de kent halkının ihtiyaç gereksinim ve talepleri üzerine bir rehber hazırlanmıştır.

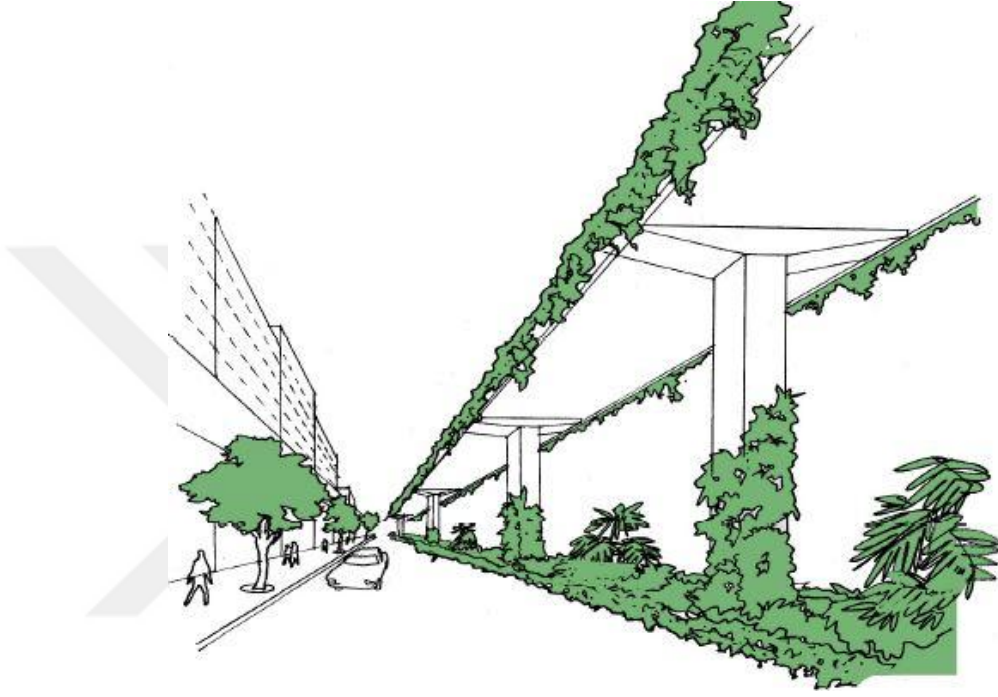
Sokak Mobilyaları

Alanın karakterini veya komşu gelişmeleri tamamlamak için yüksek kaliteli sokak mobilyaları sağlanmalıdır. Ticari ve turistik alanlarda standart cadde kaplamaları yapılmamalıdır. Oturma, yaya işaretleri ve yer mantığı yaratmaya katkıda bulunabilecek bayrak direklerinin yüksek kalitede mimari tasarımı düşünülmeli ve telefon kutuları, yangın muslukları, posta kutuları ve otobüs / tramvay barınakları gibi yer fittinglerinin üzerinde çok iyi tasarlanmış olmalıdır. Sokak düzeyinde, giriş, heykeller veya peyzaj özellikleri gibi küçük çaplı odak noktaları, sürücüler ve yayaları kendileri yönlendirmek için görsel ipuçları olarak kullanılmalıdır. Sokak mobilyaları, geçişler, dokunsal döşeme, braille bilgi panoları vb. Tasarımında engelli kişiler için gerekli hususlar dikkate alınmalıdır. (bkz. **Ek-1, Şekil.21**).

Yol bariyerleri, yol levhaları, aydınlatma, çöp kutuları ve akustik bariyerler gibi yol / kaldırım ile ilgili sokak mobilyaları ve tesisleri için bunların yerleri ve tasarımlarının sokak sahnesi üzerindeki görsel etkileri üzerine titizlikle çalışılmalıdır. Yol bariyerlerin engellerin gerekli olduğu yerlerde, bariyerler yüksek kaliteli tasarım ve yapıya sahip olmalıdır. Sürücülerin ve yayaların yollarını belirlemeleri için açık yol işaretleri ile yeterli bilgi sağlanmalıdır. Sokak manzarasında tabela yığılması olmamalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.22**).

Üst ve Alt Geçitler

Üstgeçitler genellikle görünüş koridorlarını kesen ve belirli binalardaki manzarayı engelleyen büyük görsel etkilere neden olmaktadır. Uygun olan yerlerde, olumsuz görsel etkiyi en aza indirmek için bitkisel tırmanma ünitelerini kullanarak görsel hafifletme önlemleri sağlanmalıdır.

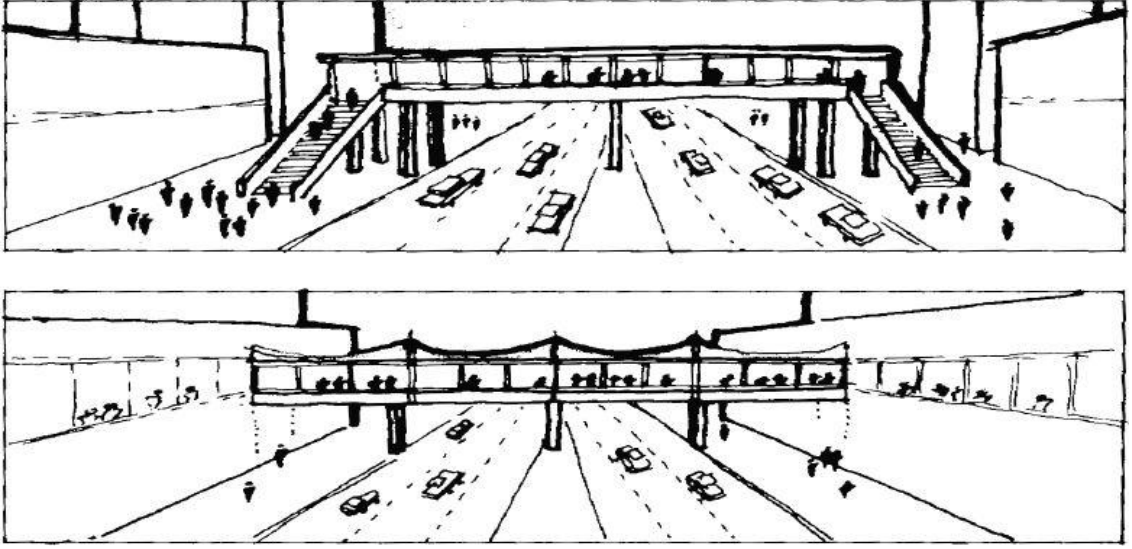

Şekil.17. Üst Geçitlere Yönelik Görüntü Hafifletme Yöntemleri

Trafiği zemin seviyesini altına alarak, daha az görsel etkisi olan, yaya çevresini gerçekten iyileştirebilen, alt geçitlerin yapımı teşvik edilmelidir.

Köprü Ayakları ve Yaya Altgeçitleri

Hong Kong, çok yoğun bir şehirdir. Araba ve yayalar arasında çakışan talepler ve sınıf ayrımının gerekli olduğu durumlarda, yaya köprüsü olabildiğince kısa, sokağa dik olmalıdır. Geçiş kavşakları için serbest duran köprü ayaklarının kurulumundan kaçınılmalıdır. Köprü Ayakları, yayaların kolaylıkla dolaşımını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Şekil.18. Perakende Satış Merkezleri Arasındaki Bu Tür Bağlantılar teşvik edilmelidir.

Yaya geçitleri için, görsel iyileştirme yapmak ve yayalara güvenli ortam yaratmak için yüksek kaliteli ve iyi tasarlanmış duvar ve döşeme malzemeleri, aydınlatma elemanları ve diğer tasarım öğeleri kullanılmalıdır.

Trafik Çözümleri

Yaya geçitleri, araçların ve yayaların arasındaki çatışmayı en aza indirmek, araçsız ortam sağlamak, trafik gürültüsü ve dumanlardan kaynaklanan istenmeyen etkilerden kaçınmak ve yaya hareketine imkân sağlamak açısından mükemmel bir fırsat olmaktadır (bkz. **Ek-1, Şekil.25**).

Tarihi Alanlar

Hong Kong'un tarihi miras öğeleri şunlardır;

Avrupa tarzı binalar ve Geleneksel Çin tarzı mimari tasarım; Kaleler, taş oymalar, mezar, anıt tabletler, fırınlar ve ağaçlardır. Bu miras özellikleri kentte odak noktaları oluşturmaktadır. Yerel ve orta ölçekli genel kentsel tasarımı etkilemektedir.

Yeniden kullanım

Kültürel ve tarihi sürekliliğin artırılması için mimari ve kültürel mirasın korunması teşvik edilmelidir. Yenileme ve yeniden kullanım çevre ile uyumlu olmalıdır. Tarihi yapı için uygun yeni kullanımlar bulunmalıdır.

Tarihi Yapıların Özelliklerini Koruma

Tarihi yapılar önemli bağlamsal unsurlar olarak tanınmalıdır. Tarihi Yapıların özellikleri muhafaza edilmelidir. Bu yapıların çevresiyle uyumu ve ilişkileri doğru şekilde kurulmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.26,27**).

Uyumluluk

Tarihi yapılara komşu olması planlanan yapılarda, tarihi doku üzerindeki olumsuz etkinin en aza indirgenmesi için, yeni gelişimin kütlesi, ölçeği, özellikleri, rengi, malzemeleri ve tasarım dili, tarihi yapıyla uyumlu olmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.28**).

Yerel Karakterin Korunması

Yerel ilçelerin kendine ait eşsiz kültürel, fiziksel ve tarihi karakterleri vardır. Yeni geliştirmelerde, bu karakterler mümkün olduğunca korunmalı ve geliştirilmelidir.

Yenilenmiş Miras

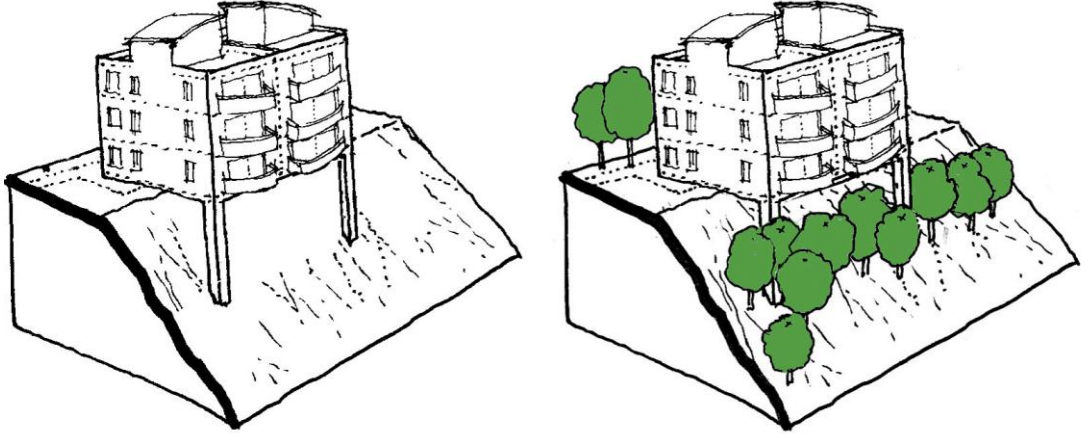
Uygun olan yerlerde, genel kentsel alana ilgi sağlanması amacıyla, yeni gelişmelerden faydalanarak bir anlam yaratmak için yeni mimari formlar ve malzemeler değerlendirilmelidir.

Görüntü Koridorları

Yer işaretleri, sırt çizgileri, su, kırsal alan, diğer doğal özellikler gibi uzaktaki nesnelere olan görsel bağlantı kesilmemelidir. Kentsel gelişmeler yaşanırken görüntü koridorları mümkün olduğunca muhafaza edilmelidir. "Hong Kong İmajı" nı oluşturan özelliklerin kaybolmasını önlemek için Victoria Limanından görülebilecek büyük tepe noktalarına görsel erişim sağlanmalıdır.

Eğimli Arazilere Yapılan Yapılar

Eğimli yapılan yapıların, olumsuz görsel etkisini en aza indirgenmesi için, uzun boylu ağaçlar, duvar bitkileri, dolgu duvarlar veya paneller (ör. Tuğla veya süslü metal ekranlar) ile uygun çevre düzenlemesi gerçekleştirilmelidir.

Şekil.19. Eğimli arazilere yapılan yapıların negatif görsel etkisini en düşük seviyeye indirilmelidir.

Arazi Kullanımları için Rehber:

Ticari, konut ve endüstriyel gibi amaçlarla yapılan yapılar için arazi kullanımlarına ilişkin kentsel tasarım esasları sırasıyla aşağıda sunulmaktadır.

Uygulama

Kentsel tasarım esasları, mevcut yasal ve idari mekanizmalar yoluyla zorunlu kılınmalıdır.

Yeni yapılaşma için koşullarının hazırlanmasında kentsel tasarım öğelerinin dâhil edilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. örn. “Tasarım, Düzen ve Yükseklik” ilkeleri.

Havalandırma

Arka plan

Dünyadaki en yoğun Nüfuslu şehirlerden biri olan Hong Kong, sıcak ve nemli yazların yaşandığı sub-tropikal iklime sahiptir. Bu nedenle kent, yapılı çevrede termal rahatlama ve konfor daha fazla rüzgâr istemektedir. Kentteki rüzgâr ortamının uzun vadeli iyileştirilmesi için kentsel tasarımın, özellikle kamusal alan için daha fazla rüzgâr geçirgenliğine olanak sağlayacak şekilde yapılmalıdır.

Ağustos 2003'te Team Clean, Planlama Departmanından, havayı etkileyen tüm önemli gelişmeleri inceleyerek kentte, kentsel havalandırmaya fayda sağlayacak bir yapı düzeni geliştirmesini istemiştir. Buna göre, "Hava Havalandırma

Değerlendirme Sisteminin Kurulması için Fizibilite Çalışması" (AVA Çalışması) 2005 yılında gerçekleştirilerek tamamlanmıştır. AVA çalışması ile temelde bir dizi nitel ilke ve hava tahliye değerlendirmesi yapılması için bir çerçeve oluşturulmuştur. Kentsel Tasarım Rehberinde yer alan öneriler bu kapsamda, daha iyi havalandırma için kentsel tasarım ilkelerini güçlendirmektedir.

Hükümetin Mayıs 2005'de ilan edilen İlk Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi, diğer her şeyin yanı sıra, hava akışının sınırlandırılması gibi hususlarla özel olarak ilgilenmiş, sürdürülebilir kentsel planlama ve tasarım ile ilgili ihtiyaçları tespit etmiştir. Aşağıdaki talimatlar havalandırma ile ilgili hedefler doğrultusunda hareket edilebilmesi için gereklilikleri net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Genel Amaçlar, Kapsam ve Uygulama

Aşağıdaki bölüm, havalandırma değerlendirmesinden önce arazi kullanımı, kentsel tasarım, büyük ölçekli gelişmelerin planlanması ve tasarım konularında niteliksel öneriler sunmaktadır. Bu öneriler büyük hükümet projelerine ve makro düzeyde hazırlanan planlara yardımcı olacaktır. Özel teşebbüsün, bu yönergeleri dikkate almaya teşvik edilmelidir, ancak bu gönüllülük esasına dayalıdır.

Niteliksel yönergeler, kamusal alanda makro düzeyde rüzgâr yayılımını esas almaktadır.

Havalandırmaya gereken saygının gösterilmesi, planlamada ve tasarım sürecinde en önemli hususlardan biridir. Topluluk ihtiyaçlarını karşılamak için hedefler arasında bir denge oluşturulmalıdır. Nitelikli kılavuzların uygulanmasında gerekli olduğu düşünülen diğer faktörlerde göz önünde bulundurulmalıdır.

Niteliksel yönergeler kente bir defada ya da tekdüze olarak uygulanmayacaktır. Özellikle kentsel dönüşümden kaynaklanan fırsatlar ortaya çıktığı zaman, eski kalkınma alanları rehberlere dayalı iyileştirmeleri izleyecek şekilde planlanırken, yeni gelişme alanları rehberleri izleyecek şekilde planlanmalıdır.

Havalandırma Üzerindeki Nitel Yönergeler

(Qualitative Guidelines on Air Ventilation)

Temel İlkeler

Havalandırmayla ilgili niteleyici kılavuz ilkeleri ile arazi kullanım planlaması ve kentsel tasarımı için büyük ölçekli geliştirme önerileri, başlangıçta ki alan planlama ve tasarım kısmında gruplandırılmıştır.

Bölge Düzeyi

- Arazi Yerleşimi
- Geçiş Yolları / Hava Yolları
- Cadde Yönlendirme, Desen ve Genişletme
- Su kenarındaki alanlar
- Yükseklik Profili
- Yeşillendirme ve İmha
- Açık Alan ve Yaya Alanı

Arazi Düzeyi

- Podyum Yapısı
- Bina İnşaatı
- Bina Geçirgenliği
- Bina Yüksekliği ve Formu
- Peyzaj
- Projeksiyona Engeller
- Soğuk Malzemeler

Ana ilkeler, kentin rüzgâr ortamını iyileştirmek için geçirgen bir kent dokusu yaratmak ve / veya korumaktır.

Bölge Seviyesi

Yer Bırakma

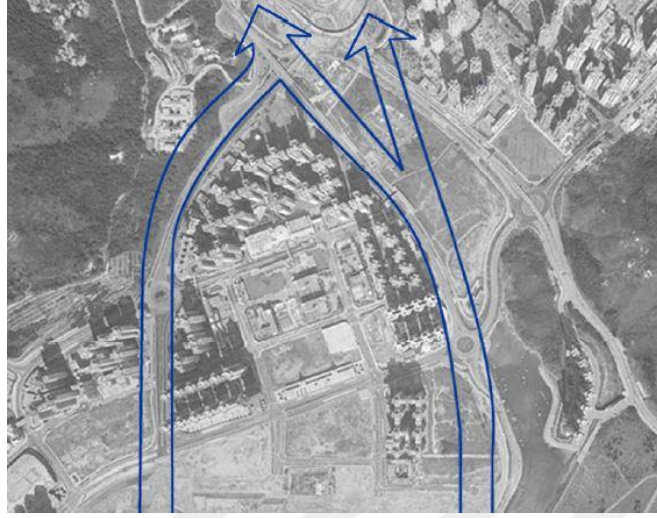
Alanlar, rüzgâr hareketlerine elverişli olmayan tek-yönlü gelişimle sonuçlanabilecek uzun ve doğrusal saha geometrisini önlemek için parsellere bölünmelidir.

Geçiş Yolları / Hava Yolları

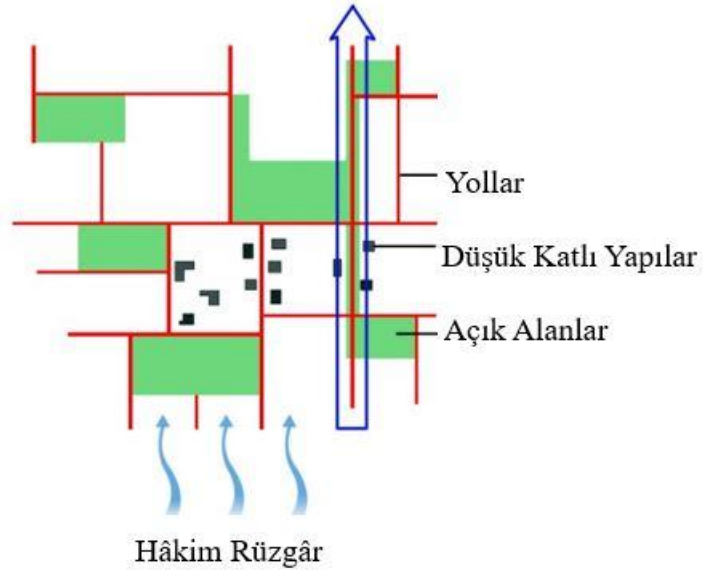
Yoğun, sıcak-nemli bir şehirde daha iyi bir kentsel havalandırma sağlanabilmesi için, kentsel alanda etkili olan havanın sıcaklığı, gazları ve partiküllerini giderip ana havalandırma akslarında geçiş yolları sağlanmalı ve kentsel çevrenin mikro iklimi iyileştirilmelidir.

Bağlantı noktaları, ana yollar, birbiriyle bağlantılı açık alanlar, engebeli alanlar, inşaat alanı olmayan alanlar, yüksek ve düşük katlı binalar, mümkün

olduğunca geçerli rüzgâr yönü güzergâhları boyunca deniz ve kara esintilerini kesintisiz iletecek yoğunlukta ve düzende olmalıdır.

Şekil.20. Önemli Geçiş Aksları

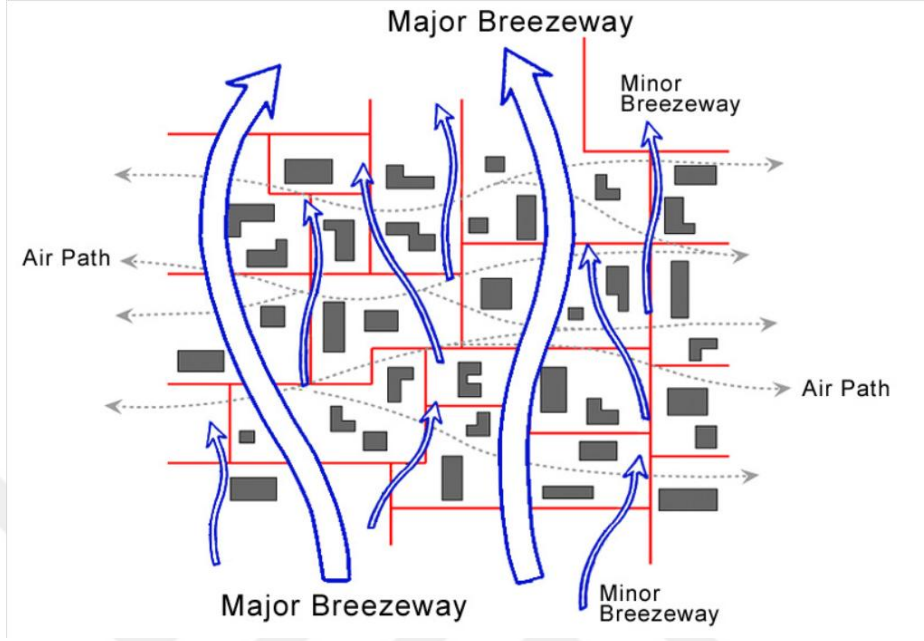

Şekil.21. Geçiş akslarını oluşturmak için yolların, açık alanların ve düşük katlı binaların bağlanması

Başlıca alanlara, bina engellerine ve bina dışı alanlara yönelik erteleme, birbirine bağlı olmalıdır. Büyük yollara bağlanan küçük yolların genişletilmesi, rüzgâr nüfuzunun daha da artırılması amacıyla havalandırma koridorları / hava yolları oluşturacak şekilde planlanmalıdır.

Havalandırma koridorlarına engel teşkil edecek unsurlardan (binalar vs.) kaçınılmalı, bu güzergâhta olan küçük yollar genişletilmeli ve kente olan rüzgâr

nüfuzu kontrollü bir şekilde artırılmalıdır. Etkili hava dağılımı için sırt boşlukları ve hava yolları dikey veya birbirine açılı olmalıdır ve süreklilik için yeterince uzun bir mesafe boyunca uzanmalıdır.

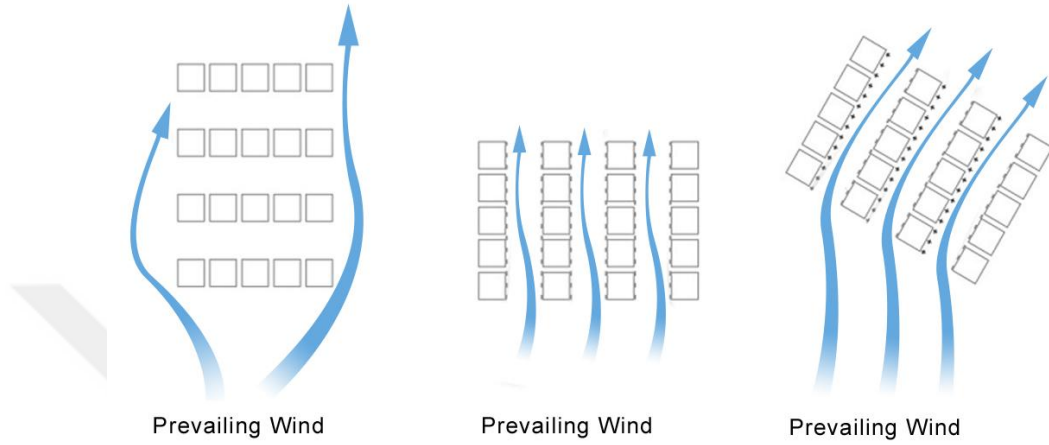
Şekil.22. Rüzgâr Akşları

Şekil.23. Hava yolu sağlamaya yönelik yapılaşmaya kapalı alanların düzenlenmesi

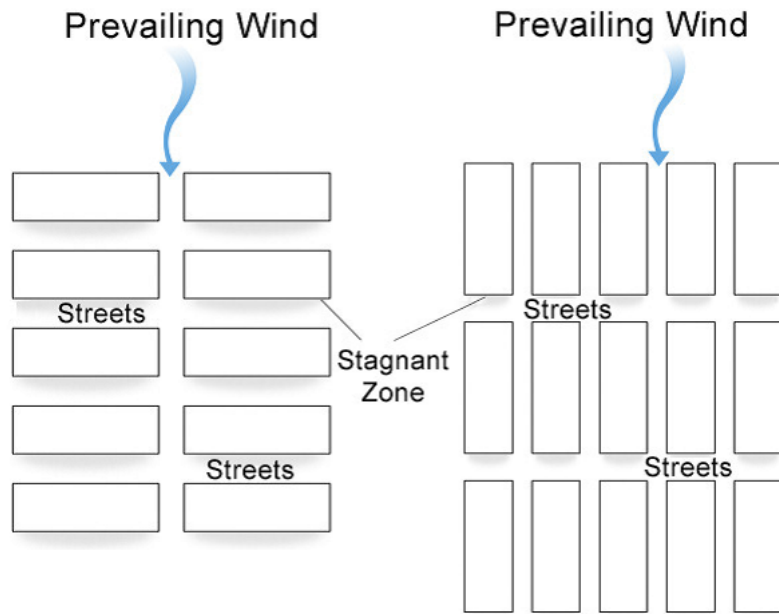
Sokak Yönlendirme, Doku ve Genişletme

Bölgedeki mevcut rüzgâr nüfuzunu en üst düzeye çıkarmak için geniş ana yolları paralel veya geçerli rüzgâr yönüne 30 dereceye kadar hizalanacak şekilde tasarlanmalıdır.

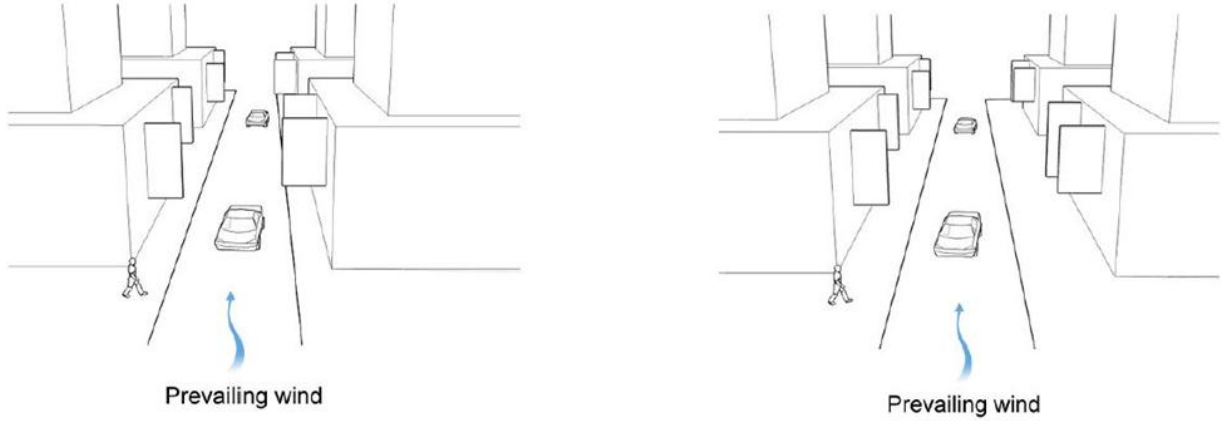
Şekil.24. Sokak Aklarının Rüzgâra Göre Yönü

Hâkim rüzgâr yönüne dik olan sokak aklarının dağılımı, kentsel alanda havalandırma akalarını en üst düzeye çıkaracak şekilde olmalı ve durgun bölgelerin asgariye indirilmesi için mümkün olduğunca kısa ve sık olmalıdır.

Şekil.25. Sokak Aklarının Dokusu

Kentsel alanlardaki havalandırma sisteminin iyileştirilmesi için, geçerli rüzgâr yönü boyunca sokakların genişletilmesi yüksek öneme sahiptir. Özellikle dar kent kanyonuna bakan geniş alanlar için, Hong Kong gibi eski kent bölgelerinde sokağın her iki tarafında yapılan yapısal geri çekilme veya kentsel dönüşüm sonrasında gerekli görülen genişleme sağlanmalıdır.

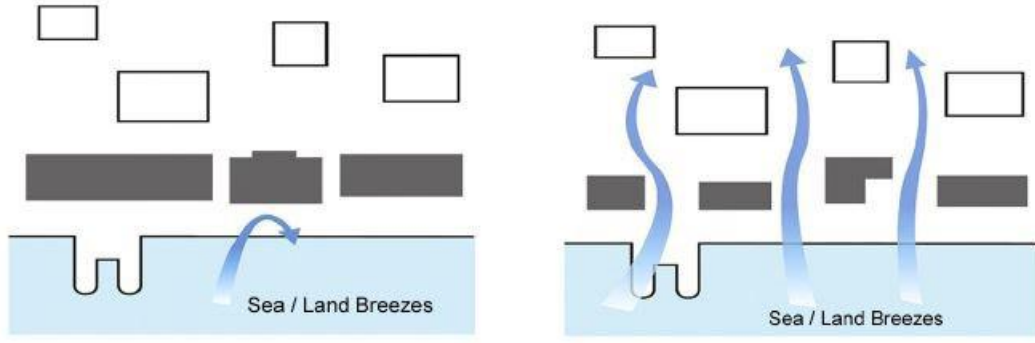

Şekil.26. Sokak Genişletme / Bina Geri Çekilme

Kentsel yenileme ve dönüşüm alanlarında, daha uzun olan cephenin rüzgâr yönüne paralel olacak şekilde, kısa cephenin rüzgâra dik olacak şekilde hizalanmalıdır. İhtiyaç duyulan yerlerde boş alanlar bırakılarak kentsel alanda hava nüfuzunun maksimum düzeye çıkarılma düşüncesiyle tasarlanmalıdır.

Kıyı Alanları

Deniz kenarındaki alanlar, deniz meltemlerinin ve kara esintilerinin en önemli geçiş noktalarıdır. Deniz / kara esintilerinin ve hâkim rüzgârların gerektiği gibi kent içindeki nüfuzunun artırılması için rıhtımda yapılan yapıların uygun ölçekte, yükseklikte ve dağılımda olması gerekmektedir.

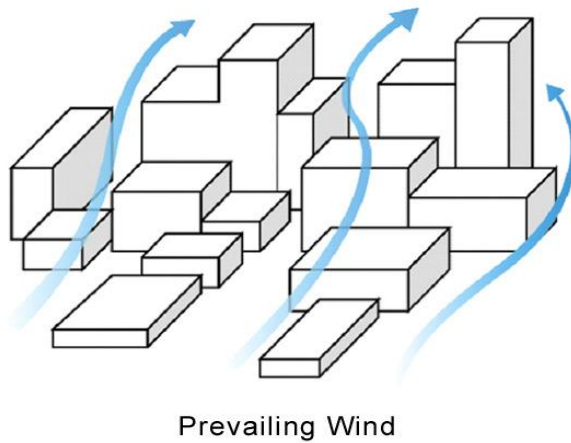

Şekil.27. Kıyıda bulunan yerlerde Hâkim Rüzgâr Yönüne engel teşkil edecek yapılaşmadan kaçınılmalıdır.

Yükseklik Profili

Alçak ve yüksek binaların stratejik olarak yerleştirilmesi ile oluşturulan değişken bir yükseklik profili, kentsel alan genelinde rüzgârın başlamasına ve yayılımına yardımcı olabilmektedir. Elbette, bu görsel parametrelerle dengelenmelidir.

Genel olarak bina yüksekliklerinin alçaltılıp yükseltilmesi, rüzgârın sapmasına ve hava durgunluğundan kaçınılmasına yardımcı olmaktadır. Uygun olduğunda, hava hareketinin sağlanabilmesi için ilçedeki hâkim rüzgârın geldiği yöne doğru azalan yükseklik değişiklikleri yapılmalıdır.

Şekil.28. Hava Hareketi Sağlanabilmesi İçin Farklı Yüksekliklerde Yapılaşma

Nefes alabilen alanların oluşturulabilmesi ve yükseklik değişimlerinin doğru planlanabilmesi için az katlı binalar ve açık alanlar, rıhtım alanına yerleştirilerek planlanmalıdır. Ara yollarda / havalandırma akslarında olanlar ayrıca muhafaza edilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.39**).

Hâkim rüzgârın önüne, kıyı boyunca, engel teşkil edecek yüksek yapılardan kaçınılmalıdır. Kentte yüksek binalar, rüzgârı engellemeyecek şekilde planlanmalıdır.

Açık Alanın ve Yaya Alanlarının Yeşillendirilmesi ve Düzenlenmesi

Yeşil açık alan ve bitki örtüsü şehir iklimini hafifletmeye yardımcı olmaktadır ve hava durgunluğunun etkisini hafifletmektedir. Bu nedenle, açık alanda bitkilendirme çalışmalarının yapılması kentsel alanda en üst düzeye çıkarılmalıdır.

İklimin etkisinin azaltılması ve havadaki kirliliğin ortadan kaldırılması için açık alanlar uygun yerde bulunmalıdır. Mümkün olduğunda, yamaçlar üzerinde serin yamaç esintilerini oluşturulması için uygun bitki örtüsü ile planlanmalıdır.

Yaya konforunun en üst düzeye çıkartılması için yürüme yollarında gereken havalandırma sağlanmalıdır. Güneşten korunma ve hava kirleticilerini filtrelenmesi için yaya alanına geniş ve yoğun gölgeli uzun boylu ağaçlar dikilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.40**).

Yoğun kullanım gören yaya alanları; büyük yollardan, toplu taşıma bağlantılarından ve çöp toplama noktalarından ayrıştırılmalıdır.

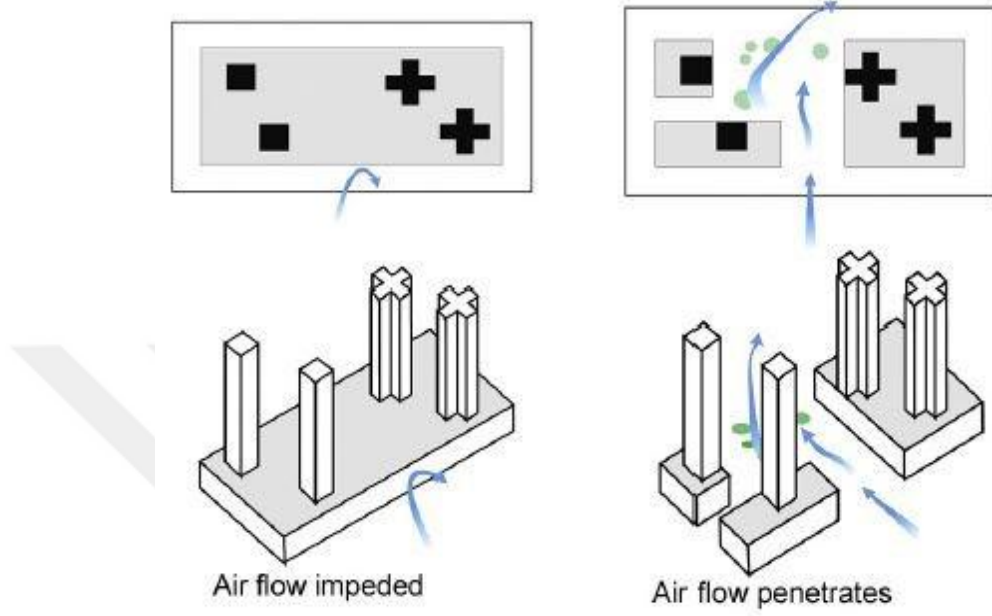
Arazi Düzeyi

Platform Yapılar

Isı ve kirleticilerin dağıtılması için hava dolaşımını arttırmak, böylece yaya çevresinin konforunu ve hava kalitesinin arttırması için, kent dokusunun sokak düzeyindeki geçirgenliğinin arttırması kritik öneme sahiptir.

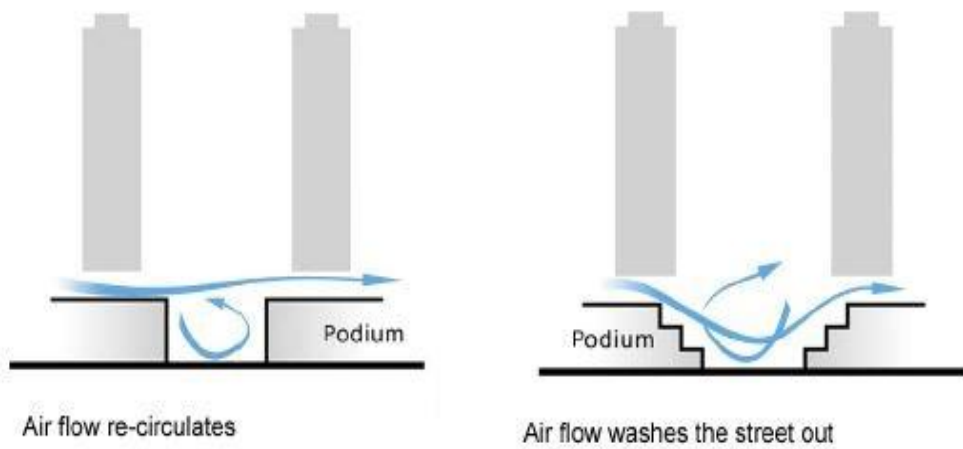
Hong Kong'da yaygın olarak bulunan geniş alanlara sahip platform yapılar, hava hareketini engellemektedir. Özellikle mevcut kentsel alanlardaki dönüşüm / yenileme alanları için tedbirler alınmalıdır. Egemen rüzgâra paralel bir geri çekilme sağlanmalıdır. Büyük arazi parsellerinin alt bölümleri için bina dışı alanların

belirlenmesi gerekmektedir. Rüzgâr yönüne bakan cephelerde boşluklar yaratılmalıdır. Sınıflandırmada daha açık alana izin verilebilmesi için platformun kapsama alanı azaltılmalıdır.

Şekil.29. Platformun daha fazla açık alana imkân vermesi için kütleli bütünlüğünün düzenlenmesi

Hava akımının yaya seviyesine doğru yönlendirilmesi için kotlandırılmış, teraslanmış bir platform tasarımı kullanılmalıdır.

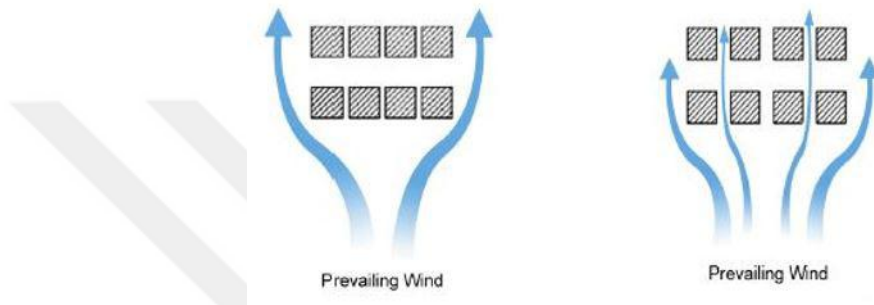

Şekil.30. Teraslı Podyum(Platform) Tasarımı

Yapı Dağılımı

Yapı bloklarının uygun şekilde yerleştirilmesi, binalarda arzu edilen yönde etkili hava akışına yardımcı olabilmektedir.

Hava geçirgenliğinin en üst seviyeye çıkartılması ve rüzgâr dolaşımının maksimum düzeyde sağlanabilmesi için yapılar arasında yeterince geniş boşluklar bırakılmalıdır. Hava geçirgenliğinin artırılması için boşlukların hâkim rüzgâr yönüne dik olması gerekmektedir.

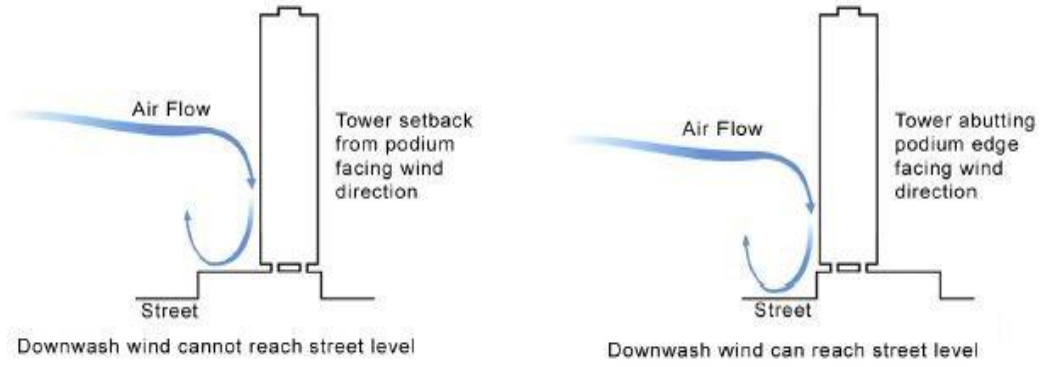

Şekil.31. Yapılar Arasındaki Boşluklar İle Hava Geçirgenliğinin Arttırılması

Hava akışının engellenmesinin en aza indirgenebilmesi için, yapıların istikameti hâkim rüzgâra paralel olmalıdır. Tekil yapıların daha iyi doğal havalandırma ve daha fazla rüzgâr yakalayabilmesi için, yapıların istikameti ile geçerli rüzgâr yönü arasındaki açı 30 derecenin altında olmalıdır.

Arka bölümdeki blokların ön sırada yer alan bloklar arasındaki boşluklardan geçen rüzgârı alabilmesi için yapı bloklarının planlaması kademeli olmalıdır.

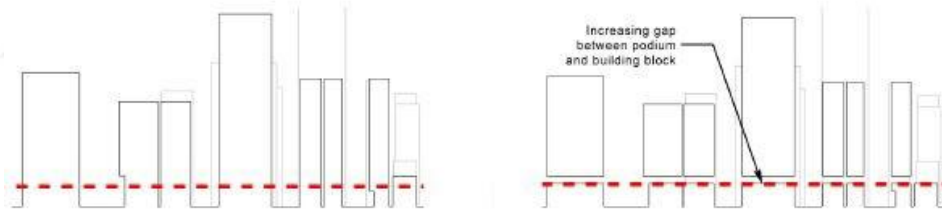
Gerekirse kuleler, rüzgâr yönüne dikey olarak caddeye bakan platform kenarıyla eşit seviyede olmalıdır. Bu sayede rüzgârların çoğunun sokak seviyesine erişimi sağlanmış olacaktır.

Şekil.32. Rüzgârın Sokak Seviyesine Ulaşması İçin Kulelerin Yerleştirilme Biçimi

Bina Geçirgenliği

Farklı yüksekliğe sahip yapılaşma, rüzgâr yakalama potansiyelini iyileştirmeye yardımcı olabilir. Bir hava dalgasının, yapıların arasında gerektiği gibi yayılım göstermesi için küçük bir girdap alanı oluşturabilen yapısal formlar düşünülmelidir.

Şekil.33. Hava Geçirgenliğini Geliştirmek İçin Platform ve Yapılar Arasındaki Boşluklar

Bina yüksekliği ve formu

Farklı yüksekliğe sahip yapılaşma, rüzgâr yakalama potansiyelini iyileştirmeye yardımcı olabilir. Bir hava dalgasının, yapıların arasında gerektiği gibi yayılım göstermesi için küçük bir girdap alanı oluşturabilen yapısal formlar düşünülmelidir.

Peyzaj Tasarımı

Etkin yeşil alanların miktarı ve çeşitliliği, binaların ve ilgili yapıların oluşturmuş olduğu radyasyon etkisinin azaltılması veya varsa kirli hava için bir "filtre" görevi yapılabilmesi için maksimum düzeye getirilmelidir. Yaya konforunu en üst düzeye çıkartılması için geniş ve yoğun gölgelikli uzun ağaçlar yerleştirilmeli ve yaya seviyesinde yeterli havalandırma sağlanmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.46**).

Projeksiyon Engelleri (Projecting Obstructions)

Rüzgar tıkanıklığının en aza indirgenmesi için yolların / hava yollarının üzerindeki projeksiyon yansıtma elemanlarının kaldırılması gerekmektedir. Kentsel vadilerde, hava durgunlukları oluşturabilecek yükseltilmiş yol yapılarından kaçınılmalıdır. Projeksiyon tabelaları, özellikle yaya etkinliklerinin yüksek olduğu alanlarda, düşey olarak kullanılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.47**).

Soğuk Malzemeler

Güneş radyasyonunun emiliminin azaltılması için kaldırımlarda, sokaklarda ve bina cephelerinde yüksek güneş ışığı yansıtma ve / veya yüksek emisyonluluk özelliklerine sahip olan serin malzemeler kullanılmalıdır. Sokaklarda yüksek oranda beyaz agrega bulunan asfalt kullanılması düşünülmelidir.

Havalandırma Değerlendirmesi

Kent Dokusunda iyi havalandırma sağlanabilmesi ve planlama ile tasarıma yardımcı olunması için AVA Çalışmasında havanın havalandırma değerlendirmesinin üstlenilmesine yönelik metodoloji için bir tavsiye çerçevesi önerilmiştir. Hong Kong'un Havalandırma Değerlendirmesi için Teknik Rehber'de ana hatlar çizilmiştir. Bu Teknik Kılavuz, Planlama Departmanının web sitesinden <http://www.pland.gov.hk> adresinden indirilebilir. Havalandırma değerlendirme, tasarım seçeneklerinin havalandırmaya etkilerinin değerlendirilmesine yardımcı olabilmektedir ve tasarım geliştirme için potansiyel sorun alanları belirlenebilmektedir. Havalandırma değerlendirilmesinin yapılabilmesi için rüzgâr tüneli önerilmektedir. Metodolojinin ayrıntıları için Teknik Rehber'e başvurulabilir.

Sonuç

Bu b3lümde oluşturulan kentsel tasarım ilkeleri, diğer hususların yanı sıra planlama ve tasarım sürecinde kentsel tasarımı ve havalandırmayı desteklemektedir. Yaşam kalitesinin arttırılması için toplum, kentsel tasarımın yararlarını idrak etmeli ve ayrıca daha geniş çevresel, ekonomik ve sosyal etkileri sağlamaya teşvik edilmelidir. Gerçekte, Hong Kong'u d3nya çapında uluslararası bir şehir haline getirme başarısı, sadece h3k3metlerin kamu proje girişimleri ile değil, kalkınma süreci boyunca end3stri paydaşlarının ve toplumun desteğiyle gerçekleşmektedir.

3.1.2. Yerel Kimlik Bağlamında SEATTLE Kentsel Tasarım Rehberi Örneğinin İncelenmesi [39]

Tasarımda mükemmellik değişkenlik gösteren bir olgudur. Seattle şehri çeşitli mimari tasarımlara sahip zengin bir envantere sahiptir ve burada üzerinde durulan mükemmellik bakışı yeni yapıların mevcut dokuya ve yapılara olan uyumluluğu, şehre olan adaptasyonu ile ilgilidir. Bir yapının iyi tasarım olması, uzun yıllar boyunca işlevsel ve çevresi ile uyumlu kalmasıdır. Yapı strüktürü, bakım, etkin ısıtma, soğutma ve havalandırma, tüketilen enerji miktarı ile bir yapının ne kadar iyi olduğunu yansıtmaktadır. Bununla birlikte, bir tasarımın kamusal alana katkısı da tasarımın iyi olmasında bir ölçüttür. Bu bağlamda hazırlanan Seattle Tasarım Rehberinde amaç, mevcut yapıların tanınması, toplumların beklentilerinin karşılanacağı yeni mimari, kentsel ve kamusal alan tasarımlarına ön verilmesi amaçlı hazırlanmıştır. Bununla birlikte, Seattle Tasarım Rehberinde ana parametreler esneklik ve diyalog üzerinedir.

Seattle Tasarım Rehberi, Yeni projelerin tasarımına ön verilmesi amaçlı, dikkate alınması gerekli başlıklara değinmekte ve tasarımcıya bilgi kaynağı olarak envanter görevindedir. Diyalog ön planda tutularak daha üretken ve verimli projeler hazırlanması amaçlanmaktadır. Sürdürülebilir, canlı ve yaşanabilir bir şehir yapılanmasına katkıda bulunmak amaçlı yönlendirici bir planlama rehberi görevindedir.

Seattle tasarım rehberinde amaç; şehri çevreleyen dağların, tepelerin, sulak alanların ve ormanların fiziksel ortamı korunarak, geçmişten kopmayan ama çağın yeniliklerinden ilham alan tasarımlar ortaya koymaktır. Kentte var olan farklı kültürdeki mahallerin, toplulukların karakteri ve iyileştirilme çalışmalarının yapılabilmesi amaçlı tanıtılması ve korunması için halkın fikirlerinin alınarak katılımlarının sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda Seattle Tasarım Rehberinde yer alan tasarım ilkeleri, alanın ve çevrenin mevcut yapısı ve doğal özelliklerinin bilinerek tasarım sürecinin başlatılmasını amaçlamaktadır. Bireysel ve tekil yapıların sokak, mahalle ve şehir bağlamında kent dokusuna uyumlu bir şekilde tasarlanmasını hedeflemektedir. Tasarımda yeniliği ve yaratıcılığı benimseyen Seattle ve çevresine özgü bir tasarım

anlayışının getirilmesi için şehrin tarihsel, kültürel ve fiziksel yönlerinin belirlenmesine vurgu yapılmaktadır. Kamusal alan ve yapı tasarımlarının teşvik edilmesi, kapalı ve açık alan tasarımlarında güçlü ve kente uyumlu güçlü tasarım konseptinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Seattle Kentsel Tasarım Rehberinde ele alınan konular;

Alan özellikleri ve doğal çevre sistemleri;

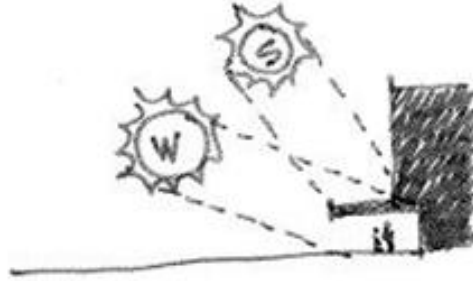
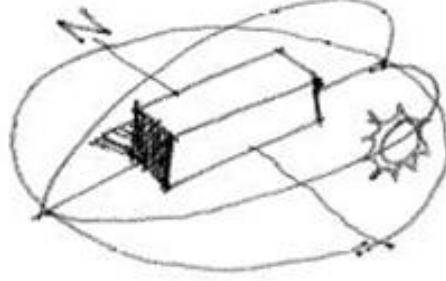
Proje tasarımı için başlangıç olarak, seçilen bölgenin ve çevresinin özellikleri ve doğal çevresi hakkında bilgi edinilmeli ve bu bağlamda tasarıma yön verilmelidir (bkz. **Ek-2, Şekil.1**).

Şekil.34. Bölge Hakkında Veri Toplanması

Enerji kullanımı, proje geliştirme sürecinin en erken aşamasında, enerji etkin tasarımlar yapılabilmesi amaçlı, tasarımın yapılacağı bölgenin seçimi, yapı formu ve yapının yerleşimi dikkate alınmalıdır. Projelerde doğal havalandırma ve güneş enerjisinden, kontrollü ve maksimum seviyede fayda sağlanmalıdır. Mümkün olan yerlerde mekanik havalandırma, ısıtma ve soğutma gereksinimlerinin en aza indirgenerek güneş enerjisi ve doğal hava sirkülasyonu tasarıma entegre edilmelidir. Gün ışığı ve gölgelendirme, iç mekân ve dış çevrede gün ışığının alımının en üst seviyeye çıkarılması gerekmektedir. Yapı tasarımlarının ve yerleşimlerinde gün ışığının tüm bölge ve cephe yüzlerine dengeli bir şekilde ulaşması sağlanmalıdır.

Güneşin dengeli ve kontrollü bir şekilde yapı yüzlerine etki etmesi amaçlı özellikle yapıların batı cephelerinde gölgeleme elemanları kullanılmalı ve/veya ağaçlandırma yapılmalıdır.

Şekil.35. Gün Işığının Cephe Yüzlerine Etkisi

Doğu – Batı doğrultusuna paralel uzun cephelerin tasarımı ile kullanıcı konforlu alanlar sağlanabilmekte ve potansiyel enerji tasarrufu sağlanabilmektedir. Güneş ışığından kontrollü, dengeli ve maksimum düzeyde fayda sağlanabilmektedir (bkz. **Ek-2, Şekil.3**).

Topografyanın, proje tasarımına yön verilebilmesi amacıyla, proje yapılacak bölgenin mevcut topolojik yapısının, zemin yapısının bilinmesi gerekmektedir. Geliştirme yapılan bölgede yer alan mevcut ağaç dokusu, yerel ve diğer bitki türleri, doğal yaşam alanları ve çevre korunarak tasarıma entegre edilmelidir. Korumanın mümkün olmadığı durumlarda ağaçların yerleri bitki örtüsünü tahrip etmeyecek şekilde değiştirilmelidir. Mümkün olduğunca bir kentsel orman aksı oluşturularak bu aks bir habitata ulaştırılmalıdır. Yaşam alanları ve yeşilin birbirine bağlı, iç içe olması sağlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.5**).

Çalışma yapılan bölgede doğal su kaynağı bulunarak, bu kaynakların bozulmadan tasarıma entegre edilmesi sağlanmalıdır. Doğal su kaynağı gibi önemli bir avantaja sahip olan bölgede yapılacak tasarımlar bu doğrultuda geliştirilmelidir. Su ile ilişkili tasarım öğeleri, yağmur bahçeleri, biyolojik alanlar, yeşil çatılar, geri dönüştürülmüş su çeşmeleri ve/veya tesisler ve farklı habitatlar düşünülmelidir. Bununla birlikte yağmur suyunun depolanıp sulama için tekrar kullanılmasına yön verilmelidir. Bu nedenle gelişim ve yenileme sürecinde bulunan kentin mevcut drenaj ve atık su alt yapısı hakkında bilgi edinilmeli ve gerekirse sağlıklaştırma çalışmaları yapılmalıdır. (bkz. **Ek-2, Şekil.4**).

Kentsel doku ve form,

Yenileme ve onarım yapılan bölgede bulunan mevcut yapıların, yeni tasarımların kent ile bağlantısı düşünülerek düzenlenmesi gerekmektedir. Kentin yerel algısı, Seattle şehrinin, mahalleye ve mekâna, kendine özgü özellikleri veren niteliklerinin vurgulanması gerekmektedir. Güçlü kimliklere sahip bu bölgelerde yaşam standartlarının yükseltilmesi için yapı ve açık alanlar tasarlanmalıdır. Ancak yapılan çalışmalar bölgenin kültürel ve kendine özgü yapısını bozmayarak, yerel halk üzerinde, kültürel ve kendine özgü bir yer hissi uyandırmalıdır.

KAMUSAL YAŞAM (Public Life)

Bağlantı

Açık Mekânların Ağı

Mahalle genelinde daha geniş bir açık alan ağına olumlu katkıda bulunmak için bina ve açık alanlar tasarlanmalıdır. Mevcut açık alanların özelliklerini ve faaliyetlerini geliştirebileceği yollar düşünülmelidir. Kamusal yaşam için mevcut proje ile ilgili , açık alanın boyut ve kalitesinde bir artış sayesinde insan etkileşimini güçlendirme fırsatları aranmalıdır.

Yürüme Yolları Ve Bağlantılar

Yürüme yolları mevcut kamusal ve özel yaya altyapısına bağlanmalıdır. Böylece projenin içinde ve dışında yaya bağlantıları desteklenebilecektir. Yaya akışı ve dolaşımı için, özellikle yaya trafiğinin yoğun olduğu ve projenin bölgeye yayaların eklenmesi veya çekilmesi beklenen alanlarında geniş alanlar

tasarlanmalıdır. Alanı canlandırmak, ilgi çekmek ve site ile bina arasında etkileşim kurmak için yaya odaklı açık alanların oluşturulması üzerine düşünülmelidir.

Dış Mekân Kullanımı Ve Aktiviteleri

Güneşli alanlarda etkinlik bölgeleri artırılmalı ve yaya yollarıyla doğrudan ulaşım imkânı sağlanmalıdır. Yürüme ve oturma yerlerine ek olarak, çiftçi pazarları, kiosklar ve topluluk bülten panoları, kafeler veya sokak satış üniteleri gibi toplu kullanım alanları dâhil edilmelidir. Mümkün olduğu kadar aktif açık alanlarda, canlılık, ekonomik faaliyetler, mahalle merkezlerinde, özellikle gün ışığı saatlerinin ötesinde ve yılın her mevsimi boyunca açık alanlarda etkinlikler düzenlenmelidir. Bunlar; mevsimlik ekimler etkinlikleri veya su aktiviteleri, dış ısıtıcılar, hava koruması, geniş, hareketli oturma ve masa ve açık havada yemek imkânı, ilave bir yaya aydınlatması ve 24 saat Wi-Fi hizmetidir (bkz. **Ek-2, Şekil.6**).

Erişilebilirlik (Walkability)

Gezinmesi kolay ve mevcut yaya geçitlerine iyi bağlanmış, güvenli ve rahat bir yürüyüş ortamı oluşturulmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.7**).

Ulaşılabilirlik (Accessibility)

Proje tasarımına tamamen entegre olacak şekilde tüm yayalara erişim sağlanmalıdır. Eğimli ve uzun gezinti alanlarında yayaların konfor koşulları gözetilerek gölgeleme, dinlenme alanları düzenlenmelidir.

Emniyet Ve Güvenlik (Safety And Security)

Kapının, pencerelerin, balkonların stratejik yerleştirilmesi yoluyla görüntü koridorları sağlayarak ve doğal gözlemi teşvik ederek güvenli bir ortam oluşturulmalıdır. Yol aydınlatması, yaya-giriş aydınlatması ve güvenlik ışıkları da dâhil olmak üzere, yeterli lümen yoğunluklarında ve ölçeklerinde aydınlatma sağlanmalıdır. Gerektiği hallerde duvar veya bitki arkasındaki, köşelerdeki veya dar geçitlerin arasındaki boşluklara görüşleri açık tutarak sokak düzeyinde kullanımların (konut dışı kullanımlar veya konut lobileri gibi kullanımlar için) şeffaf olması gerekmektedir.

Hava Muhafazası (Weather Protection)

Girişler, perakende kullanımlar ve geçiş durakları gibi yaya etkinliği üreten kullanım yerlerinde veya yakınında üstten güneş ve yağmur gibi doğa olaylarından koruma için gerekli ekipmanların kullanılması teşvik edilmelidir. Bina dış cephesinde yer alan mekanik ve diğer ekipmanların yapı tasarımı ile entegrasyonu düşünülmelidir. Tasarımın, diğer özelliklerdeki komşu binalarla da iyi ilişki içerisinde olmalıdır. İnsan ölçeğinde mimari öğeler ve cephe boyunca belirli aralıklarla biçim ve doku kalıbı kullanarak bina saçaklarının altında eğlenceli ve insana ölçeğinde alanlar oluşturulmalıdır. Şeffaf saçaklar kullanılıyorsa, düzenli temizlik ve bakıma uyacak şekilde tasarım yapılmalıdır. Bu şeffaf gölgelik, binanın girişinde kimlik ve havadan korunma sağlarken, ışığın saçak altındaki alana filtrelenerek gelişi sağlanmaktadır. Mümkün olduğunca yol bulma aracı olarak tasarım özelliklerini kullanılmalıdır ve gerektiğinde yönlendirme işaretleri eklenmelidir.

Sokak Düzeyindeki Etkileşim (Street-Level Interaction)

Tasarım Yaklaşımları ve Düşünülmesi Gereken Stratejiler:

Girişler (Entries)

Tasarım Hedefleri (Design Objectives): Belirgin ve ayırt edici net görüş hatlarına sahip, sokağa bağlı girişler ve lobiler oluşturulmalıdır. Konut ve ticari birimlerde genel uyum sağlanmalıdır. Geniş ve estetik olarak boyutlandırılmış plazalar, kaldırımlar, çeşitli kaplama malzemeleri, renkli işaretler ve vitrinler, aydınlatma ve oturma alanları ile bu alışveriş alanında yıl içerisindeki aktivitelerin sürekliliği sağlanmaktadır (bkz. **Ek-2, Şekil.8**).

Elemanların Uyumluluğu (Ensemble of Elements): Girişler ve kapılarla birlikte koordine edilmiş elemanlardan oluşan bir bütünlük sağlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.9**). (zemin yüzeyleri, çevre düzenlemesi, aydınlatma ve diğer özellikler.)

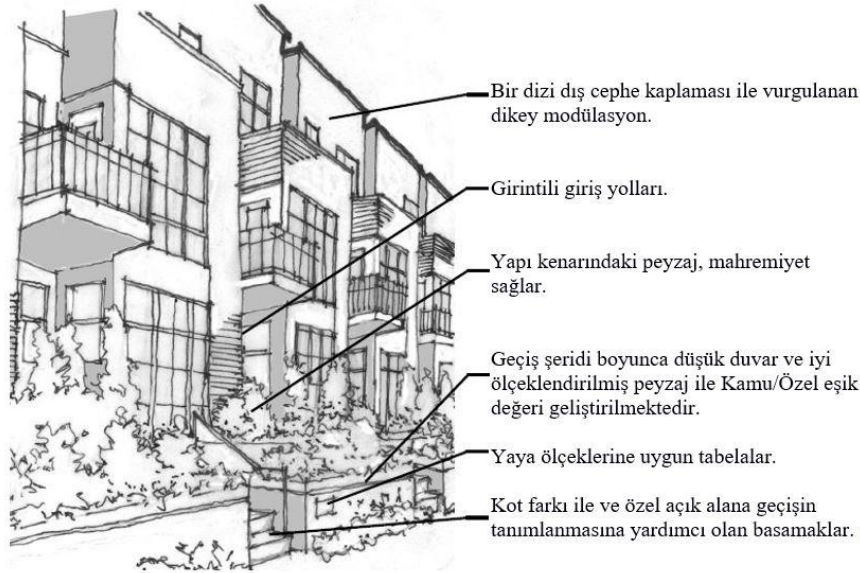
Nitelikli, kapsamlı ve detaylı konut girişleri, konut sakinleri için mahremiyet sağlanmalı ve kaldırım boyunca özel, yarı özel ve kamusal alanların sınırları belirtilmelidir.

Konut Alanı (Residential Edges)

Güvenlik ve Mahremiyet (Security and Privacy): Güvenlik ile mahremiyet, konut ile cadde veya komşu binalar arasında tampon bölge olarak ve yarı özel alanlar kullanılarak sağlanmalıdır. Bu tür bir boşluk ile diğerine geçişi tanımlı hale getirilebilmekte, aynı zamanda kaldırımdan yapıya bir gerileme sağlayıp, peyzaj yapılması için alan ortaya çıkarılmaktadır (bkz. **Ek-2, Şekil.10**).

Zemin Seviyesinde Konut(Ground-level Residential):Mahremiyet ve güvenlik konuları, gerek girişlerde gerekse pencerelerin cadde ve kaldırıma bakan kısımlarında, zemin seviyesinde konut bulunan binalarda oldukça önemlidir. Daha fazla geçiş alanı sağlanmalıdır ve halk tarafından kaldırımdan özel konuta geçişin anlaşılabilmesi için malzemelerin dikkatlice seçilmesi gerekmektedir. Tekrarlanan dikey elemanlar, zeminle ilgili konutların tanımlanmasına yardımcı olmaktadır.

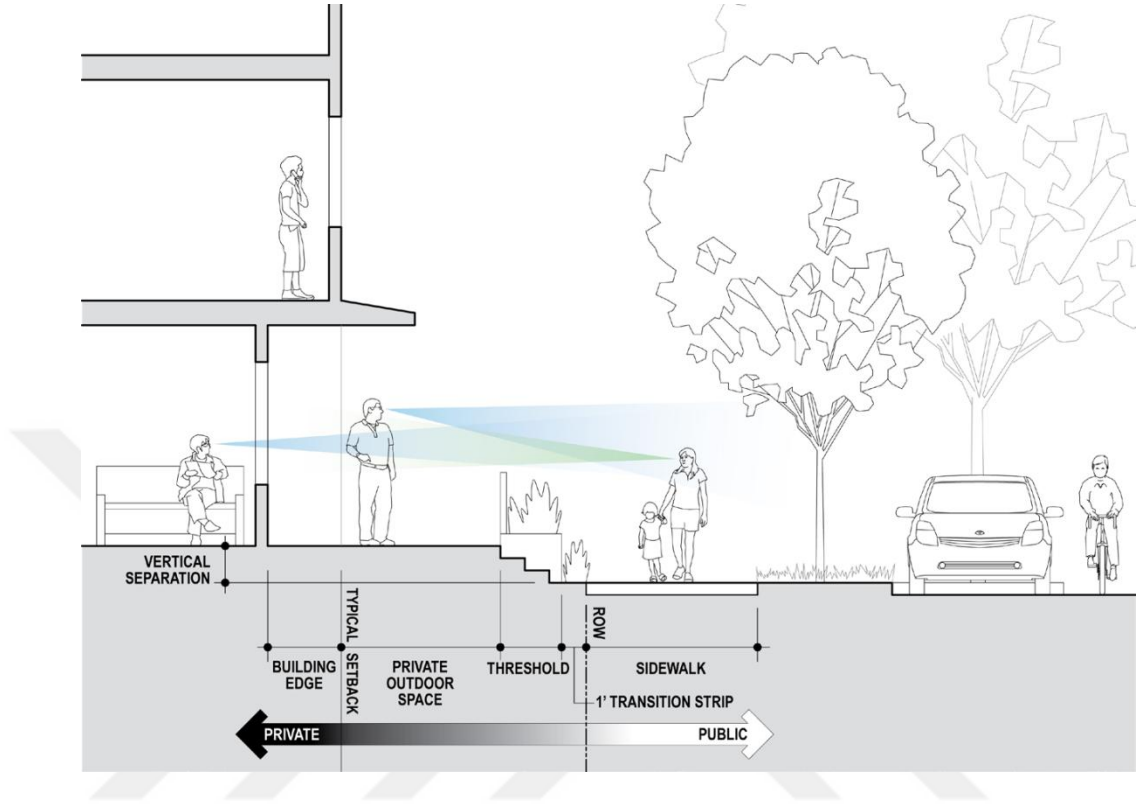
Tasarım stratejisi şu unsurları içermektedir; Dikey modülasyon ve konut girişlerinin yerini belirtmek için cephede bir dizi dış cephe kaplaması; Yaya ölçekli bina adresleme, işaretleme ve posta yuvaları / kutuları, kapı zili, giriş ışıkları gürültü kontrolü ve mahremiyet için değişen ihtiyaçlara çözümler üretilmesi için pencereler ile birlikte kombin edilerek oluşturulmalıdır.

Şekil.36. Başarılı Bir Giriş Kat İçin Konutların İhtiyaçları

Tasarımda yapının konut olmayan bölümlerini caddeye doğru yönlendirilmesi için gereken aktif ve şeffaf cepheler oluşturulmalıdır. İlerleyen zamanlarda ihtiyaç duyulacak ticari kullanımlara adapte edilebilecek şekilde birinci kat tasarlanmalıdır.

Komşular arasında etkileşim için fırsatlar sağlanmalıdır. Aktif ve şeffaf cepheler, işyerindeki konutların tasarımında özellikle önemlidir.

Şekil.37. Başarılı bir konutun zemin seviyesinde dikey ve yatay ayrımlar.

Perakende Alanı(Retail Edges)

Geçirgen kenarlar, yayalara cam ile şeffaflık kullanılarak binanın iç mekânıyla görsel olarak etkileşim kurma olanakları sağlanmalıdır. Kaldırımdaki insanlar ile binadaki perakende faaliyetleri arasında fiziksel ve görsel bir bağlantı kurulmalıdır. Görünürlük, bina içi ve ticari eşyalarla ilgili görünürlüğü en üst düzeye çıkarılmalıdır. Yardımcı aktiviteler, kaldırım otomatları ve restoran yemekleri gibi aktiviteler için yer ayrılmalıdır (bkz. Ek-2, Şekil.13).

Aktif Taşımacılık (Active Transportation)

Yürüyüş, bisiklet kullanımı ve transit kullanım gibi etkin ulaşım biçimlerini kolaylaştıran tasarım özellikleri eklenmelidir. Tüm gezinti aksları ve ihtiyaçları için güvenli ve rahat erişim noktaları sağlanmalıdır. Birincil giriş, mantıksal olarak yapı kullanımlarıyla ilgilidir ve tüm önemli erişim noktalarını birbirine bağlayan bir yere yerleştirilmelidir.

Bisikletliler İçin Önceden Planlama (Planning Ahead For Bicyclists)

Erken planlama, erişim ve bağlantıların diğer yolculuk şekilleri ile birlikte projeye entegre olabilmesi için, sürecin başlangıcında, alan üzerinde gelecekte oluşacak bisiklet yoğunluğu değerlendirilmelidir. Kolaylık, güvenlik ve emniyet gibi ihtiyaçları karşılayabilmek için bisiklet parkları, bisiklet paylaşım istasyonları, duş tesisleri ve bisikletçiler için dolaplar gibi tesisler bulunmalıdır.

Projede belirtilen bisiklet parkurlarını ve altyapı bağlantılarını kolaylaştırılmalıdır. Bisiklet erişim noktaları, sokak ızgaralarıyla ilişkili olarak tasarlanmalı ve mümkün olan yerlerde mevcut parkurlar ve altyapı bağlantıları hakkında bilgi panoları oluşturulmalıdır. Ayrıca, bisikletliler için gerçekleştirilecek planlama çalışmaları kapsamında tabelalar, büfeler, yapı lobileri ve bisiklet park alanları tasarlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.14**).

Toplu Taşıma İçin Önceden Planlama (Planning Ahead For Transit)

Belirlenen konunun, bitişik veya yakınında toplu taşıma (planlanan veya inşa edilen) olmasının projenin tasarımını nasıl etkileyebileceği düşünüldüğünde, bina girişleri, peyzaj, perakende kullanım alanları, açık alan veya alanlar için yoğun bir akış imkânı sağlayacağı düşünülerek en mantıklı yeri önermek gerekmektedir. Kullanımların desteklenmesi için müşterilerin varlığından yararlanılmalıdır. Toplu taşımanın yeri, bir toplu taşıma durağı yerinde bulunuyorsa, yaya iyileştirmeleri ile birlikte tasarlanmalıdır; bu sayede tasarım araç sürücüleri için kolaylık sağlamaktadır.

Kuyruk ve bekleme alanlarını diğer yaya toplama alanlarına yönlendirerek tüm kullanıcıları barındıracak şekilde yeterli alan hedeflenmelidir. Toplu taşıma bağlantıları, herhangi bir toplu taşıma durağının bulunmadığı yerlerde, en yakın toplu taşıma durağı ve yaya yollarının nerede olduğu belirlenmelidir. Özellikleri ve bağlantıları uygun olarak tasarlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.15**).

Toplu taşımanın etkili kullanılabilmesi için belirlenen ücretin uygun olması ve metro ile desteklenmesi gerekmektedir.

TASARIM KONSEPTİ (DESIGN CONCEPT)

Proje Kullanımları ve Faaliyetleri

Sahadaki kullanımlar ve etkinlikler düzenlenmelidir.

İç Kullanımın Düzenlenmesi

Topluluk tarafından, girişlerde veya sokak cephesinde olduğu gibi görünür veya tanınmış alanlarda sıklıkla kullanılan hizmetler bulunmalıdır. Yaya trafiğinin yüksek olduğu kesişim noktalarında, projeye ilgili dükkânlarda ve normal çalışma saatleri dışında kullanılan güvenlik noktalarında iç veya dış toplanma alanları en üst düzeye çıkarılmalıdır. Esneklik kurulmalıdır. Böylece bina, konut alanını ticari alana gerektiği gibi değiştirmek, gelişen ihtiyaçlara zamanla adapte olabilmektedir. İç mekân kullanımları ve dış mekân kullanımları özellikle kaldırımlar, parklar veya diğer kamusal alanlardaki etkinliklerden yararlanılacak şekilde planlanmalıdır. Kentin kalbinde yer alan perakende ve eğlence amaçlı kullanımlar, tüm projeyi canlandırırken, sakinleri ve ziyaretçileri toplamak için merkezi bir alan sağlamaktadır.

Araç Erişimi Ve Dolaşımı (Vehicular Access And Circulation)

Mümkün olan yerlerde araçların ve araç kullanmayanların arasındaki çatışmayı en aza indirgeyen araç erişimi, servis kullanımı ve teslimat alanları için yerler tasarlanmalıdır Elektrikli araçlar, araba kiralama ve şarj istasyonları gibi alternatif ulaşım imkânlarının, kullanıcılara kolay ve erişilebilir olması gerekmektedir.

Otopark Ve Servis Kullanımları (Parking And Service Uses)

Mümkün olan yerlerde otopark zemin altında tasarlanmalıdır. Otopark daha az görünür bölümlerde konumlandırılmalıdır. Otopark yapılarının, girişlerinin ilgili tabela ve ekipmanlarının görsel etkileri olabildiğince azaltılmalıdır. Çocuk oyun alanlarını, açık hava toplanma alanlarını, spor alanlarını ve saçaklarını ortak alan gibi birden fazla kullanıma hizmet verebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Hizmet tesislerinin estetik ve yaya dolaşımı oluşturma üzerindeki olası etkilerini azaltmak için servis girdilerini, yükleme rıhtımlarını ve çöp kutularını yaya bölgelerinden uzak tutulmalı veya alanın daha az görünür bölümüne yerleştirilmelidir (bkz. **Ek-2, Şekil.17**).

Mimari Konsept

Alan ve çevresinde rahatça bir araya getirilebilecek birleşik ve fonksiyonel tasarıma neden olacak bir mimari konsept geliştirilmelidir.

Kütle

Binanın kütesini, mekânın özelliklerini, önerilen kullanım yerlerini ve açık alanlarını dikkate alarak düzenlenmelidir. Büyük projelerin algılanan kütesini azaltmak için ikincil mimari öğeler kullanılmalıdır.

Şekil.38. İkincil Mimari Öğelerin, Binanın Karakteri Ve Ölçeği Üzerindeki Etkisi

Mimari Ve Cephe Kompozisyonu (Architectural And Façade Composition)

Yapısal bütünlük ve mimari ifade bir bütün halinde alınarak, sokakları ve görünür çatıları içeren, tüm bina cepheleri tasarlanmalıdır. Tüm cephelerin, malzemeler ve bunların düzenlemelerinin detaylandırılmasıyla çekici ve iyi planlanmış olması sağlanmalıdır. Mümkün olduğu sürece görünür cephelerde büyük boş duvarlardan kaçınılmalıdır. Boş duvarların, istinat duvarlarının veya garaj cephelerinin genişliğinin kaçınılmaz olduğu yerlerde, sokak düzeyinde insan ölçeğine sahip ve yayalar için tasarlanmış kullanımlar veya tasarım müdahaleleri öngörülmelidir. Örneğin: Gazete bayileri, bilet gişeleri ve çiçek dükkânları (küçük veya dar olsa bile), yeşil duvarlar, peyzajlı alanlar veya büyütülmüş ekiciler, duvar engelleri veya diğer girintiler, vitrinler, alan yönetimine ve kullanımlarına uygun olan sanatsal aktiviteler...

İkincil Mimari Özellikler (Secondary Architectural Features)

Cephe tasarımına balkon, kanopi, güneşlik veya diğer ikincil öğeler dâhil ederek cephelere derinlik katılmalıdır. Çift amaçlı olabilecek, derinlik ve doku ekleyip aynı zamanda diğer proje işlevlerine de hizmet edebilecek mimari özellikler düşünülmelidir. Bir bina ve komşuları arasında başarılı bir uyum sağlamak için tasarım öğeleri kullanılmalıdır. Mimari stil, çatı hattı, cephe detayları, pencere açma, renk veya malzemeler aracılığıyla komşu binaların özellikleri dikkate alınmalıdır. Yapı tasarımını güçlendirmek ve çevre şartlarına uygun hale getirmek için ağaçlar ve peyzaj kullanılmalıdır. Çevreleyen binaların temel, orta ve üst seviyelere nasıl hitap ettiğini ve bu çözümlerin ya da benzerlerinin projeye ve bağlamına iyi uyum sağlamasına olanak sağlayarak tasarlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.20**).

Ölçek Ve Doku (Scale And Texture)

Bina cepheleri, girintileri, istinat duvarları, avlu ve dış mekânlarda insan ölçeğinde olan mimari özellikleri, unsurları ve detayları, genel mimari konseptte uygun bir şekilde tasarlanmalıdır. Özellikle Sokak seviyesinde ve yayaların egemen olduğu diğer alanlarda ince taneli bir ölçek veya "doku" çalışılması için formun, ölçeğin ve malzemelerin ifade edildiği şekilde binanın karakteri tasarlanmalıdır.

Form Ve Fonksiyon (Form And Function)

Okunabilirlik ve esneklik arasında bir denge oluşturulabilmesi için gayret edilmelidir. Binaları temel işlevleri ve kullanımları dıştan kolayca tespit edilebilecek şekilde tasarlanmalıdır, böylece binaya erişim ve anlamak kolaylaşmaktadır.

Açık Alan Konsepti (Open Space Concept)

Açık alan tasarımı ve bina tasarımı birbirini tamamlayacak nitelikte tasarlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.21**).

Yapı-Açık Alan İlişkisi (Building-Open Space Relationship)

İç ve dış mekânların birbiriyle iyi ilişkilendirilmesi ve gelişim işlevlerinin desteklenmesinin sağlanması için mimari konseptle birlikte açık alan kavramı geliştirilmelidir.

Açık Mekânların Kullanımları Ve Aktiviteleri (Open Spaces Uses And Activities)

Beklenen kullanıcıların ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için her alanın bir amaca ve fonksiyona sahip olması sağlanmalıdır. Her açık alanın boyutu, kullanımları, faaliyetleri ve özellikleri planlanmalıdır. Açık alan tasarımı ve alan etkinliklerinin programlanması yoluyla mevsimsel ve günlük ışık ve hava değişimlerindeki değişen çevre koşullarına uyum sağlanmalıdır. Alanın tasarım projesiyle yakın diğer kamusal açık alanlarla birlikte kullanımı ve etkinliklerinin ilişkilendirilmeleri geliştirilmelidir. Birden fazla amaca hizmet eden açık mekân ise tüm sakinlerin fiziksel aktivite ve sosyal etkileşim ihtiyacını karşılayabilecek ortak ve özel alanlar tasarlanmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.22**).

Tasarım (Design)

Mevcut açık alanın güçlendirilmesi, güçlü bir açık alan kavramının oluşturulduğu yerlerde, sokak ağacı ekiminin veya topografik değişikliklerin mevcut karakteri güçlendirilmelidir. Proje için öngörülen kullanım alanlarına uygun yerler oluşturulmalıdır. Bu alanları şekillendirmek ve ön plana çıkartmak için daha sert bir görünüm ve dikim kombinasyonunu kullanılmalıdır. Yerinde doğal alanları korunmalı ve yaban hayatı için yaşam alanı sağlayabilecek doğal alanlara bağlanan açık alanların tasarımı yapılmalıdır (bkz. **Ek-2, Şekil.23**).

Dış Elemanlar ve Yüzeyler (Exterior Elements and Finishes)

Binaya ve açık alanlara uygun ve yüksek kaliteli elemanlar ve kaplamalar kullanılmalıdır.

Yapı Malzemeleri (Building Materials)

Yapı cephelerine bakıldığında çekici olan dayanıklı ve bakıma uygun malzemelerden kullanılmalıdır. Doku, desen bakımından yüksek detaylı ayrıntılara sahip olan malzemeler teşvik edilmelidir. Seattle ikliminde iyi yaşlanacak dayanıklı ve yüksek performanslı malzemeler seçilmelidir.

Proje ve çevresi için ölçek ve karaktere uygun olan dış tabelalar ile sokak manzarası kontrollü bir şekilde düzenlenmelidir. Mimari ve açık alan kavramları bağlamında bir tabela planı geliştirilmeli ve ayrıntıları çevrenin içeriğine ek olarak

projeyi tamamlamak üzere cephe tasarımı, aydınlatma ve diğer proje özellikleri ile koordine edilmelidir.

Aydınlatma (Lighting)

Hem yayalar tarafından kullanılan yerlerde alan güvenliğini artırmak için, hem de mimari ve peyzaj detaylarını vurgulamak için ışıklandırma kullanılmalıdır. Parlamayı önleme, saha içindeki ve dışındaki kullanımlara dayanan proje aydınlatmasını tasarlanmalı, saha dışı gece parlamasını ve ışık kirliliğini önleyerek bina ihtiyaçlarını karşılamaya özen gösterilmelidir.

Ağaçlar, Manzara Ve Sabit Malzemeler(Trees, Landscape And Hardscape Materials)

Bitki malzemeleri seçimi, peyzaj materyalleri seçimi ile genel mimari ve açık alan tasarım konseptleri güçlendirilmelidir (bkz. **Ek-2, Şekil.25**). Kamu alanlarını canlandırmak için dış avluları, plazaları ve diğer sert yüzey alanlarını; renk, doküdesen ekleyerek, farklı ve dayanıklı kaplama malzemeleri kullanılmalıdır. Uzun vadeli planlama, alana uzun süreçte olabildiğince katkıda bulunabilmesi için uygun büyüklük, ölçek ve şekillerde bitki seçilmelidir. Yer seçimi, boşlukları ağaçlar gibi önemli öğelerle tanımlamaya yardımcı olan bir peyzaj tasarımı oluşturulmalıdır.

Proje Kurulumu Ve Ömrü (Project Assembly And Lifespan)

Projeler, ömrünün sonunda, malzemelerin tekrar kullanılmasına izin verecek bağlantılar ve montaj teknikleri ile tasarlanmalıdır.

3.1.3. Değerlendirme

Kentsel mekânda kalitenin sağlanması adına hazırlanan Hong Kong ve Seattle kentsel tasarım rehberlerinin, yerel kimlik bağlamında karşılaştırmalı değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan başlıklar bu bölümde ele alınmıştır. Değerlendirmeler neticesinde oluşturulan sistem yerel kimlik bağlamında kentsel mekânda yürütülecek çalışmaların başlıklarını ortaya koymaktadır.

Kentsel tasarım rehberlerinin değerlendirilmesi neticesinde kentsel mekânda kalitenin tesis edilmesi amacıyla hazırlanacak yerel kimlik bağlamında kentsel tasarım rehberlerinin başlıkları; doğal özellikler, bölgesel kimlik, çevresel bağlam, yerel karakteristikler, yerel morfoloji, kamusal alan ve sürdürülebilirlik şeklinde karşılaştırılmıştır.

Doğal Özellikler

- **Topografya:** Tasarlanacak yeni projeler, doğal topoğrafya verilerinden mümkün olduğunca faydalanmalıdır. Yeryüzü şekilleri ve özellikleri projenin tasarım aşamasına yön vermeli, mevcut araziye adaptasyon nitelikli bir şekilde sağlanmalıdır. Alanda gerçekleşen yükseklik farklılıkları doğru okunmalı ve bu farklılıkları görmezden gelen tasarımlardan kaçınılmalıdır. Yeni şehirlerde gelişmeler topoğrafyaya uyumlu bir şekilde şehrin merkezine yaklaştıkça orta ve alçak seviyede, şehir merkezinden uzaklaştıkça yüksek seviyede olarak kademeli bir şekilde gerçekleştirilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.5**).
- **Güneş Işığı:** İç ve dış mekânlarda güneş ışığından kontrollü bir şekilde faydalanılmalıdır. Kullanım fonksiyonlarına göre her mekânın gün ışığı ihtiyacı farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar göz önünde bulundurulup, güneş ışığının geliş yönü, açısı, gölge alanları ve saatleri değerlendirilerek ihtiyaç doğrultusunda planlama yapılmalıdır. Pencere panjurları, ağaçlar gibi çözümlerle alana etki eden güneş ışığı kontrol altına alınabilir. Kentsel mekânda gölgelenme ve aydınlanma ihtiyaçlarına yönelik sistemler geliştirilmeli ve kullanılmalıdır.
- **Bitkiler:** Bitkiler, çalışma yapılan bölgede yer alan mevcut ağaç dokusu, yerel bitki türleri korunarak tasarıma entegre edilmelidir. Korumanın mümkün olmadığı durumlarda bitki örtüsü tahrip edilmeyecek şekilde taşınmalıdır. Yaşam alanları ve yeşil iç içe olmalıdır. Yapı tasarımını

güçlendirmek ve çevre şartlarına uygun hale getirmek için ağaçların ve peyzajın kullanımı oldukça önemlidir.

- **Su:** Alanda bulunan doğal su kaynakları bozulmadan tasarıma entegre edilmelidir. Doğal su kaynağı gibi önemli bir avantaja sahip olan bölgelerde yapılacak tasarımlar bu doğrultuda geliştirilmelidir. Su ile ilişkili tasarım öğeleri, yağmur bahçeleri, yeşil çatılar, çeşmeler düşünülmelidir. Yağmur suyunun depolanıp sulama için tekrar kullanılması teşvik edilmelidir. Kentin mevcut drenaj ve atık su alt yapısı hakkında bilgi edinilmeli ve gözden geçirilerek gerekirse sağlıklılaştırma çalışmaları yapılmalıdır.

Bölgesel Kimlik

- **Kimlik:** Kenti ya da kent parçasını tanımlı hale getiren, belirli kılan, kendine özgü özellikleri ve nitelikleri muhafaza edilmelidir. Kentsel yenileme ve geliştirme çalışmaları yapılırken bu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Kentsel kimlik ve karakterin meydana getirdiği özelliklerin oluşturduğu imgesel durum, kentli tarafından görülen resim muhafaza edilmelidir.
- **Yerel Mimari Karakter:** Kent kimlik ve karakterini oluşturan kültürel ve yerel özellikleri barındıran mimari yapısal tarz, üslup korunmalıdır. Çalışma yapılacak alanda ve alana komşu alanlarda bu değerlendirme ve tespit yapılarak, yeni projelerin planlama ve tasarım aşamalarında göz önünde bulundurulmalıdır.
- **Çeşitlilik ve Ritim:** Kenti oluşturan parçaların, yapısal ve mekansal bazda bir oran, düzen ve denge içinde aynı tip oluşumlar yerine çeşitlilik göstermeleri sağlanmalıdır. Ancak bu çeşitlilik kontrollü bir şekilde gerçekleşmeli ve algıyı kuvvetlendirici nitelikte olmalıdır. Çeşitlilik sağlamaya çalışırken kenti oluşturan parçaların oluşturduğu belirli düzen ve tekrarlarla gerçekleştirilmelidir. Çeşitlilik kentsel alana yapılan her müdahalenin farklı dil ve nitelikte olması olarak yorumlanmamalıdır.
- **Doluluk-Boşluk:** Kentte arazi parçalarının kullanımına göre oluşan dolu ve boş alanların birbiri ile olan ilişkisi, bağlantısı değerlendirilip iyi analiz edilmelidir. Bu analiz neticesinde ortaya çıkan bilgi kentsel yenileme ve geliştirme çalışmalarına girdi sağlamalıdır.

- **Simge Yapılar:** Kent alanlarında kentsel imge olarak görülen belirli ve önemli özelliklere sahip yapılar tespit edilmelidir. Bu yapıların kentsel mekânla olan ilişkileri doğru kurulmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.6**).
- **Tarihi Miras:** Kentsel mekânda mevcut tarihsel kimlik ve karakterin koruma ve iyileştirme çalışmaları ile gelecek nesillere özgün olarak aktarımı sağlanmalıdır. Tarihi ve kültürel sürekliliği arttırmak için kültürel ve mimari mirasın korunması teşvik edilmelidir. Yenileme ve yeniden kullanım mevcut çevre ile uyumlu olmalıdır. Tarihi yapılar için uygun yeni kullanımlar bulunmalıdır. Uygun olan yerlerde, genel kentsel alana ilgi sağlanması amacıyla, yeni gelişmelerden faydalanarak bir anlam yaratmak için yeni mimari formlar ve malzemeler değerlendirilebilir. Yeni projeye tarihi ya da kültürel unsurların dâhil edilmesi için mümkün olan her ihtimali değerlendirip proje alanındaki mevcut yapılar yeniden kullanılmalıdır. Arşivleri kaynak olarak kullanarak tarihi ve kültürel işaretler aranmalıdır. Bu yapıların çevresiyle ilişkileri ve uyumu doğru şekilde kurulmalıdır. Tarihi yapılarla olan görsel bağlantı kesilmemelidir. Tarihi yapılara komşu olması planlanan yapılarda, tarihi doku üzerindeki olumsuz etkinin en aza indirgenmesi için, yeni gelişimin kütlesi, ölçeği, özellikleri, rengi, malzemeleri ve tasarım dili, tarihi yapıyla uyumlu olmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.26,27,28**).

Çevresel Bağlam

- **Bütünlük:** Kentte gerçekleşmekte olan olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü ve bağlantılar değerlendirilmelidir. Her bir parçanın birbiri ile birlikteliğinin oluşturduğu bütünsellik muhafaza edilmelidir. Birbiriyle ilişki kurmakta yetersiz kalan ya da doğru ilişki kuramayan çalışmalardan kaçınılmalıdır.
- **Yerleşme Örüntüsü:** Kent ya da kent parçasında yerleşim alanlarını oluşturan her bir parçanın birbiri ile ilişkisi söz konusudur. Alanda yürütülecek çalışmalar, bu ilişki açısından kopuk gerçekleştirilmemelidir.
- **Yoğunluk/Hacim:** Kentsel mekânlarda nüfus, yerleşim alanlarını oluşturan yapıların kütsel durumları vb. etkenlerle kentlerde meydana gelen yoğunluk; doğru yönetim ve politikalarla kontrol edilebilmelidir. Kentsel

alandaki yoğunluğun kontrollü bir şekilde yayılım göstermesi, insan ve çevre sağlığı açısından oldukça önemlidir.

- **Komşu Birimler:** Kent ya da kent parçasında yapıların ve farklı işlevlere sahip alanların ilişkileri doğru şekilde kurulmalıdır. Yeni gelişimin çevresini olumsuz etkilememesi için, kütlesi, ölçeği, özellikleri, rengi, malzemeleri ve tasarım dili, çevresindeki komşu birimlerle uyumlu olmalıdır. Farklı işlevlerde olan yapıların birbirleriyle olan ilişkileri doğru kurulmalıdır. Bir yapı ve komşuları arasında, başarılı bir uyum sağlamak için mimari stil, çatı, cephe detayları, pencere ebatları, renk ve malzemeler gibi öğelerden faydalanabilirsiniz.
- **Yükseklik Profili:** Topoğrafik özelliklerden dolayı ortaya çıkan yükseltilere göre oluşan kentsel yükseklik görünüşleri değerlendirilmelidir. Alandaki yapıların ve açık alanların planlaması kapsamında yürütülen çalışmalarda mevcut topografyadaki yükseklik farklılıkları kullanılmalıdır. Yükseklikteki önemli değişikliklere uyum sağlayan kentsel dokuların oluşturulabilmesi için bu değerlendirmeler göz önünde bulundurulmalıdır.
- **Yatay-Düşey İlişkisi:** Yatay ve düşey kent parçalarının mekânsal ilişkileri değerlendirilmelidir. (örnek; yatayda yeşil alan ve yürüyüş yollarının, düşeyde yüksek yoğunluklu bir yapı ile olan ilişkisi)
- **Manzara Noktaları/ Bakı Koridorları:** Kent ya da kent parçasının sahip olduğu doğal veya yapay manzara noktaları ve bu noktalara ulaşımı sağlayan akslar tespit edilmelidir. Kentsel gelişmeler yaşanırken görüntü koridorları mümkün olduğunca muhafaza edilmelidir. Bakı koridorları ve manzaranın nitelikli kullanımı için gereken planlama ve tasarım gerçekleştirilmelidir. Stratejik bir yerleşim planı yoluyla kent ya da kent parçasında bulunan belirli mekânların, noktaların, yapıların görsel olarak algılanabilir olması, doğal gözlemi teşvik ederek güvenli bir ortam oluşturulmasına da katkı sağlamaktadır. Bu sebeple kent dokusu içinde görsel, fiziksel vb. tüm erişimlerin rahatça sağlanabilmesi için keskin sınırlar yerine şeffaf, algılanabilir, geçirgen alanlar tercih edilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.7**).
- **Gelişim Potansiyeli:** Kentsel her türlü müdahalede süreklilik esas olacak şekilde gelecekte ortaya çıkacak olasılıkların ve öngörülen gelişme

potansiyellerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Planlama ve tasarım çalışmaları bu doğrultuda gerçekleştirildiği takdirde ekstra iş gücü ve maddi harcamaların önüne geçilecektir. Bu çalışmaların gerçekleştirilmesi aşamasında alandaki mevcut durumun tespiti yapılmalı, kullanıcı ihtiyaçları, mevcut profil ve idari mekanizmaların stratejik planları göz önünde bulundurulmalıdır.

- **Dinamizm:** Kent ya da kent parçasında yürütülen disiplinler arası bütün çalışmalarda, devamlı gelişen-değişen kentlerin enerji ve dinamikliğini doğru yönlendirerek, kullanıcının deneyimlerine sunulması gerekmektedir. Kente yapılması öngörülen müdahalelerin bu bağlamda ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yerel Karakteristikler

- **Karakteristik:** Kendine ait eşsiz kültürel, fiziksel ve tarihi karakterleri olan alanlarda, yeni müdahaleler, bu karakterleri mümkün olduğunca korumalı ve geliştirmelidir. Alanların karakteristik özelliklerine mümkün olduğunca katkı sağlanmalıdır. Belirli bir mimari karaktere sahip alanlarda, binalarının mimari tarzı ve yerleşim örüntüsünü tamamlayıcı müdahaleler gerçekleştirilmelidir. Mimari tasarımda belirlenen yapısal özellikler; çatı çizgileri ve pervaz gibi mimari özellikleri bir araya getirmek, kapı ve pencere boşluklarının dağılımı ve ebatları, cumbalar, girişler, avlular ve bahçe duvarları alanın mimari karakterini belirlemede önemlidir.
- **Kentsel Doku:** Kenti ve öğelerini oluşturan tüm parçaların karakterleri ve birbirleri ile olan ilişkilerinin oluşturduğu doku muhafaza edilmelidir. Yeni geliştirilen tasarımlar bu dokuyu tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Özellikle sokak seviyesinde ve yayaların egemen olduğu diğer alanlarda ince taneli bir ölçek veya "doku" ile çalışmak için formun, ölçeğin ve malzemelerin ifade edildiği şekilde yapıların karakterleri tasarlanmalıdır.
- **Malzeme, Renk, Biçim:** Kentsel mekânın tüm elemanlarında; yol döşemeleri, duvarlar, çatılar vb. kullanılan malzemeler, renkler ve biçimsel ilişkiler doğru kurulmalıdır. Kent ya da kent parçasını oluşturan tüm parçaların birbiri ile olan görsel ilişkileri değerlendirilmelidir. Yüksek detaylı

ayrıntılara sahip olan malzemeler teşvik edilir. İkliminde iyi yaşlanacak dayanıklı ve yüksek performanslı malzemeler seçilmelidir.

- **Bina Cepheleri:** Mimari tasarım sonucu ortaya çıkan yapısal yüzeyler, yapısal bütünlüğü ve mimari ifadeyi bir bütün olarak göz önüne alarak tasarlanmalıdır. Cephe malzemeleri ve detaylarının, bir bütünlük ortaya koyması ve algıyı kuvvetlendirici nitelikte olması sağlanmalıdır. Görünür cephelerde büyük boş duvarlardan mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Boş duvarların, istinat duvarlarının veya garaj cephelerinin genişliğinin kaçınılmaz olduğu yerlerde, sokak düzeyinde insan ölçeğine sahip ve yayalar için tasarlanmış gazete bayileri, bilet gişeleri, çiçek dükkânları, yeşil duvarlar, vitrinler, sanatsal aktiviteler gibi müdahaleler öngörülmelidir. Dış cepheler, bakıldığında çekici olan dayanıklı ve bakıma uygun malzemelerden yapılmalıdır.

Yerel Morfoloji

- **Sınırlar:** Yapıların, sokakların, yeşil alanların, kenti oluşturan tüm katmanların birbirlerine karşı oluşturdukları sınırlar kent alanı içindeki devamlılığı ve kenti oluşturan tüm parçaların denge ve uyumunu destekleyici nitelikte olmalıdır. Kenti oluşturan tüm parçaların birlikteliklerinin oluşturduğu bütünsel düzen sınırların okunabilir ve geçişlerin kesintisiz olmasıyla sağlanabilir.
- **Ölçek:** Kenti oluşturan öğelerin oransal değerleri değerlendirilmelidir. Bina cepheleri, girintileri, istinat duvarları, avlu ve dış mekânlarda insan ölçeğinde olan mimari özellikleri, unsurları ve detayları, genel mimari konseptte uygun bir şekilde tasarlanmalıdır.
- **Kütle:** Kentsel mekânda kütle; mekânın özellikleri, önerilen kullanım yerleri ve açık alanlar dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Kentsel gelişim gerçekleşirken yapı kütlelerinin algısal etkisi üzerinde çalışmalar yapılmalıdır. Büyük projelerin algılanan kütlelerini azaltmak için ikincil mimari öğeler kullanılmalıdır. Yeni projelerin tasarlanırken temas ettiği bölgeler arasında başarılı bir geçiş sağlanmalıdır. Bazı alanlarda en iyi yaklaşım, bina yüksekliğini düşürmek, binanın kütlelerini ayırmak veya bina cephelerinde bitişik özelliklerin ölçeğini eşleştirmek olabilir.

- **Okunabilirlik ve Esneklik:** Kenti oluşturan parçalar bir düzen, denge ve oran içinde çeşitlilik gösterebilmeli, mekânsal ve yapısal okunabilirlik ve esnekliğe sahip olmaları gerekmektedir. Okunabilirlik ve esneklik arasında bir denge oluşturmak için gayret edilmelidir. Yapılar temel işlevleri ve kullanımları dışardan kolayca tespit edilebilecek şekilde tasarlanmalı, böylece yapıya erişmek ve anlamak kolaylaşır.
- **Parsel İlişkileri (Ada-Parsel Boyutları/Konumu):** Kent parçalarının bulunduğu ya da yapılaşmanın olduğu sınırlanmış arazi parçasının boyut ve kent içindeki konum ilişkilerinin doğru kurulmuş olmasına özen gösterilmelidir. Doğru parsel konumlandırması ve boyutlandırmasının gerçekleştirilemediği alanlarda kentteki süreklilik sağlanamaz. Parsellerin köşe ya da ara parsel olması durumlarının kullanımlarına etkileri değerlendirilmelidir. Köşe parseller geçiş noktası ya da odak noktası olarak kullanılabilir. Bir ara parseldeki binanın nasıl tasarlanacağı ile ilgili ipuçları için bitişik binaların kullanım ve ölçeklerine bakılmalıdır.

Kamusal Alan

Kentliler için rahat ulaşılabilir, algılanabilir, kullanılabilir olan ortak kullanım alanları tasarlanmalıdır. Kentsel tasarım tüm yönleriyle kamusal alana bir miktar katkıda bulunur. Bu katkıların maksimum düzeyde sağlanması kentsel mekânın gelişimi ve sürekliliği açısından çok önemlidir. Kent genelinde daha geniş bir açık alan ağına olumlu katkıda bulunmak için açık alanlar doğru planlanmalıdır. Mevcut kamusal alanların özelliklerini ve faaliyetlerini geliştirebileceği yolları düşünülmelidir. Kentsel alanlarda yapılacak her müdahalede kamu yararının öncelikli olması gerekmektedir. Herhangi bir girişimcinin bireysel menfaatleri doğrultusunda değil öncelikli olarak kamu yararının düşünülmesi gerekmektedir.

- **Açık Alanlar:** Aktif ve pasif kullanımların işlevsel gerekliliklerini karşılamak için planlı ve düzenlenmiş açık alanlar teşvik edilmelidir. Ayrıntılı peyzaj tasarımı, okunabilirliği en üst düzeye çıkarmak, rahat bir ortam oluşturmak ve kenti yeşillendirmek için çok önemlidir. Bir yer hissi yaratmak için açık alanlarda simgesel yapılar-odak noktaları ön plana çıkarılmalıdır. Simgesel yapılar açık alanı karakterize eder. Açık alanlar, farklı kotlarda kullanıcıların ulaşabileceği zemin, ara kot ve çatı seviyelerinde

teşvik edilmelidir. Açık alanlara erişilebilirlik en üst düzeye çıkarılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.16**).

- **Cadde ve Sokak Görünümü:** Yayaların yolculuklarını ilginç kılmak ve canlılık kazandırmak için ilgi çekici yüzeyler tasarlanmalıdır. İnsan ve yapı arasında ara ölçek oluşturabilmek için insan faktörlü tasarım öğeleri sağlanmalıdır. Mimari tasarım, mimari detaylandırma ve yapı malzemelerinin seçiminde yapı cephesi, özellikle zemin ve birinci kat seviyesinde bu ölçek esas alınarak tasarlanmalıdır. Cadde ve Sokaklar arasında tutarlılık ve uyumluluk sağlanmalıdır.
- **Yaya Yolları:** Yaya sirkülasyonunun doğru şekilde sağlanması kentsel mekânın yaşaması için çok önemlidir. Sirkülasyonu olumsuz etkileyen hususlara ilişkin planlama safhasında tedbirler alınmalıdır. Yaya akışı ve dolaşımının, yoğun olduğu bölgeye geniş alanlar tasarlanmalıdır. İklimsel etkiler, yaya hareketlerine rahatsızlık verici ve kısıtlayıcı etki edebilmektedir. Bu tür olumsuz etkileri en aza indirmek çok önemlidir. Yaya sirkülasyonu için mikro-iklim dikkate alınarak temiz, erişilebilir, güvenli ve dikkat çekici bir yaya ortamı sağlanmalıdır. Engelli kullanıcılar için kolay erişim sağlanmalıdır. Nitelikli ve kolay dolaşımı sağlamak için yaya yolları kullanıcı istekleri doğrultusunda tasarlanmalıdır. Yaya akışını sınırlayacak ve rahatsızlık verecek müdahalelerden kaçınılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.18,19**).
- **Kaldırım Genişliği ve Yüzeyi:** Kaldırım, yaya akışlarının, sokak mobilyalarının yerleştirilmesi ve peyzaj düzenlemelerinin yapılması için yeterli genişlikte olmalıdır. Eski kentsel mekânlarda, mevcut ihtiyaçlara hizmet etmek için yetersiz genişlikte olan kaldırımların, bina gerilemesi yoluyla genişletmek için çaba gösterilmelidir. Yeni kalkınma alanlarında kaliteli bir yaya ortamı oluşturmak için daha geniş kaldırımlar sağlanmalıdır. Kaldırım genişliğini belirlerken, tüm gereksinimleri karşılamak için planlama aşamasında yeterli genişlikte kaldırıma izin verilebilmesi için ilgili kamu hizmetleri ve devlet dairelerine danışılmalıdır. Kaldırım yüzeyi görsel olarak ilgi çekici olmalıdır. Desenli kaplama, tuğla kaplama veya taş kaplama gibi yüksek kaliteli döşeme yüzeyleri kullanılmalıdır.

- **Peyzaj:** Kamusal alan kalitesini iyileştirmek için yol kenarlarına yüksek kaliteli peyzajlar sağlanmalıdır. Peyzaj alanları renk, ölçek ve biçim olarak kentsel mekânla iyi ilişkiler kurabilmelidir. Kamusal alanın ısı birikimini azaltmak için ağaçlar, çalılıklar, peyzajlı alanlar dâhil edilmelidir. Bitkileri, mevsimsel renkleri ve ihtiyaçları açısından iyi organize etmek gerekmektedir. Gölgeyi yaya yolları sağlamak için, bitki türlerinin fiziksel olarak sağlam ve trafik dumanlarına dayanıklı olması gerekebilir. Ağaçların kökleri, borular ve kablolar gibi yer altı araçlarına müdahale etmemelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.20**).
- **Kent Mobilyaları:** Kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik ve alanın karakterini tamamlamak için yüksek kaliteli kent mobilyaları kullanılmalıdır(Şekil 53). Ticari ve turistik alanlarda standart uygulamalar yapılmamalıdır. Kent mobilyaları, sürücülerini ve yayaları yönlendirmek için görsel ipuçları olarak kullanılabilirler. Tasarımlarda engelli kişiler için gerekli hususlar dikkate alınmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.21**).
- **Tabela ve Reklam Panoları:** Tabela ve reklam panolarının yerleri ve tasarımlarının sokak sahnesi üzerindeki görsel etkileri üzerine özenle çalışılmalıdır. Tabelaların, sürücü ve yayaların yollarını belirlemeleri için açık ve anlaşılır olması sağlanmalıdır. Gereksiz tabela uygulamasından mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Reklam panolarının konumu, ebatları ve kullanılan renkler belirli bir program dâhilinde gerçekleştirilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.22**).
- **Üst ve Alt Geçitler:** Üst ve alt geçitler, araçların ve yayaların arasındaki çatışmayı en aza indirmek, araçsız ortam sağlamak, trafik gürültüsü ve dumanlardan kaynaklanan istenmeyen etkilerden kaçınmak ve yaya hareketine imkân sağlamak açısından mükemmel bir fırsattır. Üst ve alt geçitlerde yayalara güvenli ortam sağlayabilmek için yüksek kaliteli, iyi tasarlanmış yüzeyler ve döşeme malzemeleri, aydınlatma elemanları ve diğer tasarım öğeleri kullanılmalıdır. Üstgeçitler görünüş koridorlarını ve binalardaki manzarayı engelleyen büyük görsel etkilere neden olur. Üstgeçitlerin konumlandırılması ve boyutları hususunda kullanıcı ihtiyaçları ve mekânsal örgütlenmeler dikkate alınmalı, görüntü koridorları ve manzarayı kesmemesine özen gösterilmelidir. Üst geçit ayakları, yayaların

kolaylıkla dolaşımını sağlayacak şekilde koordine edilmelidir. Uygun olan yerlerde, olumsuz görsel etkiyi en aza indirmek için bitkisel ünitelerin kullanımı gibi uygulamalar gerçekleştirilmelidir. Mümkün olan her yerde trafiği zemin seviyesinin altına alarak, yaya çevresini gerçekten iyileştirebilen, alt geçitlerin yapımı teşvik edilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.23**).

- **Girişler:** Girişler, belirgin, tanımlanabilir ve ayırt edici net görüş hatlarına sahip ve sokağa görsel olarak bağlı olmalıdır. Girişler ve kapılar, koordine edilmiş zemin yüzeyleri, çevre düzenlemesi ve aydınlatma elemanlarından oluşan bir koleksiyon olarak tasarlanmalıdır. Ana girişler, yapının genel kullanımıyla ilgilidir. Bu sebeple, tüm önemli erişim noktalarını birbirine bağlayan bir yere yerleştirilmelidir.
- **Mahremiyet:** Kentsel mekânda bulunan tüm özel alanlar ile kamu alanlarının, belli sınırlarla ayrılması ve bu şekilde kullanıcıya kaliteli ve özel bir yaşam hakkı verilmesi gerekmektedir. Mahremiyetin sağlanması için konut ile cadde veya komşu binalar arasında tampon bir bölge olarak yarı özel alanlar bırakılması teşvik edilmelidir. Bu tür bir boşluk ile geçişi tanımlı hale getirebilir, aynı zamanda kaldırımdan yapıya bir gerileme sağlayıp, peyzaj yapılması için alan ortaya çıkarabilirsiniz. İyi bir peyzaj alanı, kamuya açık alanlardan özel alana başarılı bir geçiş sağlar. Bu geçiş alanıyla halk tarafından, kaldırımdan özel konuta geçişin açıkça anlaşılması sağlanır.
- **Emniyet ve Güvenlik:** Kentsel mekânlarda (geçitler, kamusal alanlar, yeşil alanlar vb.) kentlilerin güvenliğinin sağlanması, mekânsal kalite ve sürekliliği doğrudan etkilemektedir. Emniyet ve güvenlik ihtiyaçları karşılanamayan mekânlar, kullanım görme potansiyelini zamanla yitirir. Emniyet ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak adına gerekli tedbirler alınmalıdır. Kentsel mekânda emniyet ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak adına görüntü koridorlarının kesintisiz sağlanması, doğru ve yeterli aydınlatmanın sağlanması ve sokak düzeyinde şeffaflığın ve geçirgenliğin sağlanması gerekmektedir. Kapıların, pencerelerin, balkonların ve sokak düzeyinde ki kullanımların planlı yerleştirilmesi yoluyla görüntü koridorları sağlayarak güvenli bir ortam oluşturulmalıdır. Yol aydınlatmaları, giriş aydınlatması ve güvenlik amacıyla aydınlatmalar da dâhil olmak üzere, yeterli lümen yoğunluklarında ve ölçeklerinde aydınlatma sağlanmalıdır. Kentsel mekânda yer alan duvar ve

bitkilerin arkasındaki, köşelerdeki ve dar geçitlerin arasındaki boşluklara görüşleri açık tutarak sokak düzeyinde kullanımların şeffaf olmasını sağlanmalıdır. Kamusal alanda opak olmayan yüzeyler yerine yarı şeffaf yüzeyler tercih edilmelidir.

- **Gürültü Kontrolü:** Kentsel mekân kalitesini doğrudan etkileyen bir başka etken gürültü kontrolünün doğru müdahalelerle sağlanmış olmasıdır. Gürültüye maruz kalmak durumunda olan kullanıcıların yaşamsal kalitesi doğrudan etkilenmektedir. Bu sebeple kentsel mekânda gürültü kontrolünün sağlanması adına gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirlere kentsel mekânlarda gürültü kaynaklarının yok edilmesi için tampon bölgeler oluşturulması, gürültü önleyici akustik bariyerler vb. ile kontrolün sağlanması örnek verilebilir.
- **Açık Alan Kullanımı:** Açık alanların nitelikli bir şekilde kullanımının sağlanması oldukça önemlidir. Açık alanlar, tüm kullanıcıların fiziksel aktivite ve sosyal etkileşim ihtiyacını karşılayabilecek ortak ve özel açık alanlar tasarlayın. Doğru kullanım alanlarının ve örgütlenmenin sağlanabilmesi için belirli bir plan ve program doğrultusunda hareket edilmelidir. Kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak için her alanın bir amaca ve fonksiyona sahip olmasını sağlayarak her açık alanın boyutu, kullanımları, faaliyetleri ve özellikleri belirlenip tasarlanmalıdır. Alanın, yakınlardaki diğer kamusal açık alanlarla birlikte kullanımı ve etkinliklerin ilişkileri değerlendirilmelidir. Güneşli alanlarda etkinlik bölgeleri yoğunlaştırılmalı ve yaya yollarıyla doğrudan doğruya ulaşım imkânı sağlamalıdır. Alan etkinliklerinin programlanması yoluyla mevsimsel ve günlük, ışık ve hava değişimlerindeki değişen çevre koşullarına uyum sağlanmalıdır. Açık alanın canlı olması, ekonomik imkânlar sağlama ve kamu güvenliğine katkıda bulunması için, her mevsim etkinlikler düzenlenmelidir.
- **Kıyı Şeridi:** Kentsel mekânın çekici, canlı, erişilebilir ve sembolik hale getirilebilmesi için doğal bir miras olan kıyı şeritlerinden maksimum düzeyde faydalanmak gerekmektedir. Kıyı alanları aktivite ve kullanım çeşitliliğine sahip olmalıdır. Kıyı için görsel ilgi sağlayan faaliyetler teşvik edilmelidir. Balık tutma gibi etkinlikler teşvik edilebilir. Kıyı şeridinde yaya ulaşımının sürekliliğini engelleyecek ve su ile görsel bir engel oluşturabilecek

uygulamalardan kaçınılmalıdır. Kıyı şeridi, yürüyüş ve koşu yolları, bisiklet yolları, balık tutma alanları ve oturma alanları gibi sürekli sahil faaliyet alanları ile desteklenmelidir. Peyzaj alanları, oturma alanları, tekne turları ve kıyı alanının canlılığını güçlendirecek küçük iskeleler gibi ilgi noktaları veya düğüm noktaları tesis edilmelidir (bkz. **Ek-1, Şekil.10**).

Kıyı alanlarında yapılaşma kontrol altında tutulmalı çok katlı uygulamalardan ve silüete aykırı uygulamalardan mümkün olduğu mertebe kaçınmak gerekmektedir. Yapı yükseklikleri, insan ölçeğinde olmalı ve kullanıcıların kolay kullanım, etkileşim ve algılamasını kolaylaştırmalıdır. Yapı kütleleri ve konumlandırılması ilgi noktaları ve düğüm noktaları oluşturmayı ve kıyı şeridinden iç bölgelere görsel geçirgenliği sağlamayı amaçlamalıdır. Tekdüze bir kıyı şeridi oluşmaması için kütleli çeşitlilik sağlanmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.12**).

Araç dolaşımı ve otopark, sahilden belirli bir mesafeye kadar yasaklanmalıdır. Yayıların, deniz kenarındaki deneyimden tam olarak keyif almasını sağlamak için yaya dostu bir ortam sağlanmalıdır. Kent merkezinden kıyılara geçişler kolaylaştırılmalı ve maksimum düzeye çıkarılmalıdır. Bu sürekliliğe engel teşkil edecek unsurlar kaldırılmalı ve bu tür uygulamalardan kaçınılmalıdır (bkz. **Ek-1, Şekil.13**).

- **Trafik/Ulaşım:** Kent içinde tüm noktaların birbiri ile olan bağlantılarının iyi kurulmadır. Herkes için kolay ve ulaşılabilir bir kent tasarlanmalıdır. Lastik tekerlekli araçlar, raylı sistemler, hava ve deniz ulaşımı araçlarının birbirileri ile olan bağlantıları trafiğe sebebiyet vermeyecek şekilde planlanmalı ve ilişkileri kurulmalıdır. Durak ve terminal noktalarının konumu sıkışıklığa mahal vermeyecek şekilde planlanmalıdır. Kentin yoğun kullanım gören merkezlerine kullanımı daha da yoğunlaştıracak müdahalelerden kaçınılmalıdır. Trafik yoğunluğunun çok olduğu alanlara alternatif ulaşım güzergâhları hazırlanmalı ve kullanımı teşvik edilmelidir. Otoban geçiş ücretleri makul seviyelerde tutulmalı ve kullanımları teşvik edilerek şehir içinden geçişler azaltılmalıdır. Şehir merkezlerinde mümkün olduğu sürece trafik yerin altına taşınmalıdır.

- **Toplu Taşıma:** Lastik tekerlekli araçlar, raylı sistemler, deniz ulaşımı gibi toplu taşıma için kullanılan tüm taşıma sistemlerinin, durakların, bağlantı noktalarının herkes için kolay ulaşılabilir ve kullanılabilir olması gerekmektedir. Kentliler için öncelikli kullanım toplu taşıma araçları olmalıdır. Toplu taşıma duraklarının konumu, alanın trafik analizi yapılarak belirlenmeli, trafik yoğunluğunun az olduğu yerlere yerleştirilmelidir. Kuyruk ve bekleme alanlarını önceden öngörerek planlamalı ve mevcut yaya akışını kesintiye uğratmayacak şekilde organize edilmelidir.
- **Otopark Alanları:** Kentsel mekânın kullanımını sağlayabilmek için otopark alanlarının çözümü stratejik planlamalarla gerçekleştirilmelidir. Otoparkların konumu ve kapasiteleri ihtiyaçlar doğrultusunda karar verilmelidir. Dönemlik araç miktarındaki artış ve azalışlarda göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Otopark alanlarının kapasitelerinin belirlenmesinde alandaki araç sayısında gerçekleşen dönemsel artış azalışlar en önemli etkenlerdendir. Otoparkların konumları, kent merkezlerinde araç ve yaya trafiğinin yüksek olduğu yerlerde seçilmemelidir. Ulaşımın daha kolay olduğu alanlarda konumlandırılmalıdır. Ücretsiz otopark imkânları yaygınlaştırılmalıdır. Ücretli olan otoparklarda ise ücretler makul seviyelerde tutulmalıdır.

Sürdürülebilirlik

- **Enerji:** Kentte bütün alanlarda minimum enerji kullanımı ile verimlilik sağlanmalıdır. Kentsel mekânda yapılacak herhangi bir çalışma yapılmadan önce, enerji tüketimini bina formu ve yerleşim yerinin nasıl etkilediği incelenmelidir. Yer kararlaştırılırken ve tasarım kararları alınırken bu bilgiler değerlendirilmelidir. Kent genelinde enerji tasarrufu sağlayan yapı malzemelerinin kullanılması teşvik edilmelidir. Güneş ve rüzgâr enerjisi gibi doğal enerji kaynaklarından maksimum düzeyde fayda sağlanmalıdır.
- **Ekoloji:** Kentsel alanlarda mevcut ekolojik alanların sürekliliğinin sağlanması ve korunması sağlanmalıdır. Sürdürülebilir bir çevre yaratmak adına, doğayla iç içe alanlar oluşturmak için kentsel alanlarda planlı bitkilendirme ve yeşillendirme gerçekleştirilmelidir. Doğal çevre olarak nitelendirilen bütün alanların korunması, yapılaşmanın doğal çevreye zarar vermeden oluşturulması sağlanmalıdır. Çevresel negatif etkileri en aza

indirerek, mikro klima, yeşil alan ve rüzgâr yolları gibi tüm doğal özelliklerinin korunmalıdır. Devamlılığının sağlanması ile yaşanabilir bir çevre oluşturulmalıdır.

- **Havalandırma:** Kentsel mekânda hava kirliliğini yok eden veya azaltan önlemler alınmalıdır. Havalandırma değerlendirmesinden önce arazi kullanımı konusunda, büyük ölçekli gelişmelerin planlanması ve tasarımı konularında öneriler sunulmalıdır. Bu öneriler kamusal projelere ve büyük ölçekli planlara referans sağlamalıdır. Özel teşebbüs, bu önerileri dikkate almaya teşvik edilmelidir. Kamusal alanda makro düzeyde rüzgâr yayılımı sağlanmalıdır. Hava kalitesinin yükseltilmesi için yönergeler geliştirilmelidir. Havalandırmaya gereken ihtimamın gösterilmesi, planlama ve tasarım sürecinde en önemli hususlardan biridir. Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak adına bir denge oluşturulmalıdır. Kentsel dönüşümden kaynaklanan fırsatlar ortaya çıktığı zaman, eski yerleşim alanları bu yönelere dayalı iyileştirmeleri izleyecek şekilde planlanmalıdır. Yeni kentleşme alanları bu yönergeler doğrultusunda planlanmalıdır. Alanlar, rüzgâr hareketlerine elverişli olarak tasarlanmalıdır. Havalandırma akslarında geçiş yolları sağlanmalı ve çevrenin mikro iklimi iyileştirilmelidir. Bağlantı noktaları, ana yollar, açık alanlar, yüksek ve düşük katlı binalar, deniz ve kara esintilerini kesintisiz iletecek düzende olmalıdır. Rüzgâr aksında engel teşkil edecek yapılaşmadan kaçınılmalıdır. Ana havalandırma akslarında olan küçük yollar genişletilmeli ve kente olan rüzgâr etkisi kontrollü bir şekilde arttırılmalıdır.

3.2. Yerel Kimlik Bağlamında Eyüp Meydanı Ve Yakın Çevresine Ait Sorunların Araştırılması

Kentsel tasarım rehberi kapsamında çalışmalarını yürüttüğüm konu aslında içeriğinde birçok disiplini ve parametreyi içermektedir. Bu parametrelerin ilk sırasında yer alan kalite parametresi, kentsel mekân bağlamında değerlendirildiğinde, kentsel kalitenin oluşturulmasında, fiziksel, sosyal ve ekonomik durumların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bölüme giriş kısmında da belirtildiği üzere aslında kentsel kalite, istenilen fonksiyonları ve konfor koşullarını yerine getirebilme ve kullanıcılarının taleplerine yanıt verebilmesi ile ölçülmektedir. Bu bağlamda baktığımızda kentsel kalite, kentsel mekânın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için doğru bir şekilde uygulandığında sağlanabilmektedir.

Küreselleşme ile kentlere olan ilginin artması bu bağlamda sürekli artmakta olan taleplerin karşılanabilmesi amaçlı istenilen hedefe ulaşmak için yenilikçi kentsel tasarım yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda istenilen hedefe ulaşılabilmesi, kaliteli bir tasarım yapılabilmesi amaçlı yerel yönetimde planlama yapılması gerekmektedir. Doğru planlama yöntemleri ile kentlerde oluşan problemlere çözüm odaklı yöntemler geliştirilmesi için ‘kentsel tasarım kavramı’ gündeme gelmiştir. Planlama ile kontrollü bir şekilde yapılan kentsel form ve tasarım projeleri kentlerdeki kişilerin ve ülkelerin ekonomik gelişimini sağlamakla beraber küreselleşme ile değişen sistem ile ‘kentsel tasarım’ değerini arttırmaktadır.

Sürdürülebilirlik ile daha yaşanabilir kentler tasarlanması, kentin ve kullanıcılarının ihtiyaç gereksinimlerine yanıt verebilmek amaçlı kentsel tasarım yapılmaktadır. Bu bağlamda kontrollü ve doğru bir kent tasarımı için ‘kentsel tasarım rehberleri’ hazırlanmaktadır. Kentsel tasarım rehberlerinden, o kente ait yapılacak kentsel değişimlerin amaç, kapsam, ihtiyaç gereklilikleri, öneriler, kontrol ve çoklu disiplinler ile birlikte bütüncül bir çalışma yapılabilmesi amaçlı o kente ait bir bilgi deposu / aracı olarak faydalanılmaktadır. Kentsel tasarım rehberleri, imar planlarının ve diğer niceliksel standartların tamamlayıcısı olarak kullanılmaktadırlar.

Kent tasarımları birçok parametreye bağlı olarak her kent için değişkenlik ve çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle her kentin tasarım rehberi birbirinden ayrı olarak hazırlanmaktadır. Bunun en önemli nedeni, her kentin kendine ve toplumuna ait bir bölgesel kimliği, yerel karakterleri ve ihtiyaç gerekleri olmasıdır. Bu bağlamda

tez içeriğinde, kentlerin doğru bir şekilde yenilenebilmesi amaçlı, Hong Kong ve Seattle Kentsel Tasarım Rehberleri yerel kimlik bağlamında incelenerek bölgesel kimlik, yerel karakteristik, yerel morfoloji, doğal özellikler, kamusal alan, sürdürülebilirlik gibi parametrelerle değerlendirmeler hazırlanmıştır. Bu bölümde yerel kimlik bağlamında Hong Kong ve Seattle Kentsel Tasarım Rehberleri incelemesi neticesinde ortaya çıkan, değerlendirme bölümü kapsamında Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresine ilişkin sorunlar değerlendirilecektir.

Şekil.39. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresi

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

Doğal Özellikler

- **Topografya:** Eyüp, denizden karaya doğru yükselen dik bir topoğrafyaya sahiptir. Fiziksel bağlamı kentsel form üzerinde büyük öneme sahiptir. Kent, Eyüp Meydanı ve etrafından dik yamaçlara doğru örgütlenmiştir. Geçmişten günümüze projeler gerçekleştirilirken, doğal topoğrafya kontrollü bir şekilde faydalanıldığı pek söylenememektedir. Yeryüzü şekillerinin bazı yerlerde proje tasarımına yön verdiği gözlemlense de çoğu yerde, mevcut araziye adaptasyon nitelikli bir şekilde sağlanamamıştır. Özel teşebbüsün müdahil olduğu alanlarda var olan yükseklik farklılıklarının okunmasına gerekli ihtimamın gösterilmediği gözlemlenmektedir.

Şekil.40. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresi Genel Görünüm

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Güneş Işığı:** Güneş ışığı, kentsel mekânın kalitesini belirleyen en önemli etkenlerden biridir. Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde gerçekleştirilmiş bir aydınlanma planı söz konusu değildir. Güneş ışığının geliş yönü, açısı, gölge alanları ve saatleri değerlendirilerek ihtiyaç doğrultusunda planlama yapılması hususunda gereken çalışmaların tam olarak gerçekleştirilemediği gözlemlenmektedir.
- **Bitkiler:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde yer alan mevcut ağaç dokusu istisnalar yer yer olsa da genel manasıyla korunup muhafaza edilmiştir. Yerel bitki türlerinin, nitelikli bir şekilde tasarımın bir parçası haline getirilemediği gözlemlenmektedir.

Şekil.41. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresinde Korunmuş Ağaç Dokusu

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Su:** Yağmur suyunun depolanıp, sulama vs. için tekrar kullanılmasına ilişkin bir çalışma bulunmamaktadır.

Bölgesel Kimlik

- **Kimlik:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinin tanımlı hale getiren, belirli kılan, en önemli özelliği tarihsel niteliğidir. Kentsel yenileme ve geliştirme çalışmaları gerçekleştirilirken yapılan birçok hata bu tarihi izlerin bir kısmının yitirilmesine sebebiyet vermiştir. Günümüzde kentsel kimlik ve karakterin meydana getirdiği özelliklerin oluşturduğu imgesel durum, genel manasıyla korunmuş olsa da tam olarak muhafaza edilememiştir.

Şekil.42. Eyüp Meydanı Ve Yakın Çevresine Ait Tarihsel Kimlik

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Yerel Mimari Karakter:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresi, Osmanlı Dönemi Türk şehirciliğinin tipik örneği olarak değerlendirilebilir. Bugün hala tarihi özellikleriyle kültürel değerlerini bünyesinde barındırmaktadır. Tarihi konut mimarisini, konut yapılarının oluşturduğu doku ile belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Geçmişte bu denli net okunabilen yerel mimari karakter, günümüzde gerçekleşen yapılaşmalarla birlikte bu şekilde değerlendirilememektedir. Kentsel alana gerçekleşen yeni müdahalelerin bir mimari dil barındırma gibi bir hassasiyeti olmadığı için, yerel mimari karakter okunabilirliğini gün geçtikçe kaybetmektedir.
- **Çeşitlilik ve Ritim:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde alanı oluşturan parçaların, yapısal ve mekânsal bazda bir oran, düzen ve denge içinde olduğu

söylenememektedir. Alanda gerçekleştirilen müdahaleler, Algıyı kuvvetlendirici nitelikte değil, aksine algısal bir karmaşa durumu söz konusu olmaktadır.

- **Simge Yapılar:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde birçok simgesel yapı söz konusudur. Bunlara Eyüp Meydanı' nın çevresinde örgütlendiği Eyüp Sultan Camii ve Zal Paşa Camii, Feshane, Rami Kışlası örnek verilebilir. Bu yapıların çevresiyle ilişkilerinin kontrollü ve doğru şekilde kurulmadığı gözlemlenmektedir.

Şekil.43. Eyüp Sultan Camii Görünüşü

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Tarihi Miras:** İstanbul'un tarihi mirasına ilişkin incelemelerimizde gravürler önemli bilgi kaynakları olarak karşımıza çıkmaktadır. Eyüp' ün tarihi mirası, kentsel doku gelişiminin algı üzerinde bıraktığı etkiler ve topoğrafya üzerindeki kurgunun değerlendirilmesinde gravürler başvurulması gereken bilgi kaynaklarıdır.

‘Eyüp; kent surları dışındaki konumu nedeniyle tarihi olarak ibadethanelerin ve mezarlıkların bulunduğu bir mahalledir. Kara surlarına paralel olarak uzanan mezarlık kuşağı mahalleyi doğudan, Eyüp Mezarlığı ise batıdan sarmaktadır. Eyyub-el Ensari' nin ki başta olmak üzere çok sayıda türbesi olan bu semtte gömülmek, Müslümanlar tarafından her zaman makbul sayılmıştır. Son derece dik bir yamaç üzerine yerleşen ve geniş bir alana

yayılan Eyüp Mezarlığı, mezarlık içinde çizilen yollar ve selvi ağaçları, gravürde gerçekçi bir biçimde betimlenmiştir. Manzarasıyla ve mahallelerin arasındaki konumuyla Eyüp Mezarlığı her zaman gelip geçenin çok olduğu, zaman zaman insanların durup soluklandığı bir yer olmuştur. Mezarlığın bu ‘yaşayan’ tarafı gravürde yansıtılmıştır [40].’

Eyüp’ün tarihi mirası incelenirken tarihi surlar, ibadethaneler ve mezarlıklar incelenmelidir. Geçmişten günümüze ibadethaneler ve mezarlıkların oluşturmuş olduğu bu anlamsal bütünlüğün kaybedilmemesine ilişkin birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların farklı dönemlerde ve koşullarda gerçekleştirilmesi ve herhangi bir yönerge kapsamında gerçekleştirilememiş olması, tarihi dilin anlam bütünlüğüne zarar vermiş ve gün geçtikçe okunabilirliğini yitirmesine sebebiyet vermiştir. Özellikle tarihi mezarlıkların, yeni gerçekleştirilen müdahalelerle var olan kimliğinin kaybolmasının ve silüetin olumsuz yönde etkilenmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Eyüp Mezarlığına yapılacak müdahalelerin sınırlarını belirleyen, yer yer zorunlu, yer yer öneri niteliğinde hazırlanacak bir yönerge ihtiyacının söz konusu olduğu gözlemlenmektedir.

‘Eyüp Mezarlığı’ ndan Haliç betimlemesinde kara surlarına paralel olarak Haliç’ e inen ve her biri bir anıt cami ile sonlanan ard arda dizilen tepeler görülmektedir. Bu tepeler ışık ve gölge oyunları ile vurgulanmakta, tepeleri tanımlayan anıtlar gerçek konumlarına uygun betimlenmektedir. Barlett’ in tepeyi bu şekilde betimlemesinde, yedi tepeli kent kurgusu betimleyici olmalıdır. Daha öncede belirtildiği gibi gezginler, yazarlar, Konstantinopoli’ in Yeni Roma olarak yeniden kuruluşuna dayanan yedi tepeli kent kurgusunu bilmekteydiler. Kentin anıtsal yapılarla yeniden tanımlandığı Osmanlı döneminde, anıtsal camilerin yerlerinin seçiminde, kentin tarihsel topografyasındaki bu belirleyici kurgu sürdürülmüştür. Osmanlı, kimilerinin iddia ettiği gibi plansız bir şekilde hareket etmiş ve selatin camilerini rastgele seçtiği yerlere inşa ettirmiş olmamalıdır. Anıtsal yapılar arasında geometrik bir düzen söz konusudur. Örneğin, Nuri Osmaniye Cami merkez alındığında, Ayasofya ve Süleymaniye Camileri eşit mesafede kalmaktadır. Altı tepe nokta arasındaki mesafeler yaklaşık olarak birbirine

eşittir. Sonuç olarak kentin anlamsal kurgusu ile geometrik dizgelerin örtüştüğü söylenebilir [40].’

Gravür incelemelerinde de karşımıza çıkan yedi tepeli kent kurgusunun, Eyüp tepelerinde ki ışık-gölge oyunlarının ve tepeleri tanımlayan anıtsal yapılar arasında geometrik düzenin korunmasına özen gösterilmeli, kentin anlamsal kurgusu ile geometrik dizgelerin örtüşmesi sağlanmalıdır.

Mevcut tarihsel kimlik ve karakterin koruma ve iyileştirme çalışmaları ile gelecek nesillere özgün olarak aktarımı sağlanmalıdır. Geçmişte yanlış uygulamalar ve politikalar sebebiyle birçok tarihi yapı zarar görmüş, niteliğini yitirmiş ya da izleri silinmiştir. Günümüzde bu tahribatın giderilmesi adına çalışmalar yürütülmektedir.

Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde, tarihsel dokunun özgünlüğünün ve bütünlüğünün sağlanması adına büyük adımlar atılmış olsa da yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Tarihi yapılara komşu olması planlanan yapılarda, tarihi doku üzerindeki olumsuz etkinin en aza indirgenmesi için, kütle, ölçek, renk, malzeme ve tasarım dili uyumuna ilişkin çalışmaların yeterli olmadığı gözlemlenmektedir.

Çevresel Bağlam

- **Bütünlük:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde gerçekleşmekte olan olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü ve bağlantılar değerlendirildiğinde, bütünlük sağlanmadığı gözlemlenmiştir. Geçmişten günümüze gerçekleşmiş yapısal müdahalelerin, birbiriyle ilişki kurmakta yetersiz kalan ya da doğru ilişki kuramayan yapılaşmayı doğurduğu gözlemlenmektedir.
- **Yerleşme Örüntüsü:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde yerleşme örüntüsü meydana uzaklaştıkça okunabilirliğini yitirmekte, her bir parçanın birbiri ile olan ilişkisi zayıflamaktadır. Alana gerçekleşen müdahalelerin, bu ilişki ağının destekleyici nitelikte gerçekleşmediği gözlemlenmektedir.
- **Yoğunluk/Hacim:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde yoğunluk doğru şekilde programlanamamış, nüfus ve sermaye, meydanın yaya sirkülasyonunun yoğun olan kısımlarında çok yoğundur. Kentsel alandaki yoğunluğun kontrollü bir şekilde yayılım göstermediği gözlemlenmektedir.

- **Komşu Birimler:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde yapıların ve farklı işlevlere sahip alanların ilişkilerinin doğru şekilde kurulmadığı gözlemlenmiştir. Günümüzde gerçekleşen yapılaşmanın, kütle, ölçek, renk, malzeme ve tasarım dili konularında, çevresindeki komşu birimlerle uyumlu olma endişesini gerektiği kadar taşımadığı gözlemlenmektedir.
- **Yükseklik Profili:** Topoğrafik özelliklerden dolayı ortaya çıkan yükseltilere göre oluşan kentsel yükseklik görünüşlerine ilişkin detaylı çalışmalar gerçekleştirilmiş olsa da bu çalışmalardan edinilen deneyimler tasarım ve uygulamada gerektiği gibi kullanılamamıştır.
- **Manzara Noktaları/ Bakı Koridorları:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinin sahip olduğu doğal veya yapay manzara noktaları ve bu noktalara ulaşımı sağlayan aksların tespit edildiği ve bakı koridorlarında ki görsel sürekliliğin sağlanması adına gereken planlama ve tasarım önerilerine ilişkin çalışmalar ilgili idareler tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında gerçekleştirilmiştir. Ancak bu verilerin kentsel gelişmeler yaşanırken görüntü koridorlarının muhafaza edilmesi ve stratejik bir yerleşim planı yoluyla kentte bulunan mekânların, noktaların, yapıların görsel olarak algılanabilir olması için kullanıldığını gözlemlenmemektedir.

Yerel Karakteristikler

- **Karakteristik:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresi kendine ait eşsiz kültürel, fiziksel ve tarihi karakterleri olan bir alandır. Alanda gerçekleştirilen çalışmalarda, bu karakterleri koruma ve geliştirme bir numaralı öncelik olmalı ve alanın karakteristik özelliklerine mümkün olduğunca katkı sağlanmalıdır. Ancak alanda karakterin, özel teşebbüsün kar odaklı müdahaleleri sebebiyle gün geçtikçe silindiği gözlemlenmektedir.
- **Malzeme, Renk, Biçim:** Alanda, yol döşemelerinde, duvarlarda, çatılarda kullanılan malzemeler, renkler ve biçimsel ilişkilerin çoğu yerde doğru kurulmadığı gözlemlenmektedir. İklima uygun, iyi yaşlanacak dayanıklı ve yüksek performanslı malzemelerin yaygın kullanım görmediği ve biçimsel ilişkilendirmenin zayıf olduğu gözlemlenmektedir.
- **Bina Cepheleri:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde cephelerin, yapısal bütünlüğü ve mimari ifadeyi bir bütün olarak göz önüne alarak tasarlanma

endişesinden uzakta olduğu gözlenmektedir. Cephe malzemeleri ve detaylarının, bir bütünlük ortaya koyduğu ve algıyı kuvvetlendirici nitelikte olduğu söylenemez.

Şekil.44. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Bina Cepheleri

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

Yerel Morfoloji

- **Sınırlar:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde yapıların, sokakların, yeşil alanların, kenti oluşturan tüm katmanların birbirlerine karşı oluşturdukları sınırların okunabilir ve geçişlerin kesintisiz olmadığı gözlemlenmektedir.
- **Ölçek:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde, bina cepheleri, girintileri, istinat duvarları, avlu ve dış mekânlar insan ölçeğine uyumluluk göstermektedir. Merkezden uzaklaştıkça tarihi doku ile olan bağ zayıfladıkça bu ölçeğin kaybedildiği gözlemlenmektedir.
- **Okunabilirlik ve Esneklik:** Alanda kentsel mekânı oluşturan öğeler düzen, denge ve oran içinde çeşitlilik gösterememektedir. Mekânsal ve yapısal okunabilirlik ve esneklikten uzak uygulamalara sıkça rastlanılmaktadır. Yapıların temel işlevleri ve kullanımları dışardan kolayca tespit edilebilecek şekilde tasarlanmasına gerekli ihtimam gösterilmediği görülmektedir.
- **Parsel İlişkileri (Ada-Parsel Boyutları/Konumu):** Eyüp meydanı ve yakın çevresi, eski bir yerleşim yeri olması sebebiyle boyut ve kent içindeki konum ilişkileri doğru kurulamamıştır. Doğru parsel konumlandırması ve

boyutlandırmasının, kentin eklenerek gelişmiş olması ve farklı dönemlerde farklı ihtiyaçlara yönelik olarak plansız gerçekleşen yapılaşma sebebiyle gerçekleştirilemediği ve kentteki sürekliliğin sağlanamadığı gözlemlenmektedir.

Kamusal Alan

- **Açık Alanlar:** Alanda, açık alanların aktif ve pasif kullanımlarının işlevsel gerekliliklerini karşılayabilecek örgütlenme gerçekleştirilememektedir. Simgesel yapılar açık alanı karakterize eder. Simgesel yapılar-odak noktalarını ön plana çıkarmak için açık alanlardan gerektiği kadar faydalanılamamıştır.
- **Cadde ve Sokak Görünümü:** Cadde ve Sokaklar, mimari tasarım, mimari detaylandırma ve yapı malzemelerinde tutarlılık ve uyumluluk gösterememektedir.

Şekil.45. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinden Bir Sokak Görünümü

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Yaya Yolları:** Yaya Sirkülasyonunu olumsuz etkileyen hususlara ilişkin planlama safhasında tedbirler alınamamıştır. İklimsel etkilerin, yaya hareketlerine rahatsızlık verici ve kısıtlayıcı etkilerine ilişkin yeterli önlemlerin alınmadığı görülmektedir. Yer yer, yaya akışını sınırlayacak ve

rahatsızlık verecek uygulamalar görülmektedir. Gölgeyi yaya yolları sağlamak için, bitkilerden gerektiği kadar verim sağlanamamaktadır.

Şekil.46. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinde Yaya Sirkülasyonu

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Kaldırım Genişliği ve Yüzeyi:** Alan eski bir yerleşim yeri olması sebebiyle yeterli genişlikte olmayan kaldırımlara sık rastlanmaktadır. Kaldırım genişliğini belirlenirken, tüm gereksinimleri karşılamak için yeterli planlamanın gerçekleştirilmediği görülmektedir.

Şekil.47. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Kaldırım genişliği ve Yüzeyi

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Peyzaj:** Alanda kamusal alan kalitesini iyileştirmek için yol kenarlarında gerçekleştirilen peyzajların, belirli standartlar doğrultusunda renk, ölçek ve biçim olarak değerlendirilmeye tabi tutulmadan uygulandığı görülmektedir. Kamusal alanın ısı birikimini azaltmak için meydan ve çevresinde ağaçlar, çalılıklar ve peyzajlı alanlarının nitelikli kullanımı söz konusu değildir. Bitkileri, mevsimsel renkleri ve ihtiyaçları açısından iyi planlama ihtiyacı görülmektedir.

Şekil.48. Eyüp Meydanı Çevresine Ait Yol Kenarı Peyzaj Çalışması

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Kent Mobilyaları:** Alanda, kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik ve alanın karakterini tamamlamak için belirlenmiş yüksek kaliteli kent mobilyalarına ilişkin standartların belirlenmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Şekil.49. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinden Kent Mobilyası Örnekleri

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Tabela ve Reklam Panoları:** Alanda, tabela ve reklam panolarının yerleri ve tasarımlarına karar verilmesi hususunda kararlaştırılmış bir standart olmadığı görülmektedir. Reklam panolarının konumu, ebatları ve kullanılan renkler belirli bir program dâhilinde gerçekleşmediği görülmektedir.

Şekil.50. Eyüp Meydanı Yakın Çevresinden Tabela ve Reklam Panosu Örnekleri

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Mahremiyet:** Kentsel mekânda bulunan tüm özel alanlar ile kamu alanlarının, net sınırlarla ayrılmış olmaması, kullanıcıya kaliteli ve özel bir

yaşam hakkı verilememesiyle sonuçlanmaktadır. Konut ile cadde veya komşu binalar arasında tampon bir bölge olarak yarı özel alanlar bulunmamaktadır.

- **Emniyet ve Güvenlik:** Alanda, görüntü koridorlarının kesintisiz olmaması, sahil kenarında doğru ve yeterli aydınlatmanın sağlanamaması ve sokak düzeyinde şeffaflığın ve geçirgenliğin sağlanamaması sebebiyle güvelik zafiyetleri söz konusu olmaktadır. Yol aydınlatmaları ve güvenlik amacıyla gerçekleştirilen aydınlatmalarda, kentsel ölçekte planlamanın gerçekleşmemiş olmasının, ihtiyaçların karşılanamamasının en büyük etkenlerinden biri olduğu görülmektedir.

Şekil.51. Eyüp Meydanı ve Yakın Çevresine Ait Güvenlik Problemi Olan Alan

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Gürültü Kontrolü:** Alanda gürültü kaynaklarının tespitine ve tedbirler alınmasına ilişkin gerekliliklerin yerine getirilemediği gözlemlenmiştir. Alanın yoğun kullanım gördüğü saatlerde gürültü kontrolünün sağlanmasında yetersiz kaldığı görülmektedir.
- **Açık Alan Kullanımı:** Doğru kullanım alanlarının ve örgütlenmenin sağlanabilmesi için yerel yönetimin yürütmekte olduğu birçok çalışma vardır. Ancak günümüz itibariyle kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda her alanın bir amaca ve fonksiyona sahip olmasını sağlayarak, açık alan boyutu,

kullanımları, faaliyetleri ve özelliklerinin belirlenip tasarlanmasında yetersiz kalındığı görülmektedir. Alanda gerçekleştirilen etkinliklerin ilişkilerinin doğru okunması ve etkinliklerin programlanması ile değişen çevre koşullarına uyum sağlanması konularında eksikler göze çarpmaktadır.

Şekil.52. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Açık Alan Kullanımı

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Kıyı Şeridi:** Alanda, kıyı alanları aktivite ve kullanım çeşitliliğine sahip değildir. Kıyı şeridinde İspark otoparkı gibi yaya ulaşımının sürekliliğini engelleyecek ve su ile görsel bir engel oluşturabilecek birçok uygulama söz konusudur. Kıyı şeridi, koşu yolları ve bisiklet yolları gibi sürekli faaliyet alanlarında yoksundur. Kıyı alanlarında geçmişte gerçekleştirilmiş siluete aykırı uygulamalar birçok yerde söz konusudur. Kıyı şeridinden iç bölgelere görsel geçirgenliği sağlanamamaktadır. Eyüp Sultan Meydanından sahile ulaşım E-5 bağlantı yolu ve yapılaşma sebebiyle sekteye uğramakta meydanın sahile açılımı gerçekleşmemektedir. Yolun kaldırıp, ulaşımın tünelden sağlanmasına ilişkin çalışmalar gerçekleştirilmiş olsa da, uygulanamamıştır.

Şekil.53. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi Kıyı Şeridi

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Trafik/Ulaşım:** Eyüp Meydanı ve yakın çevresi eski bir yerleşim yeri olması sebebiyle araç dolaşımına adaptasyon problemlerinin yaşandığı görülmektedir. Alternatif ulaşım güzergâhları oluşturulmasında imkânların kısıtlı olması ulaşımı sekteye uğratmaktadır. Alanda, deniz ve raylı sistemlerin aktif kullanımına teşvikin yeterli düzeyde sağlanamadığı görülmektedir.

Şekil.54. Eyüp Meydanı Yakın Çevresi E-5 Bağlantı Yolu

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

- **Toplu Taşıma:** Alanda, toplu taşımının özellikle iş çıkışı saatlerinde yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Toplu taşımaya alternatiflerin getirilmesi adına Alibeyköy-Eminönü Tramvay Projesi büyük öneme sahiptir. Toplu taşıma duraklarının konumunun ve bekleme alanlarının kapasitesinin belirlenmesinde gereken analiz çalışmalarının yürütülmemesi sebebiyle ihtiyaçların yoğun bölgelerde sağlanamadığı görülmektedir.
- **Otopark Alanları:** Alanda otopark ihtiyacının yeterli düzeyde sağlanamadığı ve parka yasak olan alanların işgal edilerek trafik oluşturulduğu görülmektedir. Otoparkların konumu ve kapasitelerine ilişkin planlamanın sağlanamaması problem teşkil etmektedir. Özellikle Ramazan Ayı Etkinliklerinin gerçekleştiği dönemlerde araç yükü oldukça artış göstermekte ve bu durum daha gözle görülür bir nitelik kazanmaktadır. Ücretsiz otopark imkânlarının sağlanamaması ve otoparkların çoğunluğunun özel teşebbüs tarafından işletiliyor olması, kullanıcıların otopark kullanımlarını etkilemektedir. Meydanın yakın çevresinde boş olan her alanın otopark olarak değerlendirilmesi tarihi doku ile olan uyumluluğun yitirilmesi ve muhafazanın gerektiği gibi gerçekleştirilememesi ile sonuçlanmaktadır.

Şekil.55. Eyüp Meydanı Ve Kıyı Arasındaki İspark Otoparkı

Kaynak: Yazarın Arşivinden, 17.05.2017

Sürdürülebilirlik

- **Enerji:** Alanda minimum enerji kullanımı ile verimlilik sağlanması için yeterli çalışmalar ve bilgilendirmeler gerçekleştirilmemektedir. Alanda yapılacak herhangi bir çalışma yapılmadan önce, enerji tüketim değerlendirmesinin yapılmasına ilişkin bir çalışma görülmemektedir. Enerji tasarrufu sağlayan yapı malzemelerinin kullanımının yaygın olmadığı ve güneş enerjisi gibi doğal enerji kaynaklarından maksimum düzeyde fayda sağlanamadığı gözlemlenmektedir.
- **Havalandırma:** Alanda, hava kirliliğini yok eden veya azaltan önlemlerin alınması ve makro düzeyde rüzgâr yayılımı sağlanması için yürütülmesi gereken çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Hava kalitesinin yükseltilmesi için alana özgü standartlar geliştirilmemiştir. Havalandırma akımlarında bırakılması gereken geçiş yollarının yetersiz olması sebebiyle alanın deniz ve kara esintilerini kesintisiz iletcek durumda olmadığı görülmektedir.

4. SONUÇ

Ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmeler gözetilerek, kentlerde doğru planlama yapılabilmesi için hem kent halkına hem de profesyonellere yönelik, kentin dönüşümü ve yenilenmesi için kentin şifrelerini içeren, kentsel tasarım rehberi olarak isimlendirilen, bir rehber hazırlanır. Kentsel tasarım rehberinin amacı, kentin anlaşılması, kentin çözümlenmesi ve bu bağlamda kentin ve kent sakinlerinin ihtiyaç gereksinimlerine cevap verilebilmesidir. Kentsel kalite bu amaçla ortaya çıkan bir parametre olup, talep edilen fonksiyonları ve konfor koşullarını yerine getirebilmesi ile ölçülür. Bu nedenle tezde, kentsel mekân ve kalite kavramları birlikte ele alınarak bu kavramların birbiri ile ilişkisi araştırılır.

2. Bölümde kentin dönüşümü, gelişimi ve değişiminde ana ihtiyaç parametresi olan kalite ve konfor kavramları araştırılır, yerel toplumun kalbi olan kentin dili anlaşılmaya çalışılır. Doğru planlama ve tasarım teknikleri ile kentin gelişimine yönelik çalışmalar yapılarak, doğal ve yapay çevre olarak ikiye ayrılan kentsel mekân içerisinde yaşamını sürdüren popülasyonun, ihtiyaç gereksinimleri, konfor koşulları ve ulaşılabilirliğin sağlanmasının önemi vurgulanır.

Gelişen teknoloji ve gün geçtikçe artan popülasyon ile artan talepler ve ihtiyaçlar doğrultusunda, yenilikçi yaklaşımlar yapılabilmesi amaçlı esnek tasarım modellerine ihtiyaç duyulduğu ortaya konur. Yerel ve özgün, doğaya saygılı, yaşanabilir ve sürdürülebilir kent modellerinin oluşturulması amaçlı yapılan çalışmalarda çoklu disiplinlerin tasarım ve planlama sürecine dâhil olması gerekliliği üzerinde durulur; Kent bir oluşumdur ve bu oluşuma etki eden her şeyin irdelenerek, kent ile etkileşimi olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle, kentsel tasarım, bütünleşik ve planlı bir tasarım süreci gerektirir. Parça bütün ilişkisi içerisinde ilerleyen süreçte, verilen kararlar tasarıma bir parametre gibi entegre olarak yön vermelidir.

3. bölümünde, Hong Kong Kenti' nin imajının dünya standartlarında bir şehir olarak tanıtılması, inşa edilen çevrenin kalitesinin artırılması amaçlı hazırlanan kentsel tasarım rehberi ile mevcut yapıların tanınması, toplumun beklentilerinin karşılanacağı yeni mimari, kentsel ve kamusal alan tasarımlarının standartları ve ilkelerinin belirlemesi amacıyla hazırlanan Seattle Kenti Kentsel Tasarım Rehberi, yerel kimlik bağlamında incelenmiş ve değerlendirme başlığı bu kapsamda değerlendirilir.

Araştırılan tasarım rehberleri bağlamında, Eyüp Meydanı ile ilgili yapılan ön araştırmalar neticesinde her kentin kimliği, yerel karakteristikleri ve ihtiyaç gereksinimleri birbirinden farklılık gösterdiği sonucuna varılır. Araştırmaların derinliği bu noktada önem kazanır; Planlama ve tasarım öncesinde, kentin, bölgesel kimliğinin, çevre ile olan ilişkisinin, yerel karakteristiklerinin, yerel morfolojisinin ve içerisinde barındırdığı doğal özelliklerinin bilinerek kentin kendine özgü potansiyelinin farkına varılması gerekir. Bununla birlikte kentin ekonomik, sosyal, kültürel etkinlikleri incelenerek kentin gelişmişlik düzeyinin artırılması hedeflenmelidir. Eyüp Meydanı ve yakın çevresi, bu hedefler doğrultusunda hazırlanmış olan değerlendirmeler üzerinden ele alınır.

Doğal özellikler, Bölgesel Kimlik, Çevresel Bağlam, Yerel Karakteristik, Yerel Morfoloji, Kamusal Alan ve Sürdürülebilirlik başlıkları değerlendirme bölümünü oluşturan ana başlıklardır; Eyüp Meydanı ve yakın çevresi de bu ana başlıklar ve alt başlıkları esas alınarak değerlendirme ve incelemeye tabi tutulur. Bu araştırmalar neticesinde Eyüp Meydanı ve yakın çevresinde, mevcut yapıların tanınması, inşa edilen çevrenin kalitesinin artırılması, yeni mimari, kentsel ve kamusal alan tasarımlarının standartları ve ilkelerinin belirlenmesine yönelik hazırlanacak Kentsel Tasarım Rehberine yardımcı olması amacıyla mevcut alanda, tespit ve değerlendirme sonuçları elde edilir.

KAYNAKÇA

- [1] Meiss Von, P., (1990), Elements of Architecture: from Form to Place, Van Nostrand Reinhold Pub.:New York, Aktaran Ünlü, T., 2009.
- [2] Lynch, Kevin, (1984), Good city form, Cambridge, Mass.: MIT Press.
- [3] Llewelyn Davies Yeang, ODPM (2006) Quality of Place: The North's Residential Offer; Leeds City Region Llewelyn Davies Yeang: London, Çeviren ve Aktaran Ünlü, T, 2009.
- [4] Gehl, J., (2002), Public Spaces and Public Life. Jan Gehl, Architect MAA, Dr. Litt. & Helle Lis Søholt, Architect MAA, M.Arch. (Uni. of Wash.) Strandgade 100, Bygning N, DK-1401 Copenhagen, Denmark.
- [5] Zucker, Paul, (1959), Town and square: From the agora to the village green, Columbia University Press, New York.
- [6] Kaplan, H., Bayraktar, N. Tekel, A. Çalgüner, T. ve Yalçınmer, Ö. (2003). "Kentsel Tasarım Süreci ve Yönetimine İlişkin Bir Alan Çalışması; Çeşme Dalyan Yerleşiminde Yeni Bir Yöntem Denemesi", Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 18 (2):1-15.
- [7] Karaman, A., (1999). "Bir Disiplin ve Meslek Olarak Kentsel Tasarımın Yeri, Konumu ve İçeriği", 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi, 26-28 Mayıs 1999, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- [8] Carmona, M. (1996). "Controlling Urban Design Part 1: Possible Renaissance", Journal of Urban Design, 1(1):47-73.
- [9] Carmona, M., (1996). "Controlling Urban Design Part 1: Possible Renaissance", Journal of Urban Design, 1(1):73.
- [10] Dilek, E., (2003). Kentsel Yenileşmede Bir Araç Olarak Dönüşüm Projeleri, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

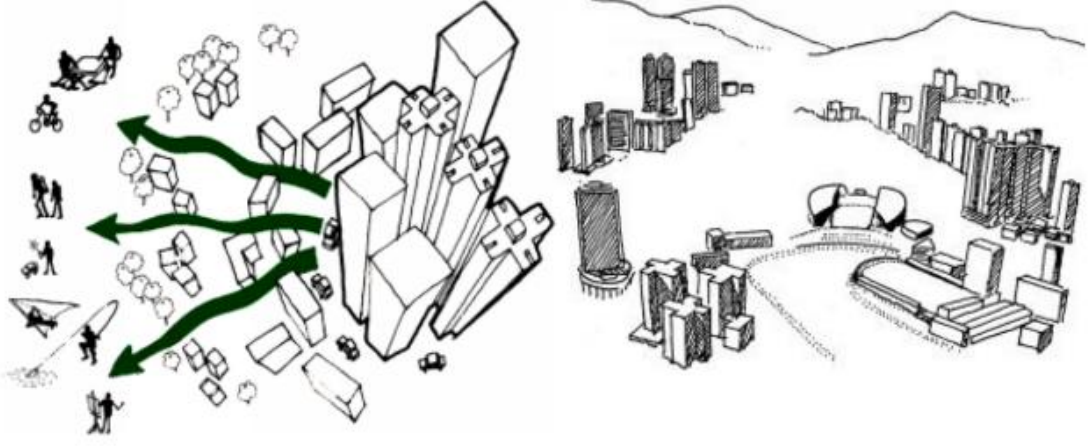
- [11] Lang, J., (1997). *Creating Architectural Theory*, Van Nostrand Reinhold, New York.
- [12] Bajraktari, H., (2012). *Tarihi Kentlerin Korunmasında Kentsel Tasarım Rehberlerinin Rolü: Prizren Kenti Tarihi Merkezi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [13] Konuk, G., (1999). “Kentsel Tasarım Süreci, Sürece İlişkin Yaklaşımlar ve Tasarım Kontrolleri”, 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı, 242.
- [14] *Uluslararası Kentsel Tasarım Buluşması (Küreselleşme Sürecinde Kentsel Tasarım ve Yerel Özellikler Uluslararası Sempozyumu)*, MSÜ, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayını, İstanbul, ss 280-295.
- [15] Çubuk, M., (1997), “Kentsel Tasarım Formasyonu ve Eğitim” (the Education and Formation of Urban design) Sunuş Bildirisi Ve Sonuç Metni (Introductory speech and conclusion) MSÜ-Mim. Fak- ŞBPL Bölümü Yayını, İstanbul.
- [16] T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2016), *Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I: Araştırma Ve Tanımlama*, MSGSÜ, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- [17] Schurch, T.W., (1999). “Reconsidering Urban Design: Thoughts About Its Definition and Status as a Field or Profession”, *Journal of Urban Design*, 4(1):5–28.
- [18] Schurch, T.W., (1999). “Reconsidering Urban Design: Thoughts About Its Definition and Status as a Field or Profession”, *Journal of Urban Design*, 4(1):5–28.
- [19]. Lang, J., (1994). *Urban Design: The American Experience*, Van Nostrand Reinhold, New York.
- [20] Sınmaz, S., (2013).” *Yeni Gelişen Planlama Yaklaşımları Çerçevesinde Akıllı Yerleşme Kavramı ve Temel İlkeleri*”, *Megaron, Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi e-Dergisi*, 8- 2:76-86.

- [21] Schurch, T.W., (1999). “Reconsidering Urban Design: Thoughts About Its Definition and Status as a Field or Profession”, *Journal of Urban Design*, 4(1):5–28.
- [22] Bakan, K. ve Konuk, G. (1987) *Türkiye’de Kentsel Dış Mekânların Düzenlenmesi*, Ankara: Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü Yayınları, 104 s.
- [23] Konuk, G., (1992). “Zamanın ve Mekânın Bir Sentezi Olarak Kentsel Tasarım”, 1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- [24] Shirvani, H., (1982). *Urban Design Review: A Guideline for Planners*, Planners Press, American Planning Association, Washington.
- [25] T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2016), *Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I: Araştırma Ve Tanımlama*, MSGSÜ, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- [26] Briggs, G. (2012). *The Fringe: Draft Urban Design Framework*. CapeTown.
- [27] Attoe, L., Donn. L., (1989). *American Urban Architecture-Catalysts in the Design of Cities*, University of California Press, California.
- [28] Roger Evans Associates Ltd. (2008). *South Oxfordshire Design Guide*. Oxfordshire: South Oxfordshire District Council.
- [29] Briggs, G. (2012). *The Fringe: Draft Urban Design Framework*. CapeTown.
- [30] Matthew Carmona, “Controlling Urban Design—Part 1: A Possible Renaissance?” *Journal of Urban Design*, Vol. 1, No. 1, 1996, ss. 47-73.
- [31] Shirvani, H., (1985). *The Urban Design Process*, Van Nostrand Reinhold Company, New York,ss.152.
- [32] Commission for Architecture and the Built Environment (2010). *Getting the big picture right: A guide to large scale urban design*. London: Blackmore on Revive.
- [33] Briggs, G. (2012). *The Fringe: Draft Urban Design Framework*. CapeTown.

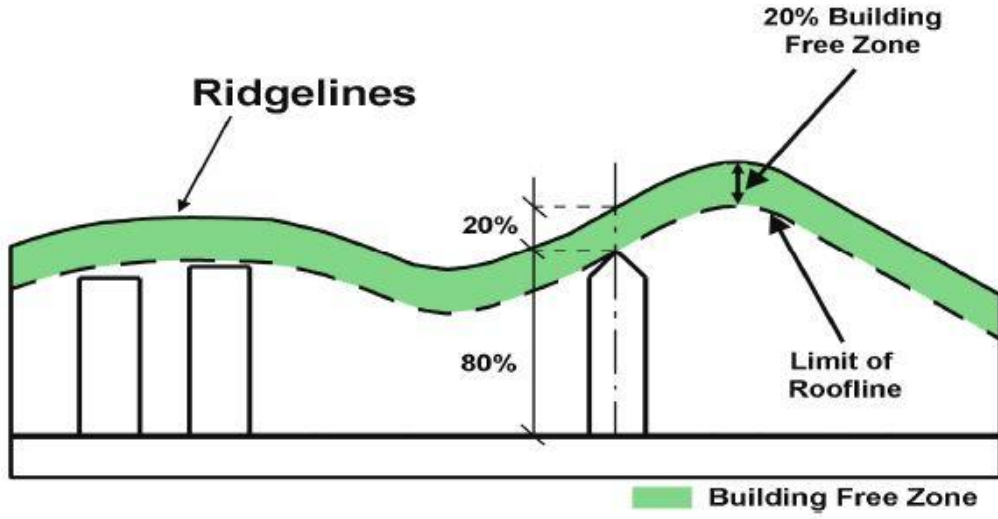
- [34] Koç, H., (1999). “Kentsel Tasarım Rehberleri: Olanaklar/Sınırlamalar”, 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi, 26-28 Mayıs 1999, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- [35] T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2016), Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt II: İçerik, MSGSÜ, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- [36] T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2016), Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt III: Mevzuat, MSGSÜ, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- [38] Hong Kong Kenti Kentsel Tasarım Rehberi, 2015, http://www.pland.gov.hk/pland_en/tech_doc/hkpsg/full/ch11/pdf/ch11.pdf, 13 Haziran 2017.
- [39] Seattle Kenti Kentsel Tasarım Rehberi, 2013, http://www.seattle.gov/dpd/cs/groups/pan/@pan/documents/web_information/p2083771.pdf, 13 Haziran 2017.
- [40] Özgencil, S., (2008), Kentin Anlam Haritaları : Gravürlerde İstanbul, Kitabistanbul Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek 1: Hong Kong Kentsel Tasarım Rehberinde Kullanılan Şekiller

Şekil.1. Kentsel Saçak Bağlamı: Kentsel ve Kırsal Alanlar Arasındaki Bağlantılarla Dikkatli Bir Geçiş

Şekil.2. Dağ Sırt Sınırına Bakışı Korumak İçin Serbest Bölge Oluşturma.

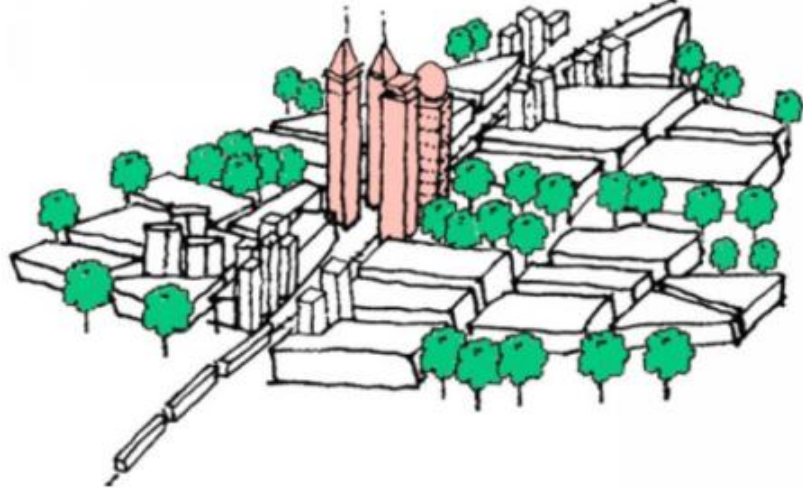
Şekil.3. Strateji Noktaları.

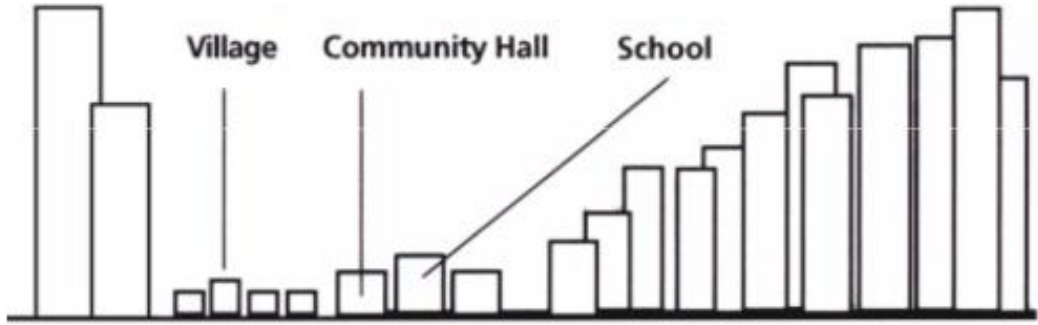
Şekil. 4. Bina Yüksekliğinde Çeşitlilik / Farklı Bölgelerde Yapısal Yoğunlaşma

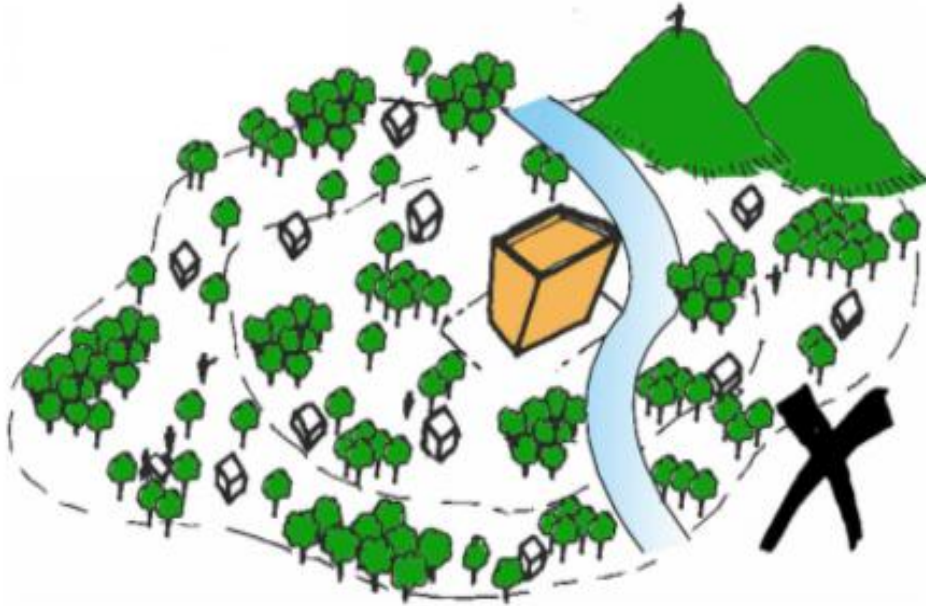
Şekil.5. Kentin Topografyaya Göre Gelişimi

Şekil.6. Kentin Odak Noktalarının Belirtilmesi

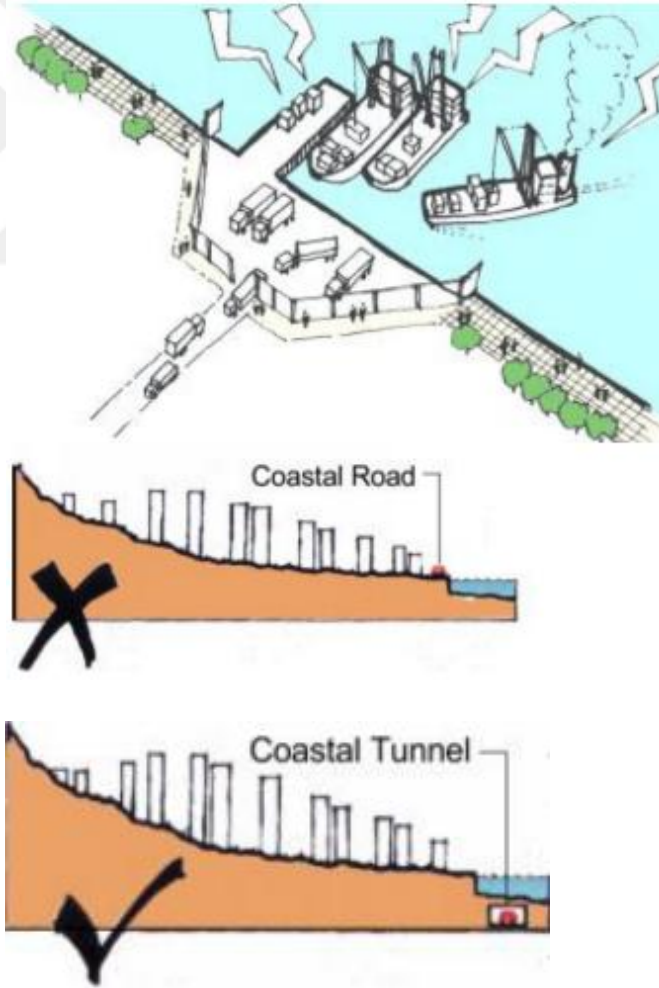
Şekil.7. Kent Merkezinde Görsel ve Mekânsal Rahatlama

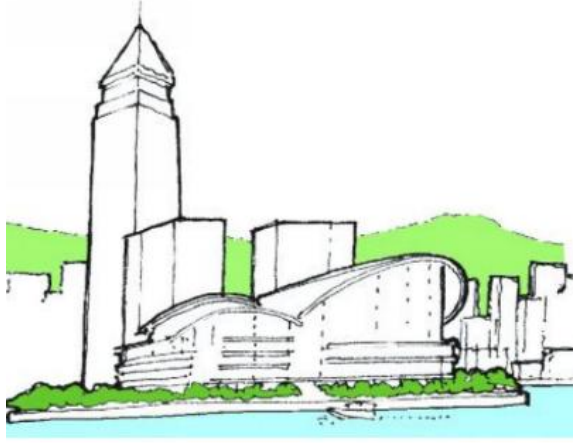
Şekil.8. Kırsal Alanda Uyumsuz Bina Yüksekliği ve Yapılaşma.

Şekil.9. Aktif ve Farklı Kıyı Aktiviteleri

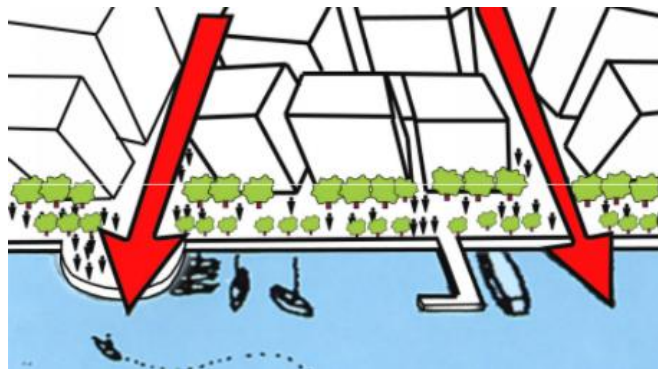
Şekil.10. Uyumsuz Kıyı Cephesi Kullanımları - Sahil Kesiminde Büyük Altyapı Projesinden Kaçınılması.

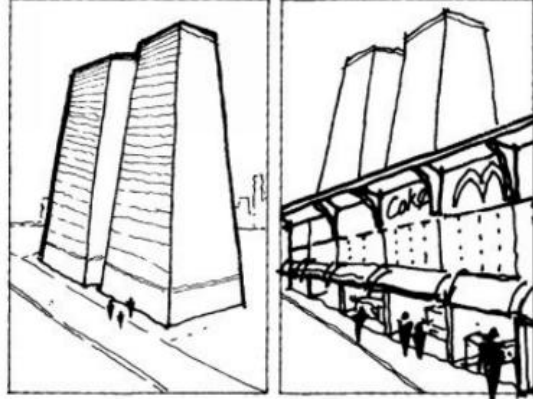
Şekil.11. İyi Tasarlanmış Düşük Katlı Kıyı Sonrası Gelişme

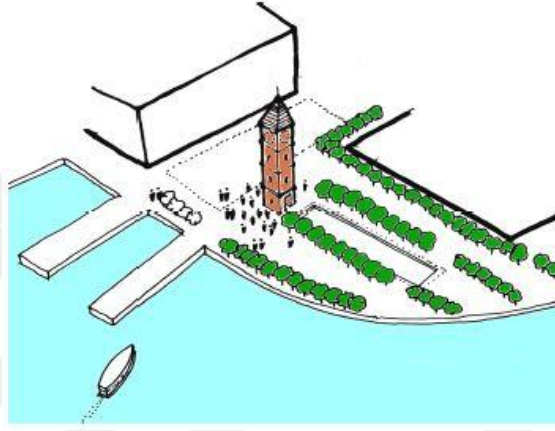
Şekil.12. Kıyı ve İç Bölgeler arasındaki Görüntü Koridorları

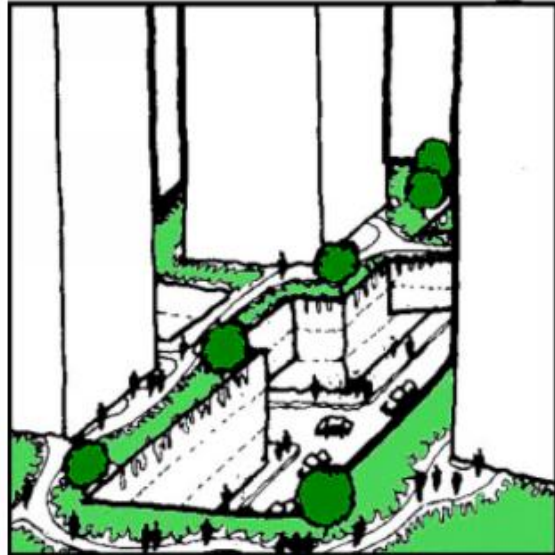
Şekil.13. Kıyı Kesimlerde Maximum Erişilebilirlik

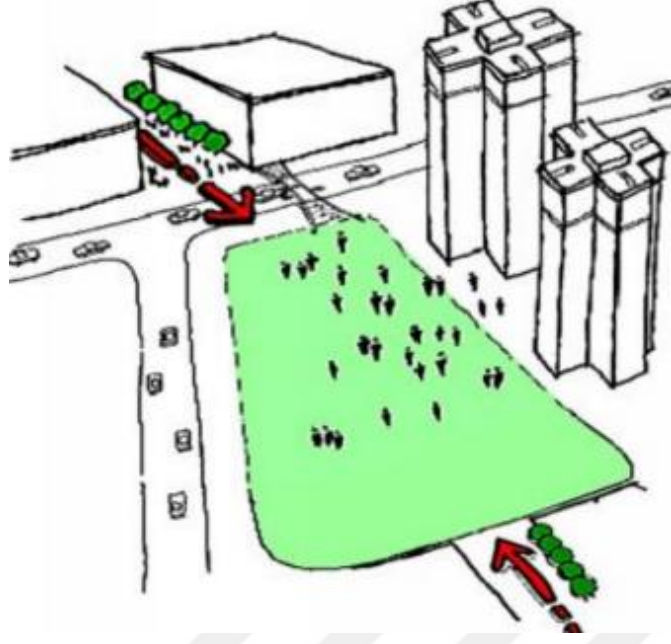
Şekil.14. Kule Platformları Yapı - İnsan ölçeğini güçlendiriyor.

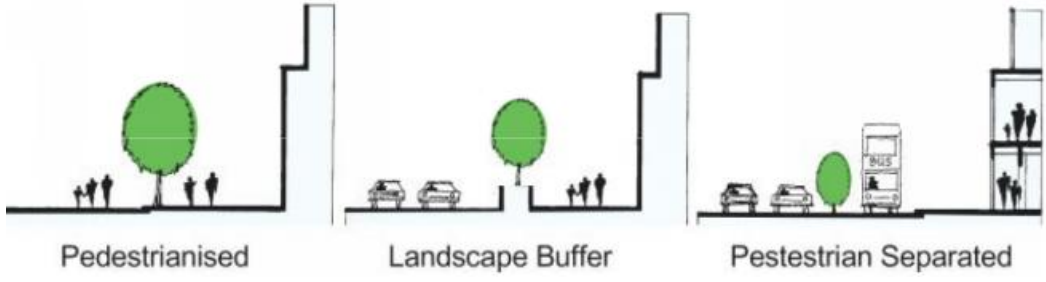
Şekil.15. Simgesel Yapılar, açık alanı karakterize eder.

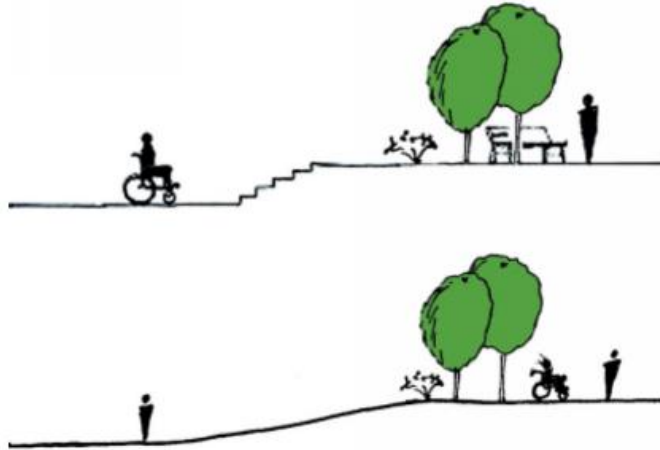
Şekil.16. Platform Seviyesinde Açık Kamusal Alan Sağlama / Kullanıcıların ulaşabileceği diğer alanlarda peyzaj ve açık alanlar desteklenmelidir.

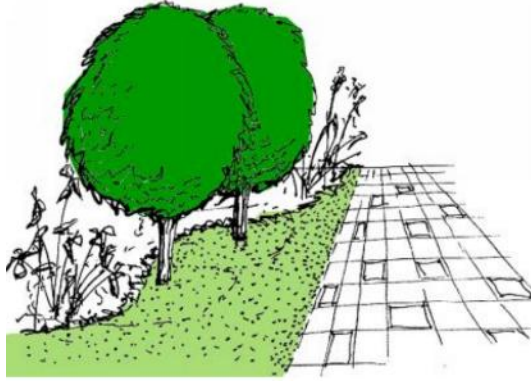
Şekil.17. Doğrudan Yaya Kullanımına Açık Alana Görsel Bağlantı Oluşturma

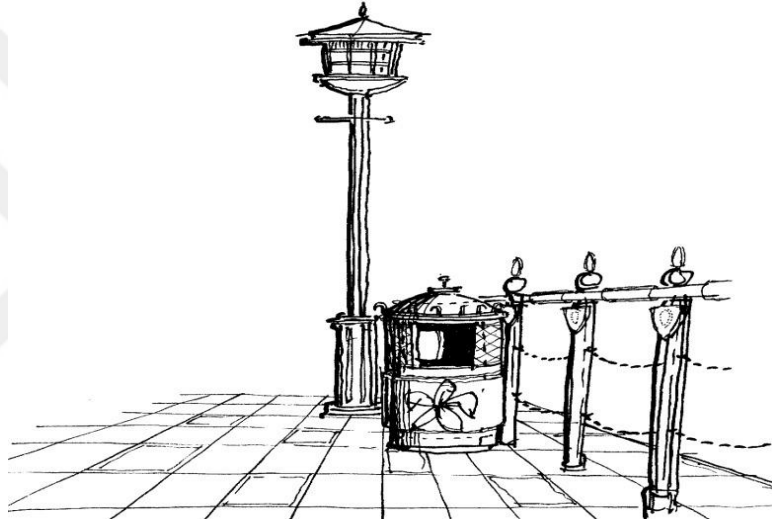
Şekil.18. Güvenli, Temiz ve Erişilebilir Yaya Ortamı

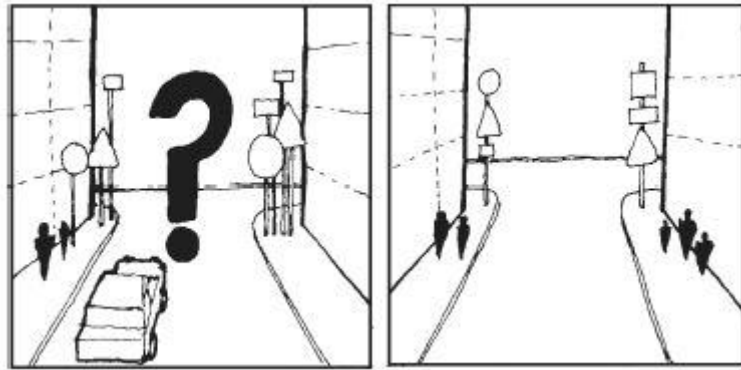
Şekil.19. Engelli Kişilere Erişim Kolaylığı

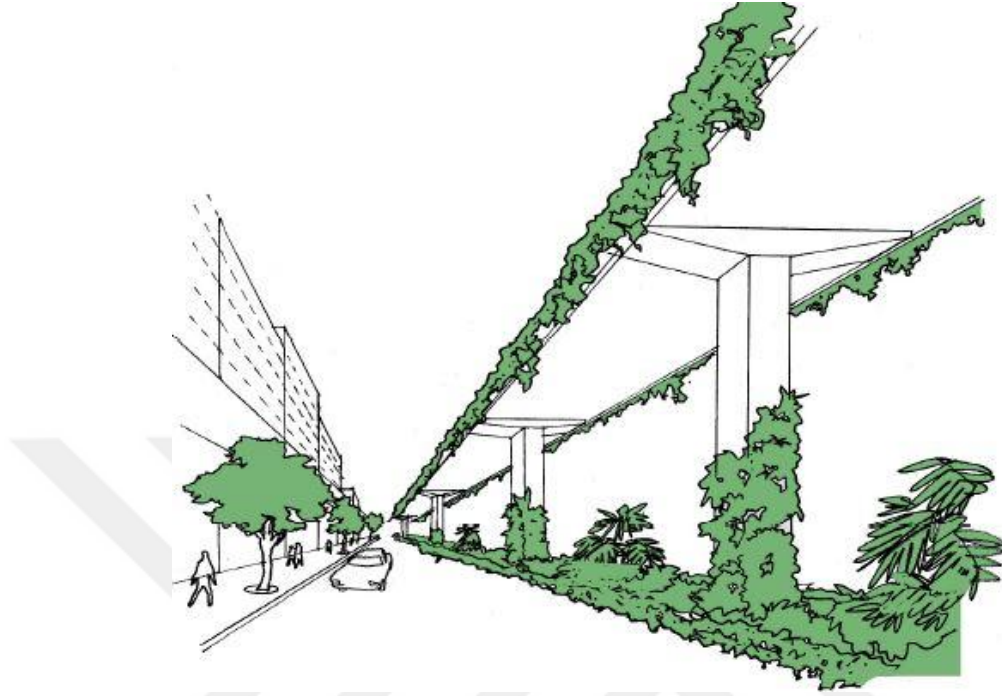
Şekil.20. Yol Kenarında Dikim

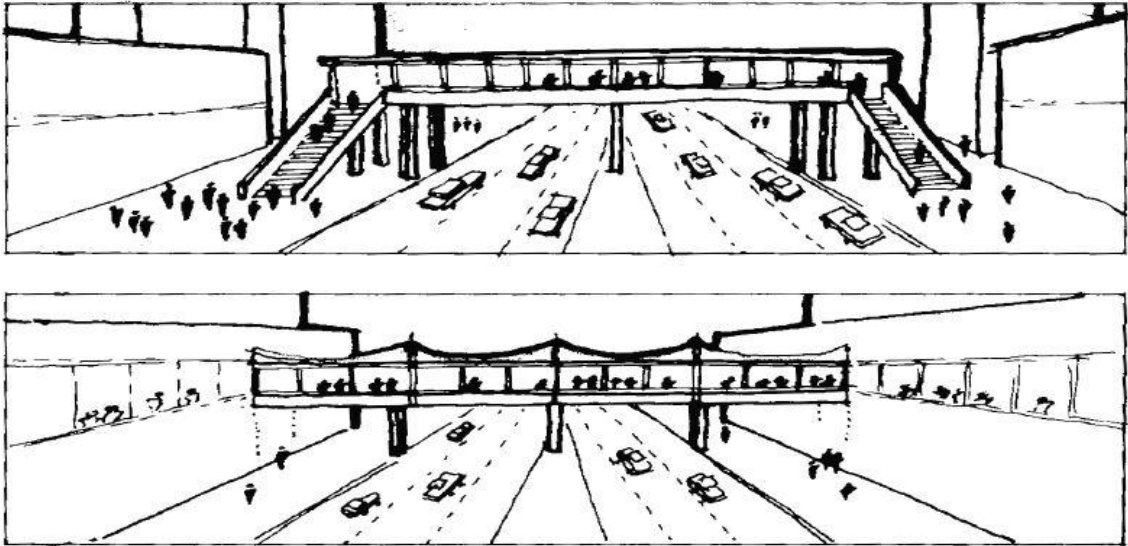
Şekil.21. Yüksek Kalite Sokak Mobilyaları

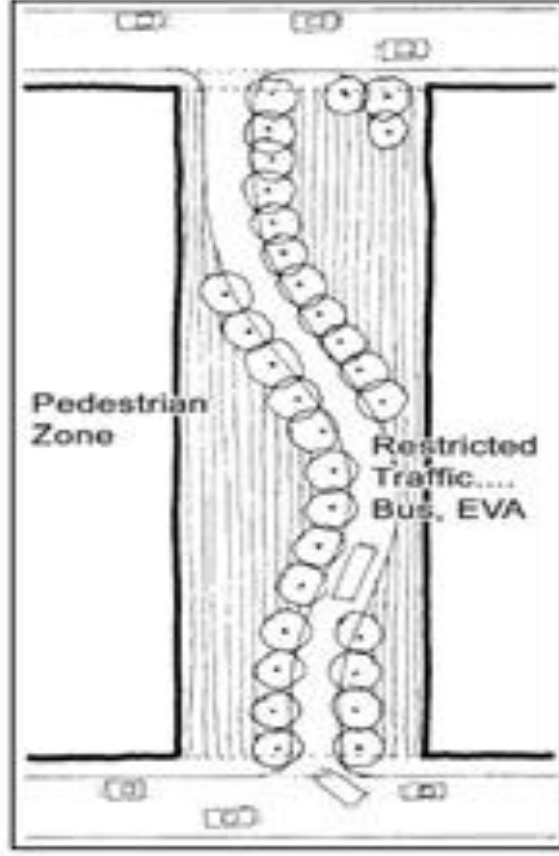
Şekil.22. Tabela karmaşasından kaçın

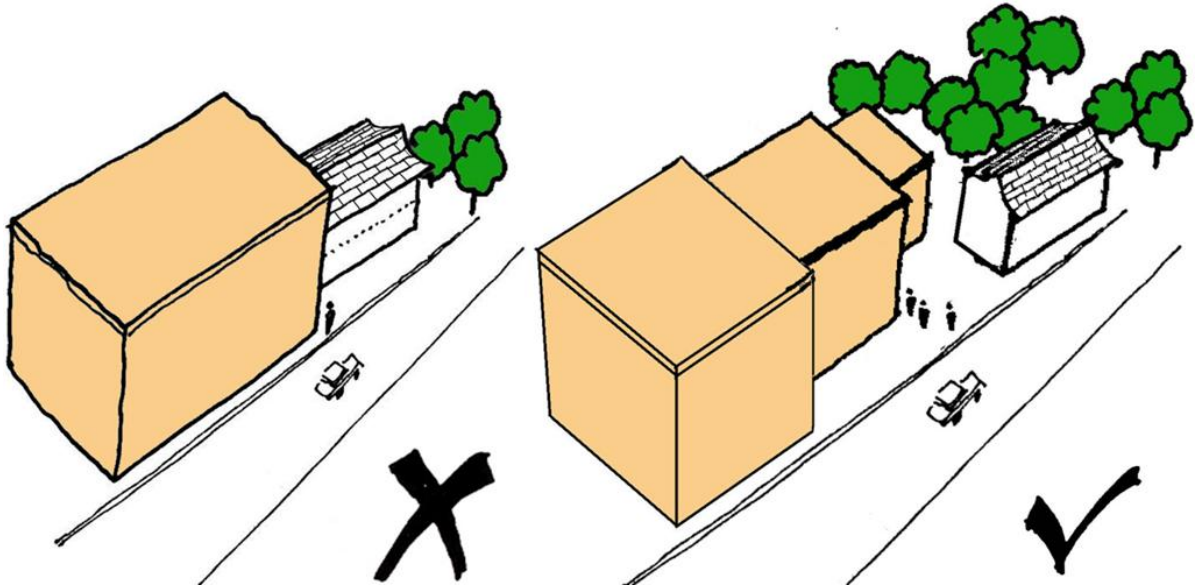
Şekil.23. Üst Geçitlere Yönelik Görüntü Hafifletme Yöntemleri

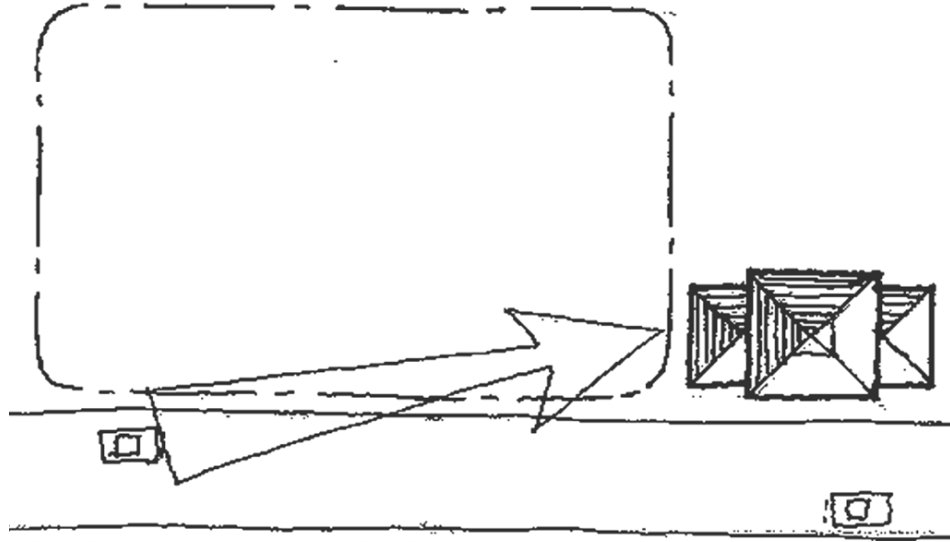
Şekil.24. Perakende Satış Merkezleri Arasındaki Bu Tür Bağlantılar teşvik edilmelidir.

Şekil.25. Ulaştırma Merkezi Kavramı

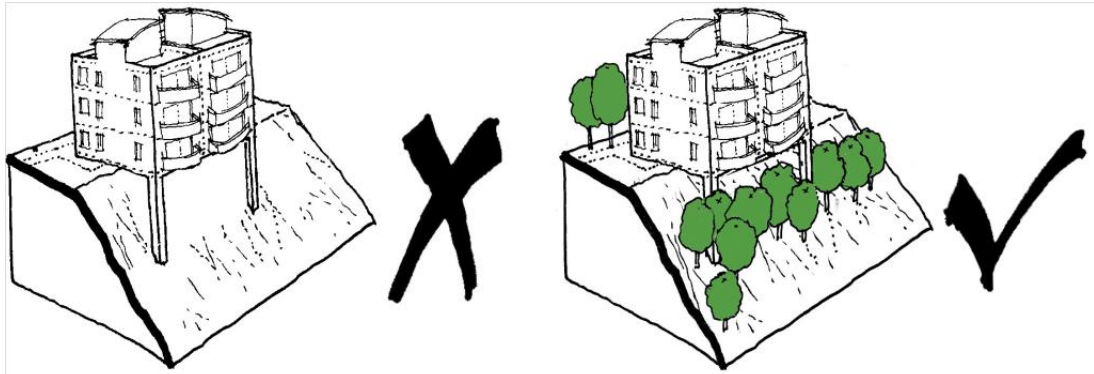
Şekil.26. Tarihi Yapıların Özelliklerini Korunması için uygun ortam sağlanmalıdır.

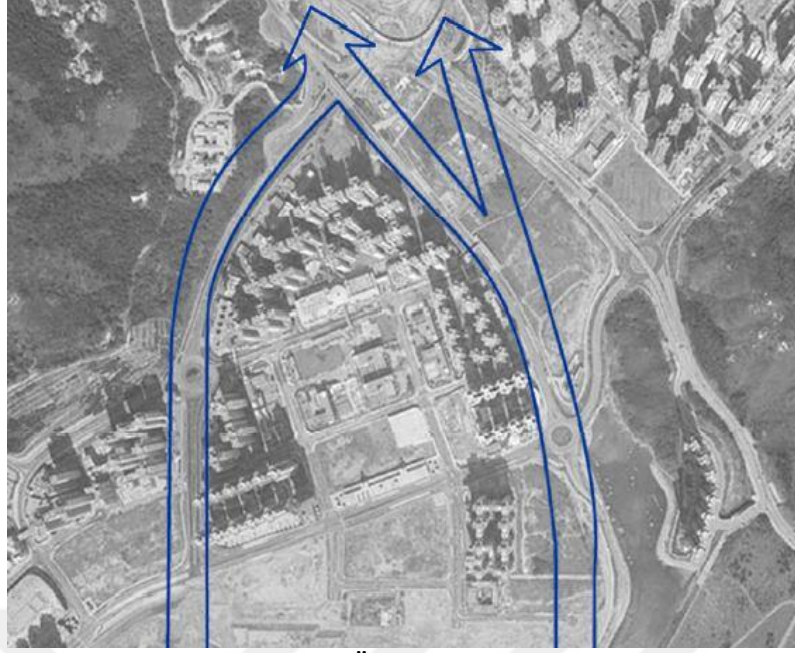
Şekil.27. Tarihi yapıların görünüm koridorları korunmalıdır, kapananlar açılmalıdır ve ön plana çıkartılıp görsel bağlantı kesilmemelidir.

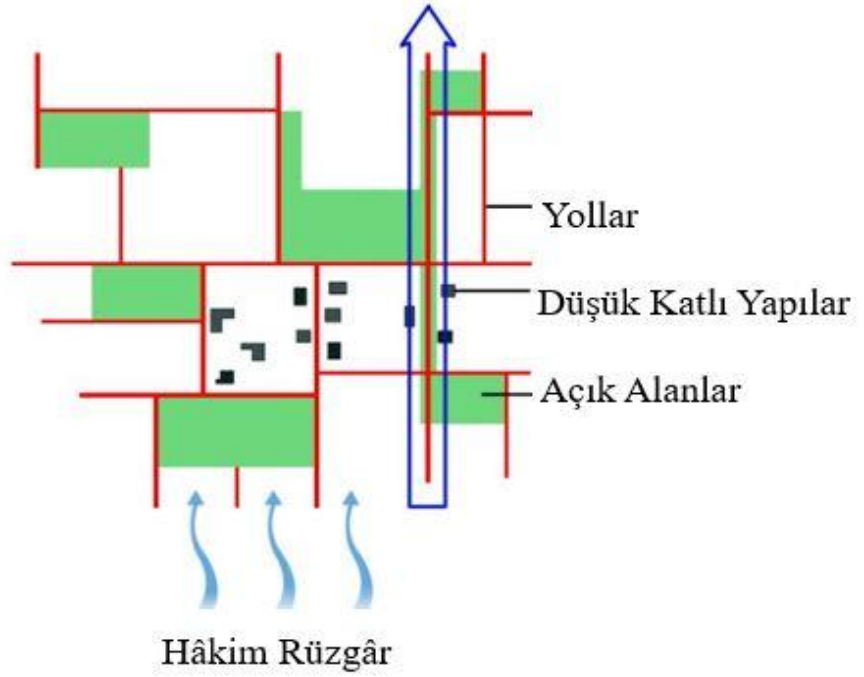
Şekil.28. Eski ve Yeni Binalar Arasında Uyum Sağlanmalıdır.

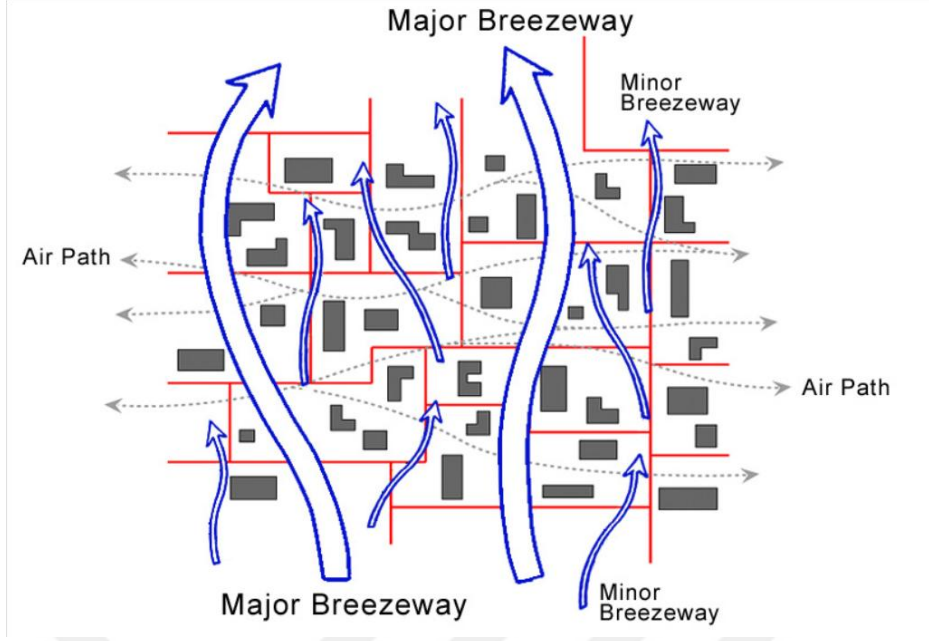
Şekil.29. Eğimli arazilere yapılan yapıların negatif görsel etkisini en düşük seviyeye indirilmelidir.

Şekil.30. Önemli Geçiş Aksları

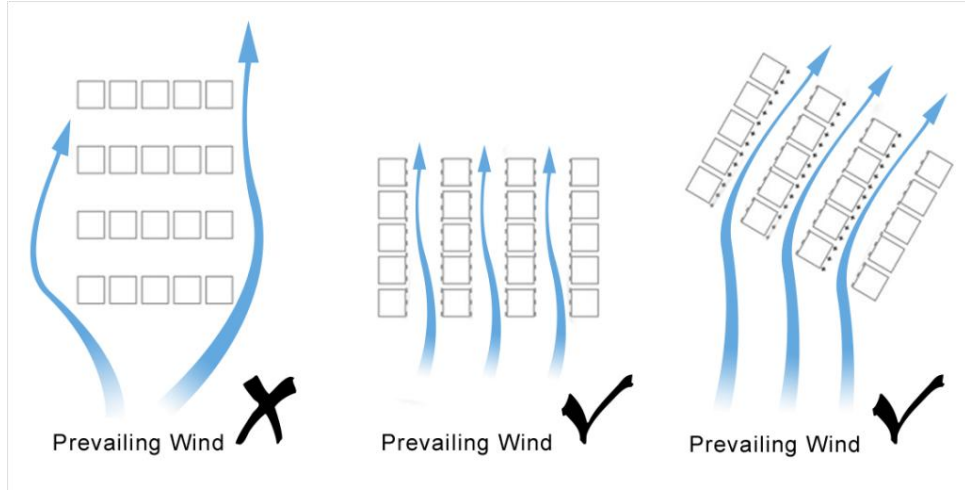
Şekil.31. Geçiş akslarını oluşturmak için yolların, açık alanların ve düşük katlı binaların bağlanması

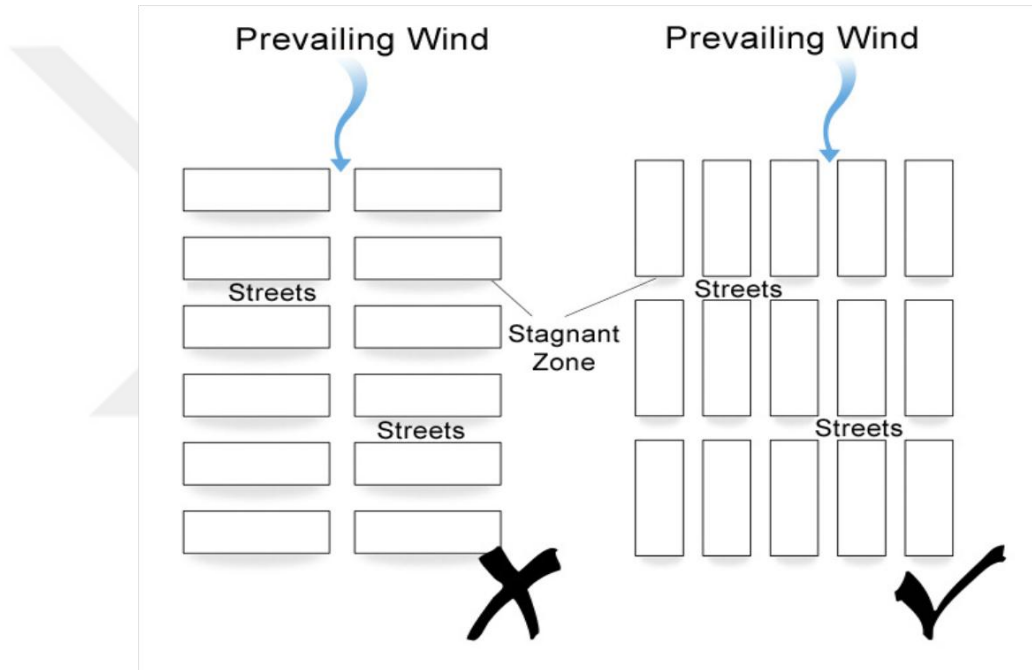
Şekil.32. Rüzgâr Akısları

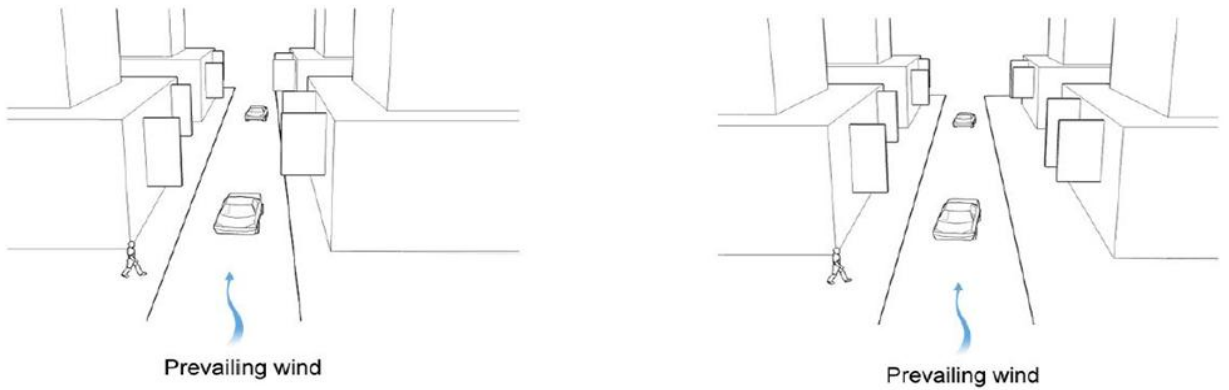
Şekil.33. Hava yolu sağlamaya yönelik yapılaşmaya kapalı alanların düzenlenmesi

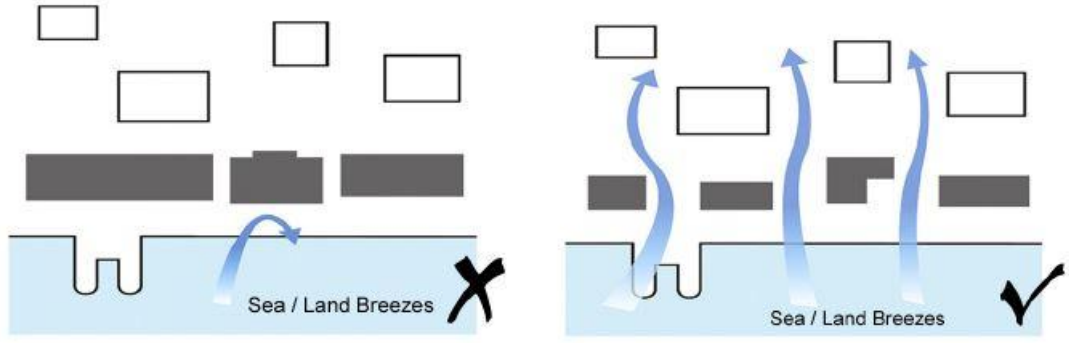
Şekil.34. Sokak Aklarının Rüzgâra Göre Yönü

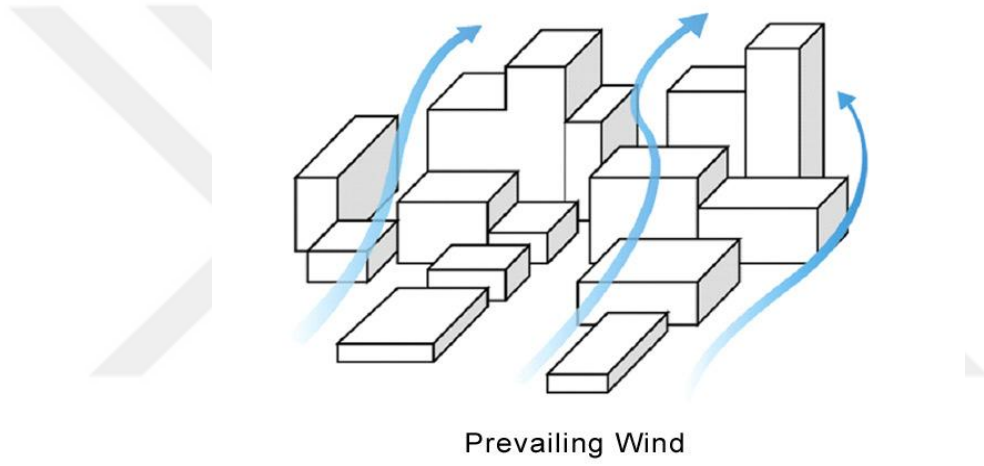
Şekil.35. Sokak Aklarının Dokusu

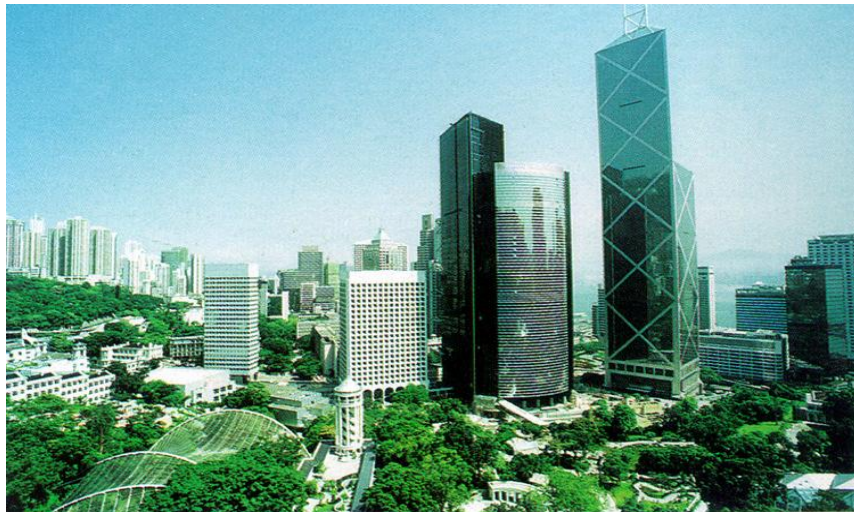
Şekil.36. Sokak Genişletme / Bina Geri Çekilme

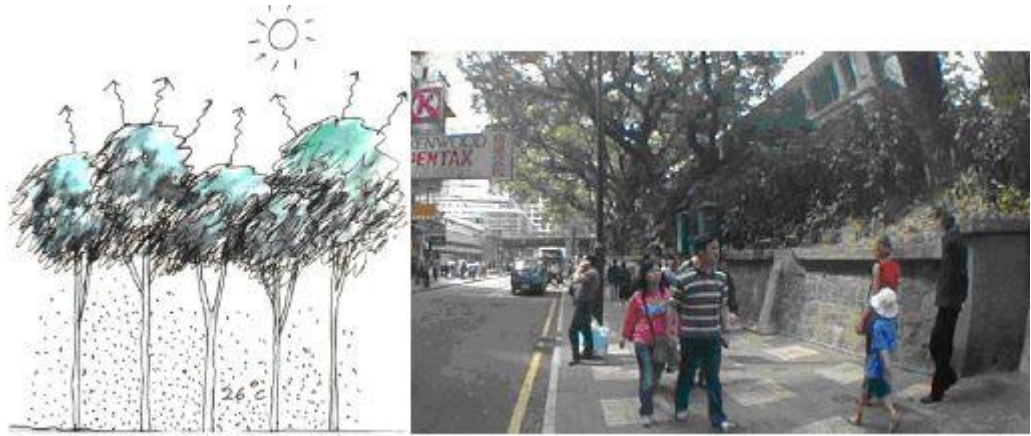
Şekil.37. Kıyıda bulunan yerlerde Hâkim Rüzgâr Yönüne engel teşkil edecek yapılaşmadan kaçınılmalıdır.

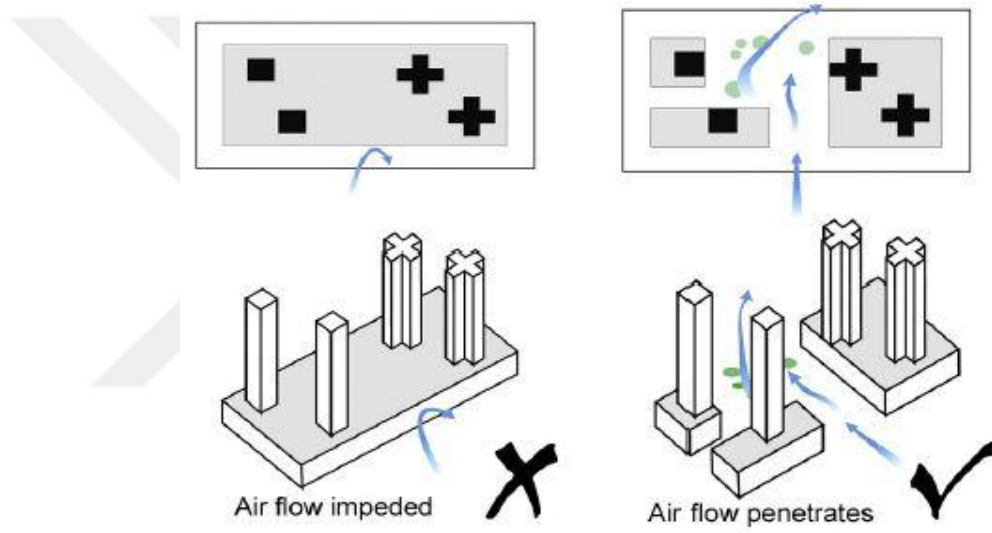
Şekil.38. Hava Hareketi Sağlanabilmesi İçin Farklı Yüksekliklerde Yapılaşma

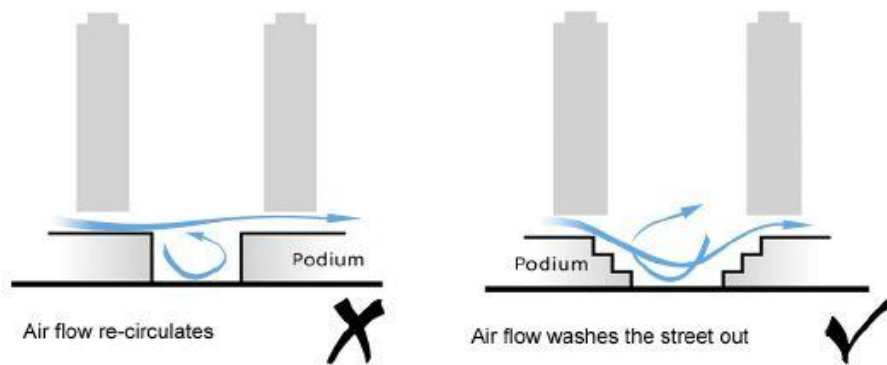
Şekil.39. Yüksek Yoğunluklu / Yüksek Katlı Kentsel Mekânda Nefes Alma Alanları

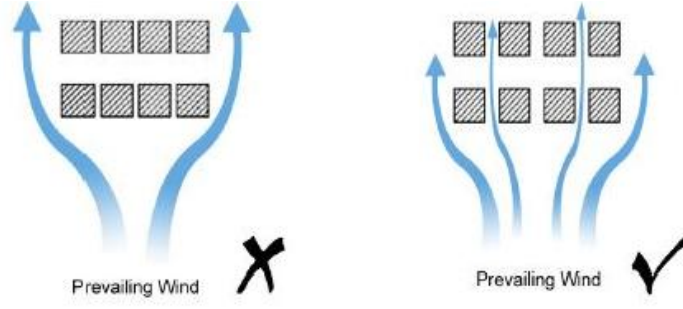
Şekil.40. Yaya Yollarında Geniş ve Yoğun Gölgeyi Büyük Boy Ağaçlar

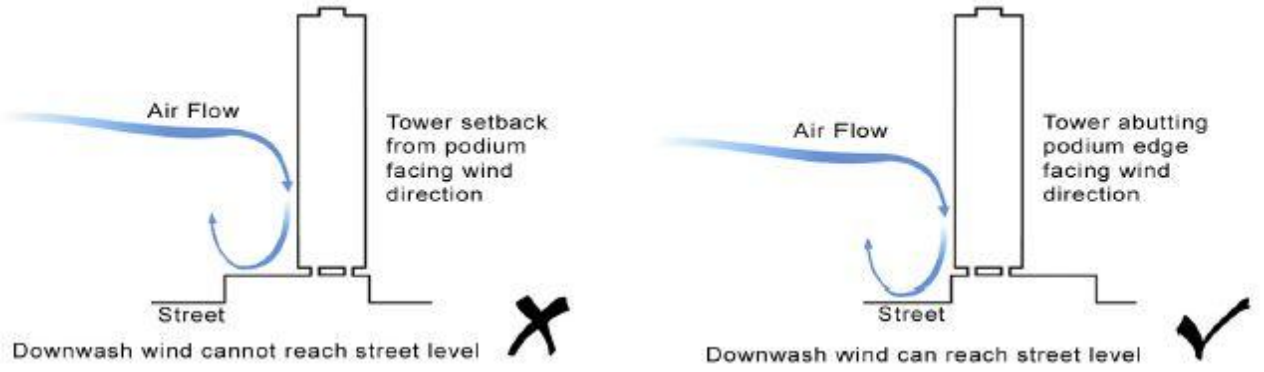
Şekil.41. Platformun daha fazla açık alana imkân vermesi için kütleli bütünlüğünün düzenlenmesi

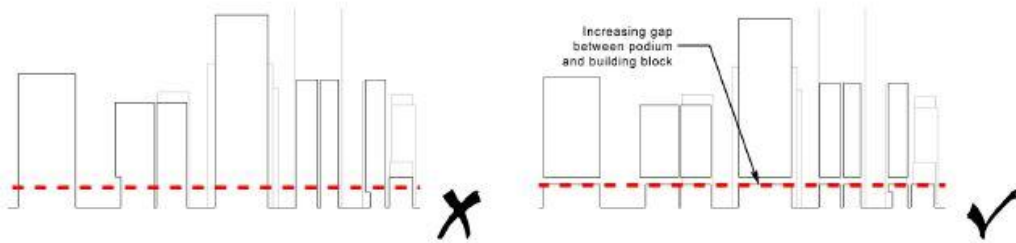
Şekil.42. Teraslı Podyum(Platform) Tasarımı

Şekil.43. Yapılar Arasındaki Boşluklar İle Hava Geçirgenliğinin Arttırılması

Şekil.44. Rüzgârın Sokak Seviyesine Ulaşması İçin Kulelerin Yerleştirilme Biçimi

Şekil.45. Hava Geçirgenliğini Geliştirmek İçin Platform ve Yapılar Arasındaki Boşluklar

Şekil.46. Yaya Alanlarında geniş ve yoğun gölgelikli uzun boylu ağaç

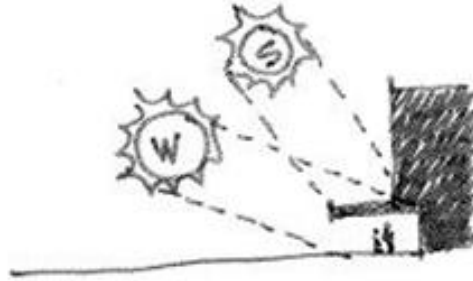
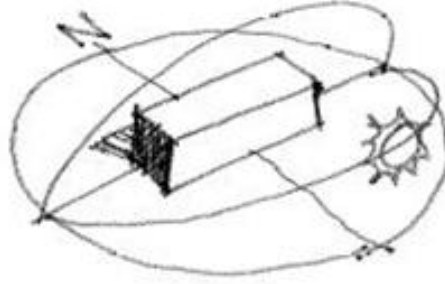

Şekil.47. Sunum Tabelaları Yatay Tip yerine Dikey Tipte kullanılmalıdır.

Ek 2: Seattle Kentsel Tasarım Rehberinde Kullanılan Fotoğraflar ve Şekiller

Şekil.1. Bölge Hakkında Veri Toplanması

Şekil.2. Gün Işığının Cephe Yüzlerine Etkisi

Şekil.3. Güneş ışığının Fazla Etki Ettiği Cephe Yüzlerinde Kullanılan Güneş Kırıcılar ve Ağaçlar

Şekil.4. Yağmur Suyunun Peyzaj İçerisinde Bulunan Drenaj ile Depolanması

Şekil.5. Proje alanının mevcut ağaç dokusu dikkate alınarak belirlenmesi ve tasarıma bu doğrultuda yön verilmesi gerekmektedir.

Şekil.6. Aktif Dış Mekân Kullanımı

Şekil.7. Gezinmesi kolay ve güvenli yürüyüş ortamı

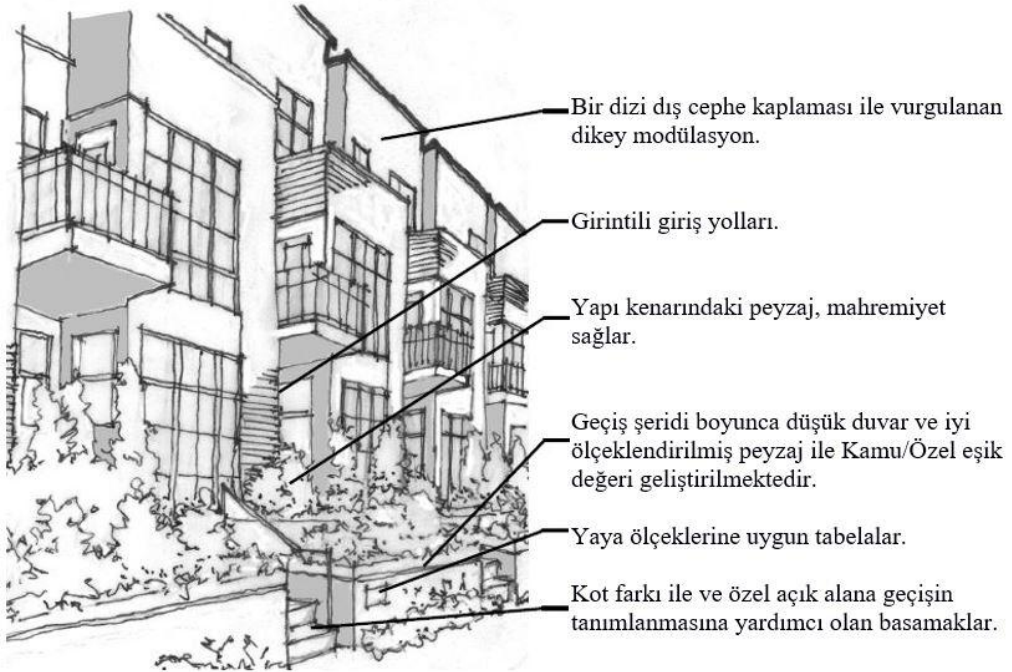
Şekil.8. İnsan Etkileşimi Ve Aktiviteyi Teşvik Eden Bina Girişi.

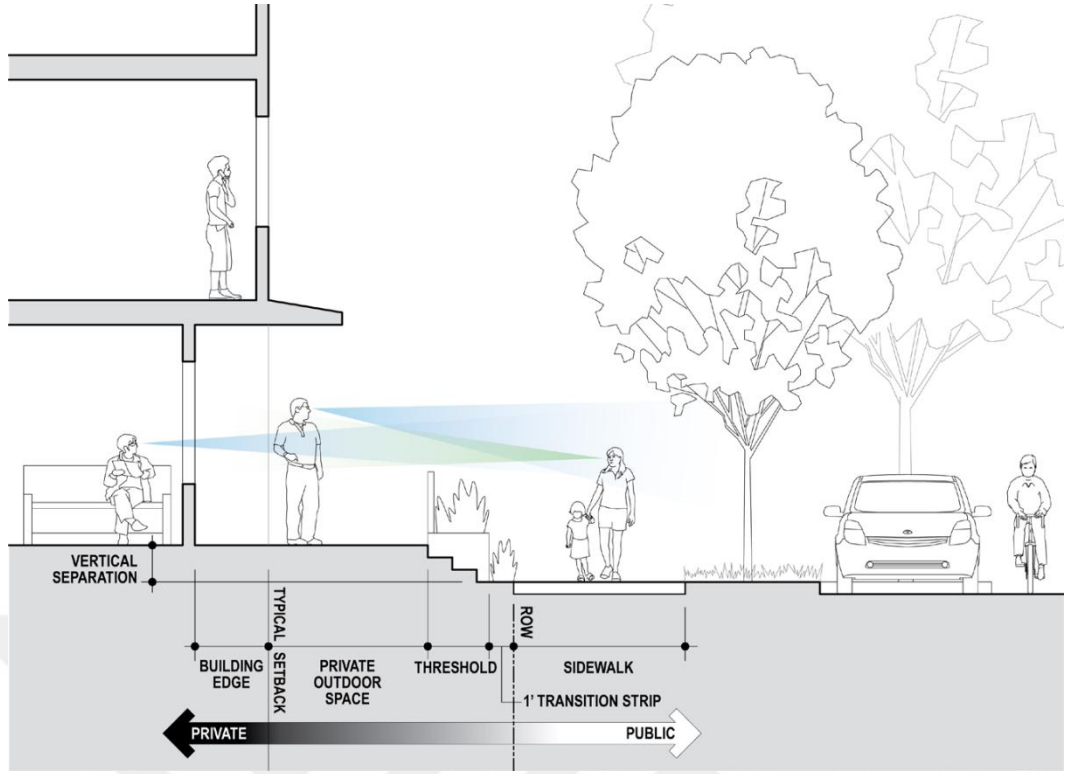
Şekil.9. Yarı Özel Ve Kamusal Alan Sınırları Belli Konut Girişi

Şekil.10. İyi bir peyzaj ile kamuya açık alanlardan özel alana başarılı bir geçiş sağlanmaktadır.

Şekil.11. Başarılı Bir Giriş Kat İçin Konutların İhtiyaçları

Şekil.12. Başarılı bir konutun zemin seviyesinde dikey ve yatay ayrımlar.

Şekil.13. Kentsel Açık Alana Katkı Sağlayan Pazar Alanı.

Şekil.14. İyi Konumlandırılmış basit bir bisiklet parkı

Şekil.15. Toplu taşıma duraklarında özel asfaltlama

Şekil.16. Çok amaçlı bir alan olarak hizmet eden iç sokak

Şekil.17. Doğru Tasarlanmış Garaj girişi

Şekil.18. İkincil Mimari Öğelerin, Binanın Karakteri Ve Ölçeği Üzerindeki Etkisi

Şekil.19. Dengeli yatay ve düşey unsurlar ile ilgi katan hoş bir cephe oluşturulması

Şekil.20. Güneşlikler Ve Pencere Kasaları İle Yapıya İnsan Ölçeği Verilmesi

Şekil.21. Uyumlu Açık Alan ve Yapı Tasarımı

Şekil.22. Sokağın Formunun Görsel Algı Üzerindeki Etkisi

Şekil.23. Yeşil Bir Duvarın Mekânın Karakteristiği Üzerine Etkisi

Şekil.24. Kendi Karakterine Sahip Açık Alan Tasarımı

Şekil.25. Bitkilerle Tasarlanmış Dükân Cephesi Tasarımı

ÖZGEÇMİŞ

16 Temmuz 1991 Fatih, İstanbul doğumluyum. İlk, Ortaokulu Esenler de ve Liseyi Bahçelievler de tamamladıktan sonra, Beykent Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümüne kayıt oldum. Bu bölümden 2014 yılında mezun oldum. Aynı yıl içerisinde Beykent Üniversitesinde Mimarlık Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım.

Özel ilgi alanlarım; doğa, sinema, fitness, kayak, fotoğrafçılık, kentsel tasarım, kentsel dönüşüm, minimalist tasarım, modüler tasarım, restorasyon çalışmalarıdır. Yabancı dilim İngilizcedir.

Muhammed Taha SEVGİN